

EVEREST TRANSPORT INC.

We are Hiring

Company Drivers

For team 65 cents per mile+Safety Bonus.
For Single Driver Run 55 cents per mile.
For Team 65 cents per mile+safety bonus.
Call, Goldy Ph: 260-797-1122

BUYING OR SELLING A HOME IN MICHIGAN

734-330-7933
734-459-1010
gary@soldbysingh.com
soldbysingh.com

RE/MAX CLASSIC

7 Offices to better Serve YOU!
Plymouth • Novi • Canton • Farmington Hills
Milford • Commerce Twp • Bloomfield Hills

Gurjeet Singh (Realtor)

BEST REAL ESTATE PACKAGE

Home Buying & Selling in Michigan
Residential & Commercial Loans
Home Improvement & Renovation

Vikram Jit Singh
Loan Officer (NMLS# 1485377)
Sister Mortgage (NMLS# 68437)

Mallika Puri
Real Estate Agent

Loans Available in 26 States
CALL 734.709.9200

Nineteenth Year of Publication **ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ** **Price 50¢** **Email: punjabtimes1@gmail.com**
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ **www.punjabtimesusa.com**

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 19, Issue 47, November 24, 2018 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ

34 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਘੁੰਮਿਆ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪਹੀਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਆਸ ਜਾਗੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਇਕ ਕੌਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਯਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ (55) ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨਰੇਸ਼ ਸਹਿਰਾਵਤ (59) ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਸਿਟ) ਵਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ 5 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ 34 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ 14 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਰੁਖ ਮੁੜਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਉਤੇ ਹੋਏ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਸਮੇਂ ਹਾਈ ਅਲਰਟ ਉਤੇ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਸਹਿਮ ਹੈ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 13 ਅਪਰੈਲ 1978 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸਿੱਖ-ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਟਕਰਾਅ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਾਰੇ ਚੋਲਾ

ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (24 ਸਾਲ) ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (26 ਸਾਲ) ਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਹੀਪਾਲਪੁਰ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 1994 ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲਾ ਨੂੰ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ 650 ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਹੋਏ ਸਨ, 267 ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 5 ਮੁਕੱਦਮੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 ਉਤੇ)

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ 'ਚ ਅੱਗ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 79 ਹੋਈ, 993 ਲਾਪਤਾ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ (ਬਿਊਰੋ): ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਅੱਗ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 79 ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ 993 ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 64 ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬੂਟੀ ਕਾਊਂਟੀ ਸੈਰਿਫ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ

ਮੀਂਹ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ; ਮੀਂਹ ਨਾਲ ਮੱਠੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ

ਜਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਅੱਗ ਡੇਢ ਲੱਖ ਏਕੜ ਤਕ ਫੈਲ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਅੱਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 11700 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਘਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬੁਧਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਤਕ ਮੀਂਹ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰ ਕ੍ਰਿਸਟੀਨਾ ਪਿਡੀਨੋਵਿਸਕੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੀਂਹ ਨਾਲ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਅੱਗ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪੈਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੈਰਿਫ ਕੋਰੀ ਹੋਨੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਅੰਕੜੇ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰਾ ਇਲਾਕਾ ਭਿਆਨਕ ਅੱਗ ਦੀ ਭੇਟ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਦਸ਼ਾ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਸਾਇਦ ਕਦੇ ਵੀ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਮੀਂਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਅੱਗ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ

ਅੱਗ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆਇਆ ਇਕ ਘਰ

ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ 22 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਚੇ

41 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਬੱਸ ਡਰਾਈਵਰ ਕੇਵਿਨ ਮੈਕੇ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਸਦਕਾ 25 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਪਣੀ ਕਮੀਜ਼ ਪਾਤ ਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਸ ਦੇ ਸੀਸੇ ਨੂੰ ਰਗੜਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਰੁਮਾਲ ਗਿੱਲੇ ਕਰਕੇ ਨੱਕ ਢੱਕ ਲਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੁਮਾਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਇੰਜ ਉਹ ਪੰਜ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਮੈਕੇ ਨੇ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾ ਮੇਰੀ ਲੁਡਵਿਗ (50) ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ।

ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਂਜ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਅੱਗ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਆਹ ਉਡਣ ਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਵਿਛੀ ਸੁਆਹ ਕਾਰਨ ਮੀਂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਧਰਤੀ 'ਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵੀ ਦਿੱਕਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉਤਰੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਇਸ ਅੱਗ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੱਕ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੀ, ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਦੂਰ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਦੋਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੱਕ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਪੁੱਜਾ।

India Palace Restaurant And Banquet Hall
Restaurant-Fine Indian Cuisine
4213 Lafayette Road, Indianapolis, IN
(Ph:317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People

Amber Indian Restaurant
Restaurant-Fine Indian Cuisine
12510 N. Meridian St., Carmel, IN
Ph: 317-580-0828

We do private party's & catering at your home or business.

Call, Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
www.indianpalaceindy.com
www.AmberIndianRestaurantCarmel.com

Fall Special Fare
Jan 10th to 31st March, 2019

ਦਿੱਲੀ \$849
ਟੈਕਸ ਸਮੇਤ

WorldWide Travel
www.fly2world.com
866 66 INDIA 46342

734 838 9998

24 ਘੰਟੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾ

Fares shown are from Detroit and may change without notice, please call our office for more details. Other conditions apply.

Buying/Selling in Michigan

All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
All types of loans.

Raj Shergill
Associate Broker

Landmark Realty
40600 Ann Arbor Rd., Suite# 150, Plymouth, MI 48170

Call: 734-751-4455
rajsshergill@yahoo.com

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਦ ਜਗੁ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ॥
ਜਿਉ ਕਰ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਰੇ ਛਿਪੇ ਅੰਧੇਰ ਪਲੋਆ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਜਿਥੈ ਜਾਇ ਬਹੈ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੋ ਥਾਨ ਸੁਹਾਵਾ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥

‘ਰਾਜੇ ਸ਼ੀਹ ਮੁਕੱਦਮ ਕੁੱਤੇ’ ਆਖ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਫਿੱਟ ਲਾਹਨਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਜਾਲਮਾਂ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ‘ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕੁਰਲਾਣੈ ਤੈ ਕੀ ਦਰਦ ਨਾ ਆਇਆ’ ਦਾ ਨਿਹੋਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ‘ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ’ ਆਖ ਔਰਤ ਜਾਤ ਨੂੰ ਉਚੇਰਾ ਦਰਜਾ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ 550ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਉਦਮ ਸਦਕਾ ਆਉਂਦੀ 25 ਨਵੰਬਰ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

23 ਨਵੰਬਰ 2018 (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ)

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ: ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ

25 ਨਵੰਬਰ 2018 (ਐਤਵਾਰ)

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ: ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ

ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ

ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਭਾਈ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀ

ਸਵੇਰੇ 11-15 ਤੋਂ 12 ਵਜੇ ਤਕ

ਭਾਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀ

ਦੁਪਹਿਰ 12 ਤੋਂ ਇਕ ਵਜੇ ਤਕ

ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ
ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੋ ਜੀ

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ

ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਵਲੋਂ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ (ਪ੍ਰਧਾਨ) ਫੋਨ: 616-666-0066

ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਟੜਾ (ਸੈਕਟਰੀ) ਫੋਨ: 219-741-9105

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ (ਖਜਾਨਚੀ) ਫੋਨ: 708-860-5812

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ: ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ
Sikh Religious Society of North West Indiana

10005 Colorado St, Crown Point, IN 46307, Ph: 219-793-9446

ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਉਭਾਰ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ: ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ

ਬਠਿੰਡਾ: ਸਿਆਸੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਵਤੀਰੇ ਕਾਰਨ ਦਲਿਤ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ

ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੇਲ੍ਹ ਮੰਤਰੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ

ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਉਭਾਰ ਲਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।

ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਫਰੰਟ 'ਤੇ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗੋਣ ਪਾਤਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦਲਿਤ ਸਿੱਖ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਕੇ ਡੇਰਾਵਾਦ ਜਾਂ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲਾਭੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਲੈ ਕੇ ਇਥੇ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇਕ ਵੀ ਸਾਰਥਿਕ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਰਹੇ। ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ 27 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਏਜੰਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ

ਵਰਸੇਲਜ਼ (ਫਰਾਂਸ): ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵੇਟਿੰਗ 'ਚ 50 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਕਮਤ ਹੋ ਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨਾਪ-ਤੋਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵਜ਼ਨ ਮਾਪਣ ਦੀ ਇਕਾਈ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਮਾਪ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੈਅ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਪਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ।

ਉਤਰਾਖੰਡ 'ਚ ਬੱਸ ਖੱਡ 'ਚ ਡਿੱਗੀ, 14 ਮੌਤਾਂ

ਉਤਰਾਖੰਡ: ਉਤਰਾਖੰਡੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬੱਸ ਦੇ ਡੂੰਘੀ ਖੱਡ 'ਚ ਡਿੱਗਣ ਕਰਕੇ 14 ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਦਕਿ 14 ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬੱਸ ਜਾਨਕੀਚੱਟੀ ਤੋਂ ਵਿਕਾਸ ਨਗਰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਡਾਮਟਾ ਨੇੜੇ ਖੱਡ 'ਚ ਡਿੱਗ ਗਈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਆਸ਼ੀਸ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 12 ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ 'ਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਲਈ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਨੂੰ 'ਤਰਜੀਹੀ ਮੁਲਕ' ਦੇ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ

ਲਾਹੌਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਤਰਜੀਹੀ ਮੁਲਕ (ਐਮ.ਐਫ.ਐਨ.) ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਹਲ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫੌਰੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਉਹਦੇ ਵਿਚਾਰਧੀਨ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਬਦੁਲ ਰਜ਼ਾਕ ਦਾਉਦ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇਥੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ

ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਂਜ ਦਾਉਦ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲ ਮੁਫਤ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ (ਐਫ.ਟੀ.ਏ.) 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਜਤਾਈ ਕਿ ਚੀਨ ਨਾਲ ਦੂਜਾ ਐਫ.ਟੀ.ਏ. ਜੂਨ 2019 ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਤਰਜੀਹੀ ਮੁਲਕ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ 1209 ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਮੈਂਬਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਐਮ.ਐਫ.ਐਨ. ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

Health Insurance

Are You Covered?

Open Enrollment Under Affordable Care Act

11-1-2018 to 12-15-2018 Only 45 Days

We Can Help To Choose Right Plan

We ALSO have low cost PPO plans with nations largest network, Medicare Supplement over 65.

Call or Text Now: **Rakesh S.**

Cell (219) 746-3435

rakeshsansoya@hotmail.com

9605 Cypress Ave., Munster, IN 46321

We are licensed in Indiana & Illinois.

Rakesh S.

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment

www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer (NMLS 353442)

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans Available In Most States!

***Refinance up to 125% value of the house.**

•Residential Loans (Purchase, Refinance & Cash Out Refinance). •Self Employed and H1 Visa •Jumbo loans •Commercial Property With Business or Business Only. •Business Equity Line of Credit. •Multi Unit Investment Property.

SAFEWAY

Commercial Driver's Institute

www.safewaycommercial.com

Weekend Classes Available Upon Special Request.

- *Highly Qualified & Friendly Instructors.
- *Comprehensive Training with One-on-One Driving Instruction.
- *Affordable Fee Structure.
- *Unique Training Modules Designed to Match Each Student's Training Requirement.
- *Flexible Training Schedule.

Ph: 317-442-4030 or 317-238-0017

2222 Bluff Road, Indianapolis, IN 46225

andy@safewaycommercial.com

Health Insurance

Qualified Health Plans Under Affordable Care Act

Hurry! Only 45 Days.

Open Enrolment

From 11-01-2018 to 12-15-2018

We also have low cost PPO plans with Nation's Largest Network.

We are licensed in Indiana, Ohio & Texas.

Call or Text Now

Baljinder Singh Saini

Ph: 317-441-1440

E-mail: sainibaljinder13@gmail.com

Office: DeFrantz Insurance

7780 N. Michigan Road, #C

Indianapolis, IN 46268

www.defrantzinsurance.net

Baljinder Singh Saini

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ 'ਤੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਹਮਲਾ; 3 ਹਲਾਕ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਰਾਜਸਾਸੀ ਕਸਬੇ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਅਦਲੀਵਾਲ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਤਿਸੰਗ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਹਮਲੇ 'ਚ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 22 ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਰਾਜਸਾਸੀ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਮੀਰਾਕੋਟ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਬੱਗਾ ਕਲਾਂ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਵਿਚ 9 ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਦੋ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਨੌਜਵਾਨ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਈਆਂ ਲਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਢਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਪਿਸਤੌਲ ਕੱਢ ਲਈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਗੇਟ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਅੰਦਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਮਾਗਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਾਥੀ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਸੰਗਤ ਉਤੇ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟਿਆ। ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਭੱਜ-ਨੱਠ ਮੱਚ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਮਲਾਵਰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਗੁਰਭੇਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੇਟਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੰਚ ਨੇੜੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਚਨਚੇਤੀ ਕੋਈ ਠੋਸ ਚੀਜ਼ ਡਿੱਗੀ ਜਿਸ ਮਗਰੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਭਜਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਧਮਾਕੇ ਸਮੇਂ ਲਗਭਗ 200 ਸ਼ਰਧਾਲੂ

ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਇੰਚ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਛੋਟਾ ਟੋਆ ਪੈ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦਾ ਸੇਫਟੀ ਵਾਲਵ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਧਰ,

ਡੇਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਹਮਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਢਿੱਲ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ 5-5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦੇ ਮੁਫਤ ਇਲਾਜ

ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇ: ਬਿੱਟੂ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਰਗਾਤੀ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨਿੱਤ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਦੂਵਾਲ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਹਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾਦੂਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹਮਲਾ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਾ: ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ.

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਸੁਰੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਪਿੰਡ ਅਦਲੀਵਾਲ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਹੋਏ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਧਮਾਕੇ ਬਾਰੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਵਜੋਂ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਾਸਤੇ ਕੌਮੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਨ.ਆਈ.ਏ.) ਦੀ ਟੀਮ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਥੇ ਪੁੱਜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਸੰਖੇਪ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਧਮਾਕੇ ਲਈ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜ਼ਾਕਿਰ ਮੂਸਾ ਦਾ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੇ ਹੱਥ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਜੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ

ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੋਫ਼ਜ਼ਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਮਲੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਇਸ ਹਮਲੇ 'ਚ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ 'ਤੇ ਦੁਖ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ।

ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਂਡ: ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਕੋਈ ਰਾਹ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ 2015 ਦੌਰਾਨ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੋਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਸਿੱਟ) ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਭਾਵੇਂ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੂੰ ਹਰ ਸਵਾਲ ਢੁਕਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸਹਿ ਉਤੇ ਫਸਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਟ ਨੂੰ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਲਏ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੱਜਦੀ ਨੂੰ ਰਾਹ ਨਾ ਲੱਭਾ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਸਿੱਟ ਦੇ ਹਰ ਜਵਾਬ ਉਤੇ ਇਕ ਹੀ ਉਤਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬੇਅਦਬੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗਈ ਸਿੱਟ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਬਾਦਲਾਂ ਸਮੇਂ ਅਦਾਕਾਰ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 'ਸਿੱਟ' ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੋਂ ਚਿੰਤਾ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਸਾਫ਼ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਂਜ ਇਥੇ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਵੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਲਈ ਢਾਈ ਵਜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਈ.ਜੀ. ਰੈਂਕ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 4 ਸਥਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਫਲੈਟ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ 'ਸਿੱਟ' ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਬੋਧ ਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਬੋਧ ਕੁਮਾਰ, ਆਈ.ਜੀ. ਅਰੁਣਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਸ.ਪੀ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਬੰਦ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਸਿੱਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਵੀਡੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਉਧਰ, ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 'ਸਿੱਟ' ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਾਰ

ਬਾਦਲ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ: ਕੈਪਟਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹੁਣਗੇ ਪਰ ਮੈਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ

ਬਾਦਲ ਦੱਸਣ ਗੋਲੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤੇ: ਜਾਖੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਸ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਸਵੇਰੇ 6.47 ਵਜੇ ਚੱਲੀ ਸੀ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਖਦੇਤਨ ਪਿੱਛੋਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਪੂਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਤਾਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਾਪਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।

ਇਰਾਦਾ ਕਤਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਵੱਡੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਜਾਂ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਸਿੱਟ' ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਤੁਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਸੰਭਾਲ ਚੁੱਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲ

ਪੁੱਛਣੇ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਸਨ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਸਮੇਤ ਪਰਚਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸੱਚ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਸੂਰਵਾਰ ਲਗਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸੱਚ ਆਖਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਏ।

ਨਾਭਾ 'ਚ ਬੈਂਕ ਡਕੈਤੀ; ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਦਾ ਕਤਲ

ਨਾਭਾ: ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਨੇ ਨਾਭਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸਥਿਤ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਕੇ ਬੈਂਕ ਅੰਦਰ ਲਿਜਾਈ ਜਾ ਰਹੀ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਲੁੱਟ ਲਈ ਤੇ ਬੈਂਕ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਮਗਰੋਂ ਪਟਿਆਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁਸਤੈਦੀ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਘੰਟਿਆਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਲੁੱਟ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੇ ਵਾਰਦਾਤ 'ਚ ਵਰਤੀ ਗਈ 32 ਬੋਰ ਦੀ ਪਿਸਤੌਲ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਦੀ ਰਾਈਫਲ ਤੇ ਬੁਲੇਟ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ 37 ਸਾਲਾ ਅਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰੀ ਅਤੇ 35 ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ ਵਾਸੀਆਨ ਸੰਗਰੂਰ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਸੰਗਰੂਰ ਸਥਿਤ ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਦੇ ਡਿਊ 'ਤੇ ਟੈਂਕਰ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੌੜ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ: 'ਆਪ' ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਵੱਲ ਉਂਗਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੌੜ ਬੰਬ ਕਾਂਡ 'ਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ।

ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਆਮ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ 31 ਜਨਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਮੌੜ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੁਤਮ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਦੀ ਚੋਣ ਰੈਲੀ ਨੇੜੇ ਹੋਏ ਇਸ ਧਮਾਕੇ 'ਚ 7 ਬੇਕਸੂਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸਨ।

ਆਪ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੌੜ ਬੰਬ

ਧਮਾਕੇ 'ਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਮੇਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਮੰਤਵ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਉਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਬਣਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਮਨਸੂਬੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਰਚੀਆਂ ਅਤੇ ਮੌੜ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਵੀ 'ਆਪ' ਸਿਰ ਲਾ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ

ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਦੋਂ ਕਾਫੀ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮੌੜ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ।

ਬਾਦਲਾਂ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਇਕੋ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ 'ਆਪ' ਖਿਲਾਫ਼ ਰੱਜ ਕੇ ਕੂਫਰ ਤੋਲਿਆ। ਉਹੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅੱਜ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌੜ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੌਣੇ ਦੋ ਸਾਲ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ? ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੌੜ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਅਤੇ 2017 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ

ਸਾਰੀਆਂ ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ ਦੀ ਚੋਣ ਰੈਲੀ 'ਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਡੇਰਾ ਮੁੱਖੀ ਦਾ ਕੁਤਮ ਹੈ।

ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਠੀਕ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ ਉਤੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਸਮਰਥਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੌੜ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਉਤੇ ਲਗਾਏ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਵੰਗਾਰਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਡੂੰਘੇ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਭਾਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚੁਣੌਤੀ ਵਜੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਵਧੇਰੇ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਢ 1920 ਵਿਚ ਬੱਝਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ (1966 ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਰਾਜ ਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਮਾਂਡ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਭਾਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਫਰਜ਼ਦ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਥ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਨਵੀਂ ਕਰਵਾਟ ਲਈ। ਸਾਲ 2007 ਅਤੇ 2012 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਤੇ ਸੱਤਾ ਦਾ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਤਾਂ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂ, ਜੋ ਅੱਜ ਬਾਗੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਫੁੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਕੇ-ਸਬੰਧੀ ਸੱਤਾ ਦਾ ਲੁਟਫ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਬਾਦਲ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਆਦਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਅਤੇ ਜਨਮੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਚੇਅਰਮੈਨੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਦਬਵੀਂ ਸੁਰ ਵਿਚ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਭੋਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਝੱਲਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ

ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੌਥਾ ਮੋਰਚਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ: ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ

ਜਲੰਧਰ: ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੌਥਾ ਮੋਰਚਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 'ਆਪ' ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਤੇ ਬੈਂਸ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਚੌਥੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾ. ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੌਥੇ ਮੋਰਚੇ ਬਾਰੇ ਐਲਾਨ ਜਲਦੀ ਅਤੇ 2019 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਖਪਾਲ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਬੈਂਸ ਭਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਵਿਚ 2014 ਦੀਆਂ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਝਟਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2015 ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਨਾ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਜਥੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੁਹਮਪੁਰਾ, ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ ਆਦਿ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰ ਸੁਲਘਦੀ ਅੱਗ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਬਾਗੀਆਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਸਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੇ ਛੋਟੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣਾ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਦਾਗ ਧੋਣ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੰਧੂ ਲਾਉਣਗੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਬੇੜੀ ਪਾਰ, ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲੀ ਕਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਦਾ ਕੌਮੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਨਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਸਿੰਧੂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਟਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿੰਧੂ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ 5 ਦਿਨ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ

'ਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਿੰਧੂ ਖਾਤਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸ. ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰੀ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕੀਤਾ। ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਿੰਧੂ ਦੇ ਜਾਦੂਈ ਬੋਲ ਗੂੰਜਣਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਛੇ ਦਿਨ ਸਿੰਧੂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਗਸਤ 2018 ਵਿਚ ਸਿੰਧੂ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫੇਰੀ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਬਾਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਭਾਸ਼ਣ ਕਲਾ ਸਦਕਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ।

ਬਾਗੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਆਏ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਬਗਾਵਤ ਕਾਰਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਫਾਰਗ ਕੀਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਜੇ ਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੁਹਮਪੁਰਾ, ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੇਖਵਾਂ, ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੁਹਮਪੁਰਾ ਤੇ ਅਮਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੋਨੀ ਅਜਨਾਲਾ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਫਾਰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੁਹਮਪੁਰਾ ਸਮਰਥਕ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਅਜਨਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਤੋੜਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਨਾਲਾ ਹਲਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਕਰਮਚਾਰੀ

ਵੀ ਮੁੱਖ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਸਥਾਨਾਂ ਉਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਕੇਤ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸਹਿਮ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

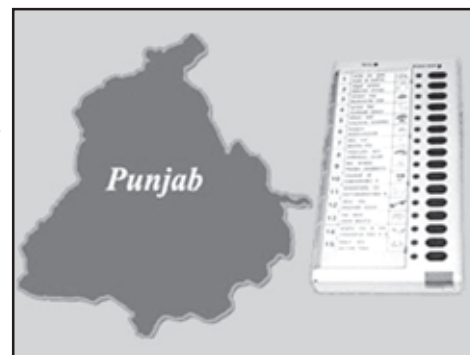
ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਜਾਂ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਂਜ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਅਤੇ ਮੀਤ ਮੈਨੇਜਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਉਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਹਿਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਫਾਰਗ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਫਾਰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਟਲਣ ਦੇ ਆਸਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਪੈਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ 15 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੂਬਾਈ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁੜ ਤੋਂ ਇਰਾਦਾ ਬਦਲ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਹੁਣ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਜਾਂ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਤੱਕ ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 16 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਭੰਗ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਅਮਲ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਚਾਇਤੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੇਪਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਨ ਕਾਰਨ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਰਾਜਸੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਚੋਣਾਂ ਲਟਕਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ 23 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਈ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਜਾਬਤੇ ਕਾਰਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਰੋਕ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ

ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲਟਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੁਣ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਣਗੀਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ 50 ਫੀਸਦੀ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਚਾਇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨੇਤਾ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛਾਂ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਵਰਗ ਲਈ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਰੋਸਟਰ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਗਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਾਰਨੀ ਮੁੜ ਤੋਂ ਘੜੀ ਗਈ ਹੈ।

ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਖਰਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਹੱਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਡੀਕ ਸਿਰਫ ਸ਼ਾਹੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦੀ ਹੈ।

ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਤੇ ਖਰੀ ਨਾ ਉਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਠਣ ਲੱਗਾ ਭਰੋਸਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਇਆਂ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮਾਤੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਉੱਠਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਕੀ, ਪਾਰਟੀ ਵਿਧਾਇਕ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਅਕਸਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਈ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਸਦਕਾ ਅਗਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ

ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬੇੜੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਿਰੇ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੈਪਟਨ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬਜਟ ਨੂੰ ਸਰਪਲੱਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ

ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸੁਧਾਰ ਖਾਤਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੋ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰਾਂ ਸਮੇਤ 13 ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਸੀਨੀਅਰ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਗੱਲ ਬਣ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਪਿਛਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਨਾਜ ਦੇ 31,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਾਹ ਸੂਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਕਿਸ਼ਤ 3270 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹਰੇਕ ਮਹੀਨੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਗਰਾਂਟ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ 272.5 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕੱਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸਿਲਸਲਾ 27

ਸਾਲ ਤੱਕ ਚੱਲਣਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬੇ ਦੀ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਲਗਭਗ ਮਾਮਲੇ ਹੱਲ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਚਾਰ ਲੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੈਂਕਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਸਕੀਮ ਕਾਰਨ ਵੱਟੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਪਏ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਐਨ.ਪੀ.ਏ. 11 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ

ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੀਵਾਲੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਡੀਏ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤੇ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਵਾਰ ਕਾਲੀ ਦੀਵਾਲੀ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਖਾਤਰ ਵਿਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਗੇੜੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁਤਵਾਜ਼ੀ ਜਥੇਦਾਰ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ ਤੋਂ ਬਰਗਾਤੀ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ ਮੋਰਚਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਖਦਸ਼ੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਨੂੰ ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮਾਮਲਾ ਲਟਕਣ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਕਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Punjab TimesEstablished in 2000
19th Year in PublicationPublished every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com**Editor:**Amolak Singh Jammu
Astt. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh**Photographer**Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703**Our Columnists**Gurbakhsh Singh Bhandal
Baljit Basi
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Major Kular
Corrpondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074**Distributed in:**California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ**
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ**ਨੋਟ:** ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ
ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ
ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।**Disclaimer**The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.**All disputes subject to**
Chicago jurisdiction.

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ‘ਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ‘ਪਿੰਡ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ’

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ
ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਅਹਿਮ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ
ਲੋਧੀ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ
ਲਈ ਕਰੀਬ 100 ਏਕੜ ਰਕਬੇ ‘ਚ ਪਿੰਡ ਬਣਾ
ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਪਿੰਡ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ’ ਦਾ ਨਾਂ
ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ 2019 ‘ਚ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ 550ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਵੱਡੀ
ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਗਠਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਮਲ
ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ‘ਚ ਲਿਆ ਗਿਆ।ਗੁਰੂ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਦੀ
ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ‘ਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-
ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਲ ਭਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਕਈ
ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤਹਿਤ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਿੱਕੇ, ਡਾਕ ਟਿਕਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ,
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾਉਣਾ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ
ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਉਣਾ
ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾਦੂਰਦਰਸ਼ਨ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਟੀ.ਵੀ.
‘ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਬੰਧੀ ਅਤੇ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਿੱਧਾ
ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ‘ਚ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਿੱਕੇ ਅਤੇ ਡਾਕ
ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰ ਲਈ
ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਲੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ‘ਚ
ਇਕ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਇਆ
ਜਾਵੇਗਾ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ
ਅੰਤਰ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾ
ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ
ਕਰਵਾਏਗੀ, ਜਿਸ ‘ਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਫਿਰਕੂ
ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਲੱਗੇਗੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ
ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ ਉੱਚ ਸਮਰਥਾ ਵਾਲੀ ਟੈਲੀ ਸਕੋਪ
ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਰਹੱਦ
ਦੇ ਉਸ ਪਾਰ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ
ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਣ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸਾਲ
ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਤਾਏ ਸਨ। ਗੁਰੂ
ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ
ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕਸ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ
ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਡੇਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ
ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਉੱਚ ਸਮਰਥਾ ਵਾਲੀ
ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਰੇਲਵੇ ਵੱਲੋਂ ਇਕਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੇਲਗੱਡੀ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਥਾਂਵਾਂ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘੇਗੀ।ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਈ
ਲਾਂਘੇ ਦੇਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਉਭਰ ਗਿਆ
ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਨਵਜੋਤ
ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ
ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਦੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ
ਸ਼ਿਰਕਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ
ਸਰਕਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਈ
ਲਾਂਘਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-
ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲਾਂਘੇ ਲਈ ਭਾਰਤ
ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ
ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

34 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਘੁੰਮਿਆ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪਹੀਆ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਵੀ 18 ਮਾਮਲੇ
ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੇ 60 ਮਾਮਲੇ ਅਜਿਹੇ ਪਾਏ ਗਏ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਗੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।ਹੋਰਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨਿਆਂ-ਪਾਲਿਕਾ ਵੱਲੋਂ ਛੇਤੀ
ਹੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ
ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ
ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ‘ਸਿਟ’ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 52
ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਣਲੱਭੇ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਬਾਕੀ 8
ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, 5 ਦੀ
ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ 3 ਮਾਮਲੇ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੈ, ਦੀ ਜਾਂਚ
ਲਟਕੀ ਪਈ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਨੇ 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ
ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ
ਜਾਣ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਆਖਰਕਾਰ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਿਆਂ
ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿਕਿਹਾ ਕਿ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਕ
ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਬਾਕੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੀੜਤਾਂ
ਨੂੰ ਵੀ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਏਗਾ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ‘ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ ਦਾ ਪਾਊਡਰ ਸੁੱਟਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ‘ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿਚ ਇਕ
ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਦੋਂ ਮਿਰਚ ਪਾਊਡਰ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਦਫਤਰ ਵਿਚੋਂ
ਨਿਕਲੇ ਸਨ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੀ ਤੀਜੀ ਮੰਜ਼ਲ ਉਪਰ ਹੋਈ ਜਿਥੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਦਫਤਰ
ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ‘ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਨਰੇਲਾ ਵਾਸੀ ਅਨਿਲ
ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਵਾਰਦਾਦ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਸੀ।
ਮਿਰਚ ਪਾਊਡਰ ਧੂੜਣ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਐਨਕਾਂ ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਬਚਾਅ ਹੋ
ਗਿਆ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਨਕ ਫਰਸ਼ ਉਪਰ ਡਿੱਗ ਕੇ ਟੁੱਟ ਗਈ।

ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਬਿਊਰੋ): ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਧਾਨ
ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਕ ਸੀਟ ਅਤੇ
ਭਾਜਪਾ ਨੇ 4 ਸੀਟਾਂ ‘ਤੇ ਸਿੱਖ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ
ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ
ਗੰਗਾਨਗਰ ਜਿਲੇ ਦੀ ਕਰਣਪੁਰ ਸੀਟ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਬ
ਵਪਾਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੰਨਰ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ
ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਮੈਦਾਨ
ਵਿਚ ਸਨ ਪਰ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸੀਟ
‘ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਾਰ ਹਿੰਦੂ ਪੰਜਾਬੀ ਉਮੀਦਵਾਰ
ਕੁੰਦਨ ਲਾਲ ਮੀਗਲਾਨੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਵਾਰ
ਸਿੱਖ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੇਤੂ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਉਮੀਦਵਾਰ
ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਟੀ. ਟੀ. ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦੇ
ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਰ.
ਐਸ. ਐਸ. ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ
ਸਿੰਘ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੀ
ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਕੇ ਆਏ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਅਕਾਲ ਤਖਤ
ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਉਸ
ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਨਾ ਕਰਨ।ਸਾਦਲ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀਟ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸਾਬਕਾ
ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਗੁਰਬੀਰ
ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲੈਆਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ
ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ
ਨੇਤਤਾ ਵਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ
ਘਿਰਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਜੰਟ
ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਉਪਰ ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਨਾਲ ਨੇਤਤਾ ਦੇਦੋਸ਼ ਲਗਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਗੁਰਬੀਰ
ਬਰਾੜ ਦੇ ਪਿਤਾ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੁੱਢਾ ਜੋਹੜ ‘ਤੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ
ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ
ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕਿਆ
ਹੋਇਆ ਹੈ।ਹਨੂਮਾਨਗੜ੍ਹ ਜਿਲੇ ਦੀ ਸੰਗਰਿਆ ਸੀਟ
ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹਪੀਣੀ ਨੂੰ
ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ
ਪੁਲਿਸ ਮੁਖਬਰੀ ਕਰਕੇ ਦੋ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ-
ਭਾਈ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਬਾ ਪਿੰਡ ਸਿੰਘਵਾਲਾ
ਤੇ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਪਿੰਡ ਪੁਹਲਾ ਨੂੰ
ਮਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕਬਿਤਾ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਂਡ ਵੇਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ
ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹਪੀਣੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ
ਗੁਰਵੀਰ ਬਰਾੜ ਦੇ ਮਾਮਾ ਲਗਦੇ ਹਨ।ਚੌਥੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ
ਅਲਵਰ ਜਿਲੇ ਅਧੀਨ ਪੈਂਦੇ ਹਲਕਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਤੋਂ
ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੀਟ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ
ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਬਣਾ ਚੁਕੇ ਗਿਆਨ ਦੇਵ ਆਹੂਜਾ
ਦੀ ਕੱਟ ਕੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਜੋ
ਪਹਿਲਾਂ ਬਲਾਕ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ।
ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕੱਟੜ ਹਿੰਦੂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ
ਸਮਰਥਕ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਭਵਨ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਰੁਖ ਮੁੜਿਆ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ
ਅਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ
ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਦੁਖ ਦੀ
ਘੜੀ ਮੌਕੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਫਾਇਦੇ ਦਾ ਤਾਕ ਵਿਚ
ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸੱਟੇ ਹੀ ਇਸ
ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਬਰਗਾਤੀ ਮੋਰਚੇ
ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ
ਹੈ। ਉਘੇ ਵਕੀਲ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ
ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਪਿੱਛੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦਾ
ਹੱਥ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੱਕੇ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।ਇਹ ਹਮਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ
ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਵਾਇਤੀ ਧਿਰਾਂ ਡੂੰਘੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ
ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ
ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ
ਖਿਲਾਫ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਮੋਰਚੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।
ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ
ਧਿਰ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿੱਤਰੀ ਹੋਈ
ਹੈ। ਬਰਗਾਤੀ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰਕਾਰ
ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵੱਡੀ
ਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ
ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਇਸ ਮੋਰਚੇ
ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਵੱਲ ਵੀ ਸੰਕੇਤ
ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਸੂਈ ਸਿਆਸੀ

ਧਿਰਾਂ ਵੱਲ ਵੀ ਮੁੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੁਢਲੀ ਜਾਂਚ ਇਹੀ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ
ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ
ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋ ਹਮਲਾਵਰ ਭਵਨ ਦੇ ਗੇਟ
ਕੋਲ ਆਏ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ, ਗੇਟ ਉੱਤੇ
ਖੜ੍ਹੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਬਾਂਹ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਪਾਸੇ ਲੈ ਕੇ
ਗਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ
ਇਹ ਕੋਈ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਹਮਲੇ
ਦਾ ਮਕਸਦ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪੈਦਾ
ਕਰਨਾ ਤੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ
ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਇਨਸਾਫ
ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ
ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ
ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰ
ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੇ
ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਗਾਤੀ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ
ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਇਹ ਖੇਡ ਖੇਡੀ ਗਈ ਸੀ। ਚੇਤੇ
ਰਹੇ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਮੌਤ ਮੰਡੀ
ਧਮਾਕੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ
ਗਿਆ ਸੀ। ਪੌਣੇ 2 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਹਮਲੇ
ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੂਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ
ਹਵਾ ਵਿਚ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰ ਰਹੀਆਂ।ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ
ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ
ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ
ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ
ਮਕਸੂਦਾਂ ਥਾਣੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਹਮਲਾ
ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸੂਈ
ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਵੱਲ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ
ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ
ਕੇਸ ਵਿਚ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ
ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਾਕਿਰ ਮੂਸਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ
ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ

ਰਾਹੁਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਸੀਹਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵਰਕਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਵਿਸਥਾਰ ਸਣੇ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ, ਕੁੱਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਹਰੀਸ਼ ਚੌਧਰੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਆਸ਼ਾ ਕੁਮਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਫੇਰਬਦਲ ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਏਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ

ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਚਿਹਰੇ ਵੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸੀ। ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪੰਜ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਲੈਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ 20 ਮਿੰਟ ਮੀਟਿੰਗ

ਰਿਕਾਰਡ ਬੋਲੀ 'ਤੇ ਵਿਕਿਆ 'ਗੁਲਾਬੀ ਹੀਰਾ'

ਜਨੇਵਾ: ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਨਿਲਮੀ ਦੌਰਾਨ 19 ਕੈਰੇਟ ਦਾ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਦਾ ਹੀਰਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ 'ਚ ਵਿਕਿਆ। ਇਹ ਹੀਰਾ ਕਦੇ ਓਪੋਨਹਾਇਮਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ

ਕੀਤੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਆਸ ਹੈ ਪਰ ਦਿਨ-ਪ੍ਰਤੀ-ਦਿਨ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਰੋਹ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਰੁੱਸੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਲਕੀਅਤ ਸੀ, ਜੋ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਡੀ. ਬੀਅਰਜ਼ ਨਾਂ ਦੀ ਡਾਇਮੰਡ ਮਾਈਨਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਚਲਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਲਾਬੀ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਲਗਜ਼ਰੀ ਬਰਾਂਡ ਹੈਰੀ ਵਿਲਸਨ ਨੇ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਵਿਸ ਸਵਾਚ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਦੇ ਹੈਂਡ ਫਰਾਂਸਿਸ ਕੁਰੀਅਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਪ੍ਰਤੀ ਕੈਰੇਟ ਲਈ 26 ਲੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ। ਗੁਲਾਬੀ ਹੀਰੇ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਕੈਰੇਟ ਮੁੱਲ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ।' ਖਰੀਦ ਤੋਂ ਫੌਰੀ ਮਗਰੋਂ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੇ ਇਸ ਹੀਰੇ 'ਵਿਨਸਟਨ ਪਿੰਕ ਲੈਗੇਸੀ' ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਕ੍ਰਿਸਟੀ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਲਾਬੀ ਪੱਥਰ ਲਗਭਗ ਇਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਖਾਣ 'ਚੋਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ 1920 ਵਿਚ ਕੱਟ ਕੇ ਆਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਵੀ ਛੇਤਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਚਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਖਿਲਾਫ ਅਹਿਮ ਗਵਾਹ ਚਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਹੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭੀੜ ਨੂੰ ਉਕਸਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਚਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ

ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, 'ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰੇ' ਚਾਮ ਕੌਰ ਨੇ ਜੱਜ ਪੂਨਮ ਬਾਮਰਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅੰਦਰ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਦਿੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਬਾਰੇ ਟੀਵੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੱਕਰੀ ਦੇਖਣ ਗਈ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਦੰਗਈਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, 'ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਓ'। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਿਤਾ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਘਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਲੁਕੇ ਹੋਇਆਂ ਨੂੰ ਧੂਹ ਲਿਆ ਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ, ਫਿਰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚਾਮ ਕੌਰ ਦੇ ਵੀ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ।

ਉਸ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਜਾਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਮੋਹਰ ਲਗਵਾਉਣ ਆਮ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਆਗੂ ਪੁੱਜੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਭਾਰਤੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ 16 ਸਾਲਾ ਲੜਕੇ ਨੇ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੀੜਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸੁਨੀਲ ਐਡਲਾ (61) ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਐਡਲਾ ਦਾ ਵਾਹਨ ਗਾਇਬ ਸੀ, ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਐਂਟਲਾਟਿਕ ਸਿਟੀ ਸਰਵੇਲੈਂਸ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਸ਼ਕੂਕ ਨੂੰ 16 ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਐਂਟਲਾਟਿਕ ਸਿਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿਚ ਛਪੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਐਡਲਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪੋਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਐਂਟਲਾਟਿਕ ਕਾਊਂਟੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਹੋਸਪਿਟੈਲਿਟੀ ਸਨਅਤ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਭਾਰਤ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਐਡਲਾ ਆਪਣੀ ਰਾਤ ਦੀ ਸ਼ਿਫਟ ਲਈ ਘਰੋਂ ਕਾਰ ਵਿਚ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Professionally qualified well settled American citizen match for jatt sikh girl 24/5'5" MBBS, Passed USMLE Step 1 with high scores. Currently in India. Contact: 001-778-552-8628, 91-98760-61260,630-407-7577 or e-mail: dr.pardeepgill3@gmail.com

42-45

Suitable Jatt Sikh match sought for our daughter, PhD, 38 years, 5'-9", Beautiful and slim, never married, works as a Scientist in New York. Family from Ferozepur. Contact: gks27@cornell.edu

41-44

Suitable Ramgariha Sikh match sought for our daughter, M.Sc. (Botany), Currently enrolled in LPN (US), 28 years, 5'-7", Beautiful and slim, Residing in Chicago. Pl. Contact: manpreets1211@gmail.com

43-46

punjabtimesusa.com

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਖੱਤਰੀ, 29 ਸਾਲ, 5'-2", ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ, ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਰਸ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੀ ਲਈ ਖਾਨਦਾਨੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਯੋਗ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਜਾਂ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ ਤੇ ਵਟਸਐਪ: 1-317-579-5870

45-48

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਚਾਹੁਲ, 27 ਸਾਲ, 5'-10", ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬੀ. ਟੈਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਪੀ. ਆਰ. ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਮਰੀਕਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ ਹਨ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 734-709-5997 ਜਾਂ 734-837-8799

44-51

Looking for a suitable beautiful educated US citizen/green card holder girl, at least 5'-6" or more, for Sikh clean shaven handsome boy 40 yrs, 6', US born MBA. Owns family established business. Cast no bar. Contact: 513-546-7246

42-45

ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਗਿਆਪਨਸਾਜ਼ ਅਲੈਕ ਪਦਮਸੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਮੁੰਬਈ: ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਗਿਆਪਨਸਾਜ਼ ਤੇ ਰੰਗ ਕਰਮੀ ਅਲੈਕ ਪਦਮਸੀ ਦਾ 90 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਦਮਸੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਪਨ ਫਰਮ ਲਿੰਟਾਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਨ। ਉਹ ਸਰਫ ਦੀ 'ਲਲਿਤਾਜੀ', ਚੈਰੀ ਬਲੈਸਮ ਸ਼ਾਅ ਪੌਲਿਸ਼ ਲਈ ਚੈਰੀ ਚਾਰਲੀ, ਐਮ.ਆਰ.ਐਫ. ਦੀ 'ਮਸਲ ਮੈਨ' ਅਤੇ ਝਰਨੇ ਵਿਚ ਲਿਰਿਲ ਗਰਲ ਤੇ ਬਜਾਜ

ਆਏ ਦੇ ਹਮਾਰਾ ਬਜਾਜ ਜਿਹੇ ਵਿਗਿਆਪਨਾਂ ਲਈ ਯਾਦ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਚਰਡ ਐਟਨਬੋਰੋਅ ਦੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਜੇਤੂ ਫਿਲਮ 'ਗਾਂਧੀ' ਵਿਚ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ ਤੇ ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

Punjabtimesusa.com

ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ; ਖਾਣਾ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਮਿ. ਸਿੰਘ ਫੋਨ: 515-291-1961

47-18

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ ਪੈਲੇਸ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਲਖਵੀਰ ਜੌਹਲ

ਫੋਨ: 317-709-7800

44-45

ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਲਾਮਬੰਦੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੇ ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਛੇਤਛਾਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਸਿੱਖ ਸਰੋਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਪਾਦਨ' ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਈ ਮੈਂਬਰ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਧਰ, ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੱਸ ਕੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 9 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗ ਮਗਰੋਂ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਤਹਿਤ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੇ 11ਵੀਂ ਤੇ 12ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ 'ਸਿਲੇਬਸ ਕਮੇਟੀ' ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਪੰਜ ਚੈਪਟਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸਬੰਧੀ ਗਲਤ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿਲੇਬਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਆਪਣੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਛੇਤਛਾਤ ਮਾਮਲੇ ਦੀ 'ਸਜ਼ਾ' ਵਜੋਂ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ

ਵੱਲੋਂ ਸੌਂਪੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੀ ਕਈ ਮੈਂਬਰ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਜਨਰਲ ਇਜਲਾਸ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜਿਆ

ਪੱਤਰ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੋ ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਪੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ 10 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 23 ਫਰਵਰੀ 2001 ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖ ਸਰੋਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਪਾਦਨ' ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ

ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਥ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੱਸ ਕੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤਕ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ 21 ਜਿਲਦਾਂ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਦੋ ਜਿਲਦਾਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿਚ ਹਨ। ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੋਆਣੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪੱਤਰ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿਲੇਬਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਹਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਇਕ ਤੋਂ ਪੰਜ ਤੱਕ ਚੈਪਟਰ ਪ੍ਰੋ. ਜੇ.ਐਸ. ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਤੇ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤੇ ਚੈਪਟਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਉਤੇ ਅਪਲੋਡ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪੱਖ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ: ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ

ਬੀਬੀ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰ ਕੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਾਪਸ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। 96 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ: ਮੱਕੜ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਵੀ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ 2001 ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 96 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਸੋਧਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਦੁਖਦਾਈ: ਢੀਂਡਸਾ

ਸੰਗਰੂਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸਰੋਤ ਸੰਪਾਦਨ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਬੇਹੱਦ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ।

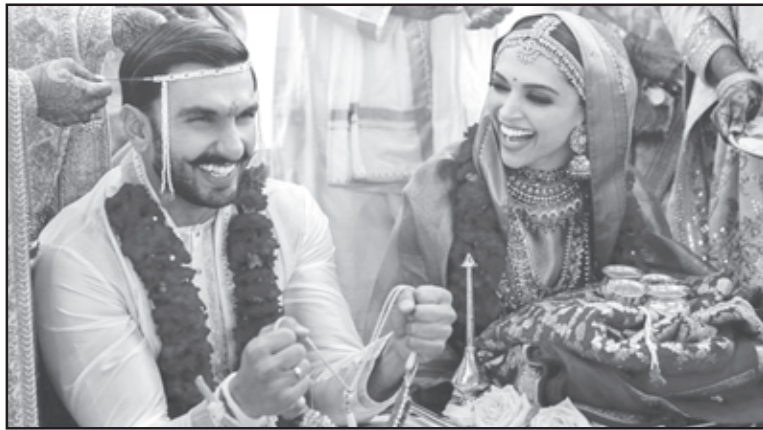
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਗੌਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਛੇਤਛਾਤ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੇ ਡਾ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੱਖ ਸੁਣੇ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦੀਪਿਕਾ-ਰਣਵੀਰ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਚ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ-ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ!

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਸਟਾਰ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਣ ਅਤੇ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਿਆਹ ਦੌਰਾਨ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਭੰਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਇਟਲੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਬ੍ਰੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨ ਉਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਪਰਿਆ ਜਦ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਥੇ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰੇਸ਼ੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਉਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕਾਰਵਾਈ ਪਤਦੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਏ ਹਨ।

ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਣ ਤੇ ਰਣਵੀਰ ਕਪੂਰ ਦਾ ਵਿਆਹ 14 ਤੇ 15 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇਟਲੀ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲੇਕ ਕੋਮੋ ਵਿਚ ਵਿਲਾ ਦੇਲ ਬਲਬਿਆਨੇਲੋ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਮਹਿਲਾਨੁਮਾ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਕੱਕਣੀ ਅਤੇ ਸਿੰਧੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਲਮੀ ਜੋੜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਚੋਣਵੇਂ ਮਹਿਮਾਨ

ਇਸ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਇਟਲੀ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਸਿੰਧੀ ਰਿਵਾਜ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੱਗੇ ਲਾਵਾਂ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਹੁ ਰੀਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਆਹ

ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਇਟਲੀ ਵਸਦੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਨੂੰ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਟਲੀ ਵਿਚ 'ਇੰਡੀਅਨ

ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ' ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਬ੍ਰੇਸ਼ੀਆ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਫਲੈਰੋ ਤੋਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੇਕ ਕੋਮੋ ਸ਼ਹਿਰ ਲਗਭਗ 150 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਉਥੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਲਾਵਾਂ ਫੇਰੇ ਲਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਸਮ ਨੂੰ ਸਿੰਧੀ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਦੱਸ ਕੇ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਕੰਗ

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨੂੰ ਉਹ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਖਣਗੇ।

ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸਮੇਂ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬਕਾਇਦਾ ਪੱਲਾ ਫਤਾਈ ਦੀ ਰਸਮ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਧਰ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੌਕੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਬੰਧੀ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਟਲੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਫਲੈਰੋ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਉਤੇ ਚੁੱਪ ਹਨ।

ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ 'ਬੈਰਾਗੀ ਬੰਦਾ' ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ 'ਬੈਰਾਗੀ ਬੰਦਾ' ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਸਰਨਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੈਰਾਗੀ ਬੰਦਾ ਆਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਗਾੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਿੱਖ ਵਫਦ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ

ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਫਦ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਸ੍ਰੀ ਸਰਨਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕਰਕੇ ਬਾਬਾ

ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਬਣ ਗਏ ਸਨ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਬੈਰਾਗੀ ਬੰਦਾ ਆਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੁਟਿਆਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖੱਟਰ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਲੌਂਗੋਵਾਲਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਨਾਇਕ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਚਾਂਦਪੁਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: 1971 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਲੌਂਗੋਵਾਲਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਨਾਇਕ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚਾਂਦਪੁਰੀ (78) ਦਾ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਚਾਂਦਪੁਰੀ ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਨ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਲੌਂਗੋਵਾਲਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਬਾਰ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਹੱਦੀ ਚੌਕੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਮੇਜਰ ਚਾਂਦਪੁਰੀ ਨੇ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੌਂਗੋਵਾਲਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਦਿਖਾਏ ਅਦੁੱਤੀ ਸਾਹਸ ਬਦਲੇ ਮਹਾਵੀਰ ਚੱਕਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। 1997 ਵਿਚ ਲੌਂਗੋਵਾਲਾ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਤੇ ਫਿਲਮ 'ਬਾਰਡਰ' ਬਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰ ਸਨੀ ਦਿਓਲ ਨੇ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ ਚਾਂਦਪੁਰੀ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ 1963 ਵਿਚ ਆਫਿਸਰਜ਼ ਟਰੇਨਿੰਗ ਅਕੈਡਮੀ ਚੇਨਈ ਤੋਂ ਪਾਸ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਦੀ 23ਵੀਂ ਬਟਾਲੀਅਨ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਿਆ ਸੀ। 1965 ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਛਮੀ

ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਇਕ ਸਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹੰਗਾਮੀ ਬਲ ਯੂ.ਐਨ.ਈ.ਐਫ. ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਨਫੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਮਹੋਅ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਇੰਸਟ੍ਰਕਟਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਚਾਂਦਪੁਰੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਉਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦਲੇਰ ਅਫਸਰ ਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਫੌਜੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ।

ਹੁੱਡਾ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਰਾਲਡ ਦੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਕੰਪਨੀ ਐਸੋਸੀਏਟ ਜਰਨਲ ਲਿਮਟਿਡ (ਏ.ਜੇ.ਐਲ.) ਨੂੰ ਪੰਚਕੂਲਾ 'ਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਲਾਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਸਤਿਆਦੇਵ ਨਾਰਾਇਣ ਆਰੀਆ ਵੱਲੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਹੁੱਡਾ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਬਦਲੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਏ ਲੈਣ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।

ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਤੇ ਦੇਣ ਨਿਵੇਕਲੀ ਹੈ, ਲਾਸਾਨੀ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਮਿਕ, ਅਧਿਆਤਮਕ, ਸਮਾਜਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤਮਈ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦੂਰ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਹੋਵੇ। ਅਫਸੋਸ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰ ਕੇ ਬਾਕੀ ਵਿਸ਼ਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸਾਨੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਅਣਜਾਣ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਰਾਬਿਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਅਤੇ ਅਲਾਮਾ ਇਕਬਾਲ

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ
ਫੋਨ: 91-98149-41214
 Email: singhbasant82@yahoo.in

ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਮਹਾਨ ਗੈਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਟੈਗੋਰ ਪਰਿਵਾਰ ਹਰ ਸਾਲ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਹਰਿਮੰਦਿਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਜ ਦੇ ਨਿਤਨੇਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਨਿਵੇਕਲੀ ਆਰਤੀ “ਗਗਨ ਮੇ ਬਾਲ...” ਨੂੰ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਰਵਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਾਵਿ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਗਿਣਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰ ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਫਿਰ ਉਨੀ ਆਖਿਰ ਸਦਾ ਤੋਹੀਦ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਸੇ, ਹਿੰਦ ਕੋ ਇਕ ਮਰਦੇ-ਕਾਮਲ ਨੇ ਜਗਾਇਆ ਖਵਾਬ ਸੇ।”

ਬਾਬਰਵਾਣੀ ਵਿਚ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਲੜਨ ਦੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲਲਕਾਰ ਅਦੁੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸ਼ਬਦ ਰਾਗ ਆਸਾ ਵਿਚ ਹਨ: “ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਡਰਾਇਆ”, “ਜਿਨ ਸਿਰ ਸੋਹਨ ਪੱਟੀਆਂ ਮਾਂਗੀ ਪਏ ਸੰਧੂਰ”, “ਕਹਾਂ ਸੇ ਖੇਲ ਤਬੋਲਾ ਘੋੜੇ” ਅਤੇ “ਜੈਸੀ ਮੈਂ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ” ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ ਵਿਚ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੇਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਬਾਬਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ “ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਝ” ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਸਖਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਦੇਣ

“ਰਾਜੇ ਸ਼ੀਹ ਮੁਕੱਦਮ ਕੁੱਤੇ, ਜਾਇ ਜਗਾਇਨ ਬੈਠੇ ਸੁੱਤੇ” ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੀ ਉਲੂਮਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕੇ, “ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕੁਰਲਾਣੇ ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦ ਨਾ ਆਇਆ।” ਸੱਚ, ਇਨਸਾਫ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਨਤਾ ਲਈ ਲੜਨ ਅਤੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ:

“ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥
 ਸਿਰ ਧਰ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥
 ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥
 ਸਿਰ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥ (ਪੰਨਾ 1412)

ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾਉਣ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੁੱਲ ਅਤੇ ਅਭੁੱਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪੈਰ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੱਜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਸੋ ਕਿਉਂ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮੇ ਰਾਜਾਨ॥” “ਰਾਜਾਨ” ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਰਾਜੇ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਜੀਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਮੌਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਸ਼ (ਸਿੱਖ) ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਨ, ਉਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੋਣ। ਇਹ ਸਭ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਲਹਿਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਰਚਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਮੇਂ ਅਰੰਭ ਹੋਈ, ਜੋ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੀ ਬਾਣੀ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਧਾਰਨਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਬਾਰੇ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਲਿਪੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ “ਪੱਟੀ ਲਿਖੀ” ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਤਰਤੀਬ

ਬੋਝੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਸ, ਟ, ਅਤੇ ਓ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਹਨ। ਹ ਅਤੇ ਅ ਅੰਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਦੋ ਅੱਖਰ ਜੋ ਅਲੋਪ ਹੋ ਚੱਲੇ ਹਨ, ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਲਗਾਂ ਮਾਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੁਝ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਇਆ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਫਲਸਫੇ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਹੋਂਦ, ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਜੀਣ, ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣ, ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ, ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਚਾਨਣ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ- ਗਿਆਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨੋ ਵਿਗਿਆਨੀ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ (Clairvoyance) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਾਰੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਪੱਧਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ “ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਪ੍ਰੰਧੁਕਾਰਾ” ਸੀ (ਅਰਬਾਂ, ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਸਿਰਫ ਪੁੰਦ ਦਾ ਗੁਬਾਰ ਸੀ)। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, “ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਇ ਲਖ ਦਰਿਆਉ॥” (ਇਕ ਬੋਲ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋ ਗਈ)। ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਟੀਫਨ ਹਾਕਿੰਗ (1942-2018) ਵਰਗੇ ਵਿਗਿਆਨੀ Big Bang Theory ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ “ਏਕੋ ਕਵਾਉ” ਕਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਰ “ਸਾਚੇ ਤੇ ਪਵਨਾ ਭਇਆ ਪਵਨੈ ਤੇ ਜਲ ਹੋਇ॥ ਜਲ ਤੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸਾਜਿਆ ਘਟੇ ਘਟ ਜੋਤ ਸਮੋਇ॥” ਇਹ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਡਾਰਵਿਨ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਇਕ ਬੈਲ ਨੇ ਚੁੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ: “ਧਰਤੀ ਹੋਰ ਪਰੈ ਹੋਰੁ ਹੋਰੁ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰ ਤਲੈ ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ॥” ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਅਕਾਸ਼-ਗੰਗਾ (Galaxy) ਵਿਚ

ਹੀ ਕਰੋੜਾਂ ਸੂਰਜ ਹਨ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ: “ਕੋਤੇ ਇੰਦ ਚੰਦ ਸੂਰ ਕੇਤੇ, ਕੇਤੇ ਮੰਡਲ ਦੇਸ॥”

ਕੁਝ ਅਖਾਉਤੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਫਾਰਸੀ, ਅਰਬੀ ਵਗੈਰਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਵਾਰਥੀ ਹਿਤਾਂ ਵਾਲੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਘਸ਼ੁੱਟ ਤੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਰਚੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਧਾਰਣ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤ ਕੇ ਆਤਮਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੇ ਰਹੱਸ ਜਨ ਸਾਧਾਰਣ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਏ। ਇਸ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਨਿਤ-ਪ੍ਰਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿੰਬ ਵਰਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਗਜ਼ਬ ਦੀ ਸੰਖੇਪਤਾ, ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਉਚਾਈ ਆਈ। ਹਲ, ਸੁਹਾਗਾ, ਅਹਰਣਿ, ਖਲਾ ਆਦਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਬਿੰਬ ਬਣਾਏ। ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਇਰ (ਸ਼ਾਇਰ) ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਕਵੀ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਮੁਲੰਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਵੀ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਾਜਣ ਬਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,

ਵੇਲ ਨ ਪਾਈਆ ਪੰਡਤੀ
 ਜਿ ਹੋਵੈ ਲੇਖੁ ਪੁਰਾਣ॥
 ਵਖਤ ਨ ਪਾਇਓ ਕਾਦੀਆ
 ਜਿ ਲਿਖਨਿ ਲੇਖ ਕੁਰਾਣ॥
 ਬਿਤਿ ਵਾਰ ਨ ਜੋਗੀ ਜਾਣੈ
 ਰੁਤਿ ਮਾਹੁ ਨ ਕੋਈ॥
 ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ
 ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ॥
 ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ’ਤੇ

ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਵੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੇਵਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਸਨ, ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚਾਰ ਸ਼ਲੋਕ ਲਿਖੇ ਹਨ: “ਯਕ ਅਰਜ ਗੁਫਤਮ ਪੇਸਿ ਤੋ ਦਰ ਗੋਸ ਕੁਨ ਕਰਤਾਰ॥ ਹਕਾ ਕਬੀਰ ਕਰੀਮ ਤੂ ਬੇਅੈਬ ਪਰਵਦਗਾਰ॥ ਦੁਨੀਆ ਮੁਕਾਮੇ ਫਾਨੀ ਤਹਕੀਕ ਦਿਲਦਾਨੀ॥ ਮਮ ਸਰ ਮੁਇ ਅਜਰਾਈਲ ਗਿਰਫਤਰ ਦਿਲ ਹੋਚਿ ਨ ਦਾਨੀ॥1॥ ਰਹਾਉ॥ ਜਨ ਪਿਸਰ ਪਦਰ ਬਿਰਾਦਰਾਂ ਕਸ ਨੇਸ ਦਸਤੰਗੀਰ॥ ਆਖਿਰ ਬਿਅਫਤਮ ਕਸ ਨ ਦਾਰਦ ਚੂੰ ਸਵਦ ਤਕਬੀਰ॥2॥ ਸਬ ਰੋਜ ਗਸਤਮ ਦਰ ਹਵਾ ਕਰਦੇਮ ਬਦੀ ਖਿਆਲ॥ ਗਾਹੇ ਨ ਨੇਕੀ ਕਾਰ ਕਰਦਮ ਮਮ ਈ ਚਿਨੀ ਅਹਵਾਲ॥3॥ ਬਦਬਖਤ ਹਮਚੁ ਬਖੀਲ ਗਾਫਿਲ ਬੇਨਜਰ ਬੇਬਾਕ॥ ਨਾਨਕ ਬੁਗੋਯਦ ਜਨੁ ਤੁਰਾ ਤੇਰੇ ਚਾਕਰਾਂ ਪਾਖਾਕ॥4॥ (ਪੰਨਾ 690)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਬਹੁਤ ਸੁਰੀਲੇ ਗਲੇ ਦੇ ਵੀ ਧਨੀ ਸਨ। ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਹ ਰਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਦਾਸੀਆਂ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਬਾਲਾ ਅਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬਾਲਾ ਮੁਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਰਧਾਲੂ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਸੀ। ਮਰਦਾਨਾ ਰਬਾਬ ਵਜਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਗਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗਾ ਕੇ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ: “ਮਰਦਾਨਿਆ, ਰਬਾਬ ਉਠਾ। ਬਾਣੀ ਆਈ ਹੈ।” ਇਕ ਸ਼ਲੋਕ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ: “ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਪਦਾਰਥ ਦੀਜੈ ਹਿਰਦੈ ਕੰਠ ਬਣਾਈ॥” ਭਾਵ: “ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦੌਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ, ਹੋ ਸੁਆਮੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਅਤੇ ਗਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਵੇਗਾ।” ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਦੇ ਹੋਏ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਕੇ ਰੂਹ ਸਰਸਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਅਗਲੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਪੱਖ ਸੋਚਣ ਲੋਕ !

ਆਹ ਹਫਤਾ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਹੀ ਮਾਅਨਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਬਾਕੀ ਸਿਰਫ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਆਖਰੀ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਵੀਆਂ ਚੋਣ-ਤਰੀਕਾਂ ਨੇ ਖਾ ਲੈਣੇ ਹਨ। ਅਮਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਗਲਾ ਸਾਲ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਾਰ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਇੱਕ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਮਤਿਹਾਨ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਨਸੀਬ ਨੂੰ ਡੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੱਧ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਲੀਡਰ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਦਿਨ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਡੋਲਣ ਦਾ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਯੋਗ ਸਿੱਟੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਫਿਰ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਘੜੀ ਨੇਤੇ ਆਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸੋਚਾਂ ਦਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ, ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਚੁਣਦੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿਰਜਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਪਰ ਆਗੂ ਚੁਣਨ ਦਾ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਲਸ਼ਕਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਇਹ ਹੱਕ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ ਪਿੰਡੇ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਰਨ ਤੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਆਗੂ ਉਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਨਹੀਂ,

ਫਿਰ ਵੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੋਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਲੈਣ ਦੇ ਚਾਰਵਾਨ ਧੜਵੈਲ ਆਪਣੇ ਅਣ-ਐਲਾਨੇ ਲਸ਼ਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਰਤਦੇ ਤੇ ਸਾਮ-ਦਾਮ-ਦੰਡ-ਭੇਦ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਫਾਰਮੂਲੇ ਵੀ ਅਜਮਾਉਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਨਿੰਦਾ ਦਾ ਇੱਕ ਮਿਥੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੱਕ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਏਦਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਜਾਂ ਆਲੋਚਨਾ ਜ਼ਰਾ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਸਮਝਾਉਣ’ ਦੇ ਯਤਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਕੁਝ ਲਾਲੀਪਾਪ ਪਰੋਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਮਰਨ-ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤਾਕਤ ਨਸੀਬ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘੱਟ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਖਾਵੇ ਦੀ ਤਖਤੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਜਤੰਤਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਾਸਿਜ਼ਮ ਤੱਕ ਸਭ ਹਰਬੇ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਇਹ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਵੋਟ ਕਿੱਧਰ ਪਾਈ ਜਾਵੇ? ਅਸੀਂ ਸਲਾਹਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਕਸਰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸਲਾਹਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਲੋਕ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਨਿਕਲ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਘੜੀ ਫਿਰ ਕਈ ਲੋਕ ਪੁੱਛੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਔਖਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਜੇ ਸਹੀ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਫਿਆਂ ਉਤੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇੱਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਅਨੁਹੋਂ ਵੇਚਣ ਵਾਸਤੇ ਦੁਕਾਨ ਸਜਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਗਾਹਕ ਨੇ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਵਿਚੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਵਪਾਰੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਪੂਛ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲੈ, ਡੰਗ ਸਾਹਿਆਂ ਦਾ ਚੀਕਾਂ ਕਢਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਚੋਣ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜ ਲੈਣ ਜਾਂ ਰਾਜ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਜੰਗ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਰਾਜ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦੇ ਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਡੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਕਢਾਉਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੀ।

ਲੋਕਤੰਤਰ, ਜੇ ਸੱਚਮੁਚ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਤੈਅ ਕਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੰਗਤੇ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਾਜੇ ਬਣਾਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਾਹੀ ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸੁਖ ਮਾਣਨ ਅਤੇ ਦੌਲਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁੰਝਾ ਫੇਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡੰਗ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਲੀਡਰ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਰੱਖੇ ਅਨੁਹਿਅਾਂ ਵਾਂਗ ਕਦੇ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣ ਲੱਗਾ, ਫਿਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸੋਚਣ ਵਾਸਤੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਲੁੱਟਦਾ ਹੈ, ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕੁੱਟਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਕੁੱਟਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਾਨ ਲੈਣ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਏਦਾਂ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕੀਤਾ ਕਤਲ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਓਦਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਵੱਖਰੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੋਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਜੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟੱਕਰਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਲੜੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਕਾਂਡ ਵੀ ਸਨ। ਹਰ ਕਾਂਡ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਲੱਭ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜੰਗਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਵਗ ਜਾਵੇ, ਬਹੁਤਾ ਕਰ ਕੇ ਜੰਗ ਦੀ ਗੱਲ ਜੰਗੀ ਮੈਦਾਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦੀ ਜਾਂ ਜੰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੰਗੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਤੱਕ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਜਾਂ ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਖੇਤਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੇਤੂ ਧਿਰ ਦੇ ਲੋਕ ਹਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਉਤਕ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਬਲਦੀ ਦੇਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਇਸ ਲਈ ਉਬਾਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਦੀ ਧੌਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦਾ, ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸੇ ਲਈ ਚੀਰੇ ਗਏ ਤੇ ਜਿਉਂਦੇ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੇ ਵੀ ਨੀਂਹ ਵਿਚ ਇਸੇ ਲਈ ਚਿਣੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਰਮ ਦੀ ਧੌਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕੱਟੇ ਗਏ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਸ ਜੰਬੂਰਾਂ ਨਾਲ ਨੋਚਿਆ ਗਿਆ।

ਇਕੱਲਾ ਧਰਮ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀ ਨਸਲ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਇਹੋ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਿਟਲਰ ਨੇ ਜਰਮਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮੰਨ ਕੇ ਜੋ ਜੰਗ ਲਾਈ ਤੇ ਗੈਸ ਚੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਟ-ਸੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਜਨੂੰਨ ਵਰਗਾ ਪਾਗਲਪਣ ਸੀ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ ਤੇ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨੇੜਲੇ ਬੀਤੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਇਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮੁਟਿਆਰ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਜਿੰਦਾ ਸਾਡ ਕੇ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚੁਤੇਲ ਹੈ। ਡੇਢ ਸਦੀ ਮਗਰੋਂ ਇਸਾਈਆਂ ਦੇ ਚਰਚੇ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੌਹਨ ਆਫ ਆਰਕ ਨਾਂ ਦੀ ਉਹ ਕੁੜੀ ਚੁਤੇਲ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਸੰਤਣੀ ਸੀ, ਵਿਚਾਰਕ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਮੌਕੇ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ ਤੇ ਇਹ ਕਾਂਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੰਵਾਰਨ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਵੋਟ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੱਤ-ਪੱਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਲਈ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਿਰਾਂ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਗੱਠਜੋੜ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਾਂਗਾ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਜਿੱਤ ਗਿਆ, ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆਏ ਉਸ ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਅਨੁਹਿਅਾਂ ਦੀ ਨਸਲ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪੱਖ ਸੋਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੱਖ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ ਨਾ ਲੈ ਆਈਏ, ਜੋ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਿਘਲਿਆ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਧਰਮ ਦੀ ਉਚਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਧੂਹ-ਧੂਹ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕਿੱਤੂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੌਹਨ ਆਫ ਆਰਕ ਨਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਵਾਂਗ ਜਿੰਦਾ ਸਾਡ ਕੇ ਮਾਰਨ ਤੁਰ ਪਏ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੂਰ ਹੈ, ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਚੋਖਾ ਦੂਰ ਲੱਗੇਗਾ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 24 ਨਵੰਬਰ 2018

ਨਿਆਂ, ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ

ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਨਿਆਂ ਵੀ ਅਨਿਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹੀਪਾਲਪੁਰ (ਦਿੱਲੀ) ਦੇ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਸਿਟ) ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ‘ਸਿਟ’ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੰਜ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 35-35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਢਾਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਸ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਲਿਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕੁ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਹੀ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਕਿ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾ ਤਾਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਬੂਤ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗਵਾਹਾਂ ਤੱਕ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਕਤ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗਵਾਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੇ ਗਵਾਹ ਉਸ ਵਕਤ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਗੱਡੀ ਅਨਿਆਂ ਦੀ ਲੀਹੇ ਪੈ ਗਈ। ਉਂਜ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅੰਦਰ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਲੋਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਚ. ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਇਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੇਸ ਮੁਫਤ ਤਾਂ ਲੜੇ ਹੀ, ਪੂਰੀ ਪੈਰਵੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਸਦਕਾ ਹੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਸਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ, ਚੁਰਾਸੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰਵੀਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਦੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਣੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਪੱਖ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤੱਥ ਗੌਣ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਕੇਸ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰੇ ਹਨ, ਇਹ ਉਹ ਕੇਸ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਹੁਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਗਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁੱਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੀਡਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ, ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਬਿਆਨ ਦਾਗੇ, ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਸੀ। ਤੱਥ ਗਵਾਹ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਸਲਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇਸੇ ਪਹੁੰਚ ਕਾਰਨ ਸਾਧਾਰਨ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਛਾੜਾਂ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਅਦਲੀਵਾਲ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਰ ਲੀਡਰ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਦਾਗੇ ਹਨ। ਜੱਗ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਤਿਸੰਗ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਐਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਕਰਾਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਤਿਹਾਸ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਬੇਅਦਬੀ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਵਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰਾ ਮਾਹੌਲ ਪਲਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਖਦਸ਼ਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਖਿਲਾਫ ਉਠੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਣਸੁਣੀਆਂ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸੰਜੀਦਾ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸਲ ਮਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸਮੁੱਚੀ ਸਰਗਰਮੀ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਕੇਸ ਲੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਲੜਨ ਨਾਲ ਹਰ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਪਛਾੜ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁਣ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਸੌੜੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਵਰਤਣ। ਅੱਜ ਦੇ ਅੱਖੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਬਚ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘਾ !

ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ ਵਿਚ ਕਰੀ ਕਰਤੂਤ ਦੇਖੋ, ਉਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਜਾਲਮਾਂ ਲਾਈਆਂ ਨੇ। ਛੇੜ ਛੇੜ ਕੇ ਨਵੀਂ ਦਰਿੰਦਗੀ ਦੀ, ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੁੱਤੀਆਂ ਕਲਾਂ ਜਗਾਈਆਂ ਨੇ। ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਸਮਾਜ ਦਾ ਫੇਰ ਹੋਊ, ਕਪਟੀ ਚਾਲ ਨਾ ਸਮਝੀ ਜੇ ਭਾਈਆਂ ਨੇ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕੇ, ਦਿਓ ਤੋੜ ਜੋ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਫਾਹੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੜਕਦਾ ਰਿਹਾ ਵੀਰਾ, ਤੇਰੇ ਖੂਨ ਦੀਆਂ ਓਹੋ ਤਿਹਾਈਆਂ ਨੇ। ਬਾ-ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਪੰਜਾਬ ਸਿੰਘਾ, ਚੁੰਝਾਂ ਗਿਰਝਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਲਿਸ਼ਕਾਈਆਂ ਨੇ !

ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਏਜੰਡਾ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਹਿੰਦੂਤਵ ਧਿਰ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਾਓਵਾਦ ਦਾ ਹਊਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

16 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਵਰਵਰਾ ਰਾਓ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ 18 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਪੁਣੇ ਪੁਲਿਸ ਤੁਰੰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ। ਪੁਣੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ‘ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ 78 ਸਾਲਾ ਕਵੀ ਦਾ 26 ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੁਧਾ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਰੁਣ ਫਰੇਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਵਰਨੇਨ ਗੋਜ਼ਾਲਵੇਜ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਰੱਦ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੁਣੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫਟਾਫਟ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਗੋਤਮ ਨਵਲੱਖਾ, ਪ੍ਰੋ. ਆਨੰਦ ਤੇਲਤੰਬਤੇ ਅਤੇ ਈਸਾਈ ਪਾਦਰੀ/ਕਾਰਕੁਨ ਸਟੈਨ ਸਵਾਮੀ ਅਜੇ 21 ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਬੋਤੂਚਿਰੀ ਅਦਾਲਤੀ ਰਾਹਤ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ, ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਮੁੱਕਦੇ ਸਾਰ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਪੁਲਿਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਰਅਸਲ, ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਫਤਨਵੀਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਨਿਧੜਕ ਹੋ ਕੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਤੋਂ ਰਾਜਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਭੀਮਾ-ਕੋਰੇਗਾਓ ਹਿੰਸਾ ਬਾਬਤ ਜੇ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਹਿੰਦੂਤਵ ਆਗੂਆਂ ਸੰਭਾਜੀ ਭੀਤੇ ਤੇ ਮਿਲਿੰਦ ਏਕਬੋਟੇ ਨੂੰ ਦਲਿਤਾਂ ‘ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਅਤੇ ਜਿਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਾਤੀਪਾਤੀ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਆਮ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ‘ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਕਹਾਣੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਮਾਓਵਾਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜ ਲੋਕਪੱਖੀ ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ-ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਾਡਲਿੰਗ, ਪ੍ਰੋ. ਸੋਮਾ ਸੇਨ, ਸੁਧੀਰ ਧਾਵਲੇ, ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ ਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਰਾਵਤ ਇਸੇ ਕੇਸ ਤਹਿਤ 6 ਜੂਨ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜੋ 5000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ‘ਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭੀਮਾ-ਕੋਰੇਗਾਓ ਵਿਖੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਲਗਾਰ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਪ੍ਰੋ. ਵਰਵਰਾ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁਲਕ ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ ਛੇਤਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਘੜੀ ਗਈ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਓ ਇਕ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਅਤੇ ਮਨੀਪੁਰ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਤਸਕਰਾਂ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ‘ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਚੁਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ’ ਅਤੇ ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਮਾਓਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਭੀਮਾ-ਕੋਰੇਗਾਓ ਵਿਚ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ‘ਐਲਗਾਰ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ’ ਨੂੰ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ‘ਤੇ ਯੂ. ਏ. ਪੀ. ਏ. (ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ) ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਰਾਜ ਵਿਰੁਧ ਜੰਗ ਛੇਤਨ ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਬਾਬਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਾਰਾਵਾਂ (121, 124-ਏ, 505) ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਲਾਇਆ

ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ 90 ਫੀਸਦੀ ਅਪਾਹਜ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਈਬਾਬਾ ਸਣੇ ਦਰਜਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੈ। ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰਾਜਪ੍ਰੋਹ ਦੀ ਧਾਰਾ 121 ਤਹਿਤ ਘੱਟੋਘੱਟ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਖਿਰਕਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਕਈ ਕਈ ਸਾਲ ਲਟਕਿਆ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਅਦਾਲਤੀ ਅਮਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਤਸੀਹੇ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਲਗਾਮ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਾਡਲਿੰਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਹੋਰ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਫਿਰ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਐਡਵੋਕੇਟ ਗਾਡਲਿੰਗ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੇ ਕੇਸਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਕੇਸ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਤੰਤਰ ਵਿਚ ‘ਚੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ’ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਜਾਬਰ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਏਜੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ‘ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਿਤ’ ਕਹਿ ਕੇ ਰਾਜਕੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਥੋਪਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ‘ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ’ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਸੂਬਤ ਹਨ ਕਿ ‘ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ’ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਟਾਡਾ, ਪੋਟਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜੇਕਾ ਰੂਪ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਬੇਮਿਸਾਲ ਜਾਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਾਪਸੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਬਿਨਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਮ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਮਿਲੀਆਂ ਬੇਲਗਾਮ ਤਾਕਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬੇਖੋਫ ਹੋ ਕੇ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬੂਨੇ ਫਰਜ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਘੜ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾਵਾਂ ਥੋਪਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਪੰਜ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 2019 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ‘ਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਹਨ। ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਖਿਲਾਫੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਮੁੱਕ ਹੈ। ਨੋਟਬੰਦੀ, ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ., ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ, ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਹਿੰਸਾ ਕਾਰਨ ਮੁਲਕ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬੁੱਤ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਦੀ ਖੋਖਲੀ ਪਾਟਕ ਪਾਊ ਸਿਆਸਤ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਰਾਫੇਲ ਜੈਟ-ਜਹਾਜ਼ ਸੌਦੇ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਵਲੋਂ ਅੰਬਾਨੀ ਘਰਾਣੇ ਦੀ ਦਲਾਲੀ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ., ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਦਿ ਰਾਜਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੋਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਿਰ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ, ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਣ

ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਮੁਖੌਟਾ ਲਾਹ ਕੇ ਅਯੁੱਧਿਆ ਵਿਚ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾਅਮ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਸ਼ਬਰੀਮਾਲਾ ਮੰਦਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਤੂਲ ਦੇ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕੇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਆਤੀ ਲਾਉਣ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਲੋਕਪੱਖੀ ਕਾਰਕੁਨ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁਨ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਕੇ ਸੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਅਸਲ ਖਤਰਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਵੀ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਭੂਮਿਕਾ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਰਜ਼ੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ‘ਖੁਲਾਸਾ’ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਸਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਘੁਟਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਫਰਜ਼ੀ ਕਹਾਣੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀ ਜੋ ਬਹੁਪੱਖੀ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰੇ ਕਰ ਸਕੇ। ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅਵਾਜ਼ ਦਾ ਧਿਆਨ ਹਟਾ ਸਕੇ, ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਸੰਭਾਜੀ ਭੀਤੇ ਅਤੇ ਮਿਲਿੰਦ ਏਕਬੋਟੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਪਰ ਪਰਦਾ ਪਾ ਸਕੇ, ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਕਹਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਸੰਘ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਬਟੋਰ ਕੇ ਮੋਦੀ ਦੀ ਖੁਰ ਰਹੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਠੁੰਮਣਾ ਦੇ ਸਕੇ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਈਬਾਬਾ ਸਮੇਤ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੇਕਸੂਰ ਆਦਿਵਾਸੀ-ਦਲਿਤ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੈਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕੇ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨਬੰਦੀ ਰਾਹੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਬੌਧਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਾਊ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ। ਜਦੋਂ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਾਖ ਦਾ ਗਰਾਫ ਡਿੱਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਕਾਊ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਪਰੇਸ਼ਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਰਾਜਸੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਿਚੋਂ ‘ਮਾਓਵਾਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼’ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਬੇਸਿਰ-ਪੈਰ ਕਹਾਣੀ ਉਭਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਵਰਵਰਾ ਰਾਓ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੋਤਮ ਨਵਲੱਖਾ ਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੋਮਾ ਸੇਨ ਵਰਗੇ ਕੱਦਵਾਰ ਲੋਕਪੱਖੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਨੰਦ ਤੇਲਤੰਬਤੇ ਅਤੇ ਸੁਧੀਰ ਧਾਵਲੇ ਵਰਗੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦਲਿਤ ਚਿੰਤਕਾਂ ਤੇ ਘੁਲਾਟੀਆ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਾਡਲਿੰਗ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੁਧਾ ਭਾਰਦਵਾਜ ਵਰਗੇ ਲੋਕਪੱਖੀ ਵਕੀਲਾਂ, ਸਟੈਨ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਰਾਵਤ ਵਰਗੇ ਉਜਾੜਾ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਆਦਿਵਾਸੀ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ, ਅਰੁਣ ਫਰੇਰਾ-ਵਰਨੇਨ ਗੋਜ਼ਾਲਵੇਜ-ਰੋਨਾ ਵਿਲਸਨ ਵਰਗੇ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਘੜਤ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਣੇ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਪੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਲੋਂ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਏ ਹਨ।

ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਣਾਏ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅਸਲ ਚਿਹਰਾ ਹੋਰ ਵੀ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ। ਇਹ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਇਨਸਾਫਪਸੰਦ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕਿ ਇਹ ਤਾਕਤਾਂ ਲੋਕ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰਮੌਰ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਿੰਦਤ ਨਾਲ ਲੜਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਤਰਜ਼ ਦੇ ਇਸ ਰਾਜਕੀ ਹਮਲੇ ਵਿਰੁਧ ਲੋਕ ਰਾਇ ਬਣਾ ਕੇ ਸੱਤਾ ਦੇ ਆਪਾਸਾਹ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਹਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ 56 ਇੰਚ ਦਾ ਸੀਨਾ ਛੋਟਾ ਹੈ...

ਐਨ.ਡੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਮੋਦੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਣ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਇਸ ਭਾਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

“ਭਰਾਵੇ ਅਤੇ ਭੈਣੇ, ਅੱਜ ਮੈਂ ਭਾਸ਼ਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਫਾਰਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਅੱਜ ਮੈਂ ਉਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਰਟਿਆ-ਰਟਾਇਆ ਭਾਸ਼ਣ ਛੱਡ ਕੇ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਭਾਸ਼ਣ ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਮਿੱਤਰੋ! ਭਾਸ਼ਣ ਕੋਈ ਵੀ ਲਿਖੇ, ਹੋਵੇ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹਿਤ ਵਿਚ। ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਂਗਾ ਉਹੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮੰਨ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ 2015-16 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੱਢ ਲਈ। 2016-17 ਅਤੇ 2017-18 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਉਪਰ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਹੋਵੇਗੀ ਲੇਕਿਨ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਜੋ ਸਪੀਚ ਰਾਈਟਰ ਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਅਰੇ, ਦੋ-ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਜੇ ਹੈ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 15 ਸਾਲ ਕੰਮ ਹੀ ਕੰਮ ਦੇ ਸਾਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਭਾਈ, ਤੁਸੀਂ 2015-16 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਸ਼ਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਡੇਟਾ ਨਵਾਂ ਤੇਲ ਹੈ। ਤੇ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਡੇਟਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਤੇਲ ਕੱਢਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਮਿੱਤਰੋ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ 437 ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਹਨ। ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਕਾਲਜ। 437 ਕਾਲਜ ਭਰਾਵੇ, ਭੈਣੇ। ਇਹ ਕਾਲਜ ਤੁਹਾਡੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ 800 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕਾਲਜ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਲੇਕਿਨ ਜੋ ਮੋਟੀ ਫ਼ੀਸ ਦੇ ਕੇ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਸਭ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹੋ। 1300 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਲਜ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ। 2015-16 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ। ਲਾਅ ਕਾਲਜ ਲਈ 28 ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। 28 ਦੀਆਂ 28 ਖਾਲੀ ਸਨ ਭਰਾਓ ਭੈਣੇ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ‘ਮਿਨੀਮਮ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਮੈਕਸੀਮਮ ਗਵਰਨੈਂਸ’ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਾਲਜ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਕਾਲਜ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਵੀ ਖਾਲੀ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਆਉਣ, ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ, ਆਪਸ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਰਨ, ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਤੋਪ ਦੇਖਣ, ਤਿਰੰਗਾ ਦੇਖਣ, ਹੁਣ ਜੇ ਉਥੇ ਟੀਚਰ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਸਭ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਥੇ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ 2015-16 ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ। ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, 704 ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ, ਅਸੀਂ 474 ਰੱਖੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। 7412 ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਜੀ ਨੇ

ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਮੋਦੀ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ!

ਦੋਸਤੋ, ਚੋਣ-ਦਰ-ਚੋਣ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਵਰਗੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇ ਉਪਰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨੇਤਾ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਨਤਾ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਲਿਖਣ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਬਦਲਾਓ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਲਿਖ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ। ਨੌਜਵਾਨ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਲਜ, ਕਲਾਸ ਰੂਮ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਟੈਗ ਕਰਨ। ਟਵੀਟ ਕਰਨ। ਕਾਲਜ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ? ਕੀ ਉਹ ਚਾਹੁਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। -ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਕਿਹਾ ਕਿ 3025 ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਨੌਜਵਾਨ ਖੁਦ ਹੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਤਿਆਂ ਬਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪੜ੍ਹਾਏਗਾ। ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਸਟਰ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਾਸਟਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਨਾਅਰਾ ਹੈ। ਨਾਅਰਾ ਮੈਂ ਖੁਦ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨਹੀਂ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਲੋਕ ਡੇਟਾ-ਵੇਟਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਚੋਣਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ; ਲੇਕਿਨ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੱਲੋ ਭਾਈ, ਅੱਜ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਕੂਟੀ ਅਤੇ ਮੋਪਡ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚੇ ਕਾਲਜ ਘੱਟ ਜਾਣ, ਸਿੱਧੇ ਟਿਊਸ਼ਨ ਜਾਣ।

ਪਰਮਾਨੈਂਟ ਟੀਚਰ ਦਾ ਝੰਜਟ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਤਾਂ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਗੈਸਟ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਾਣਭੱਤਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 30000 ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਵਰਨਾ ਕਈ ਸਾਲ ਤਕ ਤਾਂ ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਉਪਰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। 15 ਸਾਲ ਅਸੀਂ ਐਵੇਂ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਣਭੱਤਾ 30000 ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੀਵਾਲੀ ਆਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ

ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਛੁੱਟੀ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਲ ਵਿਚ ਕੁਲ 1 ਲੱਖ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਐਸੇ ਟੀਚਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਗੇ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। 2002 ਵਿਚ ਇਕ ਕਲਾਸ ਦੇ 75 ਰੁਪਏ ਮਿਲਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕਲਾਸਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਅੰਦੋਲਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਵਧਾ ਦਿਓ। ਚਾਰ ਕਲਾਸਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤਿੰਨ ਕਲਾਸਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਵਧ ਗਿਆ, ਲੇਕਿਨ ਸਾਡਾ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਘਟਿਆ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਐਮ.ਏ. ਪਾਸ, ਨੈੱਟ ਪਾਸ, ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕੀਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਸਾਲ ਦੇਸ਼ ਹਿਤ ਵਿਚ 13 ਹਜ਼ਾਰ, 14 ਹਜ਼ਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਉਪਰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ। ਭਾਈਓ, ਭੈਣੋ! ਇਹ ਦੇਸ਼ ਮੋਦੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਰਾਜ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੰਵਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਮਿੱਤਰੋ, ਮੇਰੀ ਸਪੀਚ ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਦੇਵਰਾਜ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਦੇਵਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ. ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 30 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਮਗਰ ਇਕ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 12000 ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਲਈ 7000 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਸਾਮੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ ਲੇਕਿਨ 5000 ਤੋਂ ਉਪਰ ਟੀਚਰ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਰਮਾਨੈਂਟ ਰੱਖਿਆ, ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਪੂਰੀ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਪਰਮਾਨੈਂਟ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਡੇਢ ਲੱਖ ਮਹੀਨੇ

ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ, ਲੇਕਿਨ ਇਹੀ ਨੌਜਵਾਨ 15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਲੱਖ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਜਨਤਾ ਐਵੇਂ ਹੀ ਮਾਮਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ। ਭਾਣਜਿਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਕੀ ਹੈ। ਮਾਮਾ ਮਾਮਾ ਕਰਨਾ। ਮਾਂ ਵੀ ਖੁਸ਼, ਮਾਮਾ ਵੀ ਖੁਸ਼।

ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਾਲਜ ਪਬਲਿਕ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਨਾਲ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਚਲਾਕ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇਕ ਕਾਲਜ ਇਕ ਟੀਚਰ ਨੂੰ 18000 ਤਨਖਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਕਾਲਜ ਉਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 10000 ਵਿਚ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਉਪਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਸੇ ਬਚਾਏ ਹਨ। ਅੱਜ ਤਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅੰਦੋਲਨ ਵਗੈਰਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਾ ਅਗਰ ਕੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ। ਕੀ ਭਾਣਜਾ ਕਦੇ ਮਾਮੇ ਤੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ! ਭਾਰਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਹਿਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ, ਫਿਰ ਸੰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਦੋਨਾਂ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ।

ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂ। ਅਪਰੈਲ ਵਿਚ 3200 ਅਸਾਮੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸਨ, 2600 ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਅਜੇ ਜੁਆਇਨਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜ ਜਾਂਦੇ ਹੀ, ਪੁਰਾਣੇ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਨਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਡਟ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੇ ਅਸੀਂ ਪੰਦਰਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਟੀਚਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਬੱਜਟ ਕਿੰਨਾ ਘਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿੱਤਰੋ, ਮੈਂ ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੂਝ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਟੀਚਰ ਦੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦਸ ਦਸ ਸਾਲ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਜੋ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਮਝ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਰਵੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਔਕੜ ਕੀ ਹੈ? ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਮੈਂ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਆ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਕਰ ਲਵੇ। ਮੇਰੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਵੈਸੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਲੇਕਿਨ ਸਿੱਖਿਆ ਉਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲਵੇ। ਪੁੱਛੋ, ਜੋ ਪੁੱਛਣਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਅਰੇ ਪੁੱਛੋਗੇ ਤਦ ਨਾ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਦੇ ਲਾਇਕ ਬਣਾਵਾਂਗੇ। ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੀ ਜੈ। ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਦੀ ਜੈ।”

ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਨਾਲ ਸਭ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। 264 ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵਾਈ-ਫਾਈ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਰੱਬ ਉਠਾ ਕੇ ਬੋਲੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਵਾਈ-ਫਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। 391 ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ ਲੇਕਿਨ 253 ਅਸਾਮੀਆਂ ਅਸੀਂ ਖਾਲੀ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰੋ 9377 ਅਸਾਮੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ, 4374 ਅਸਾਮੀਆਂ ਖਾਲੀ ਸਨ ਮਿੱਤਰੋ, 4374। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਖੇਡ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਅਸੀਂ ਸਭ ਖਾਲੀ ਛੱਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਰਤੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾ ਲਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। 2015-16 ਵਿਚ 2371 ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਕੱਢੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਬਹਾਲੀ ਹੋਈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕਾਸ਼ 2016-17 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਉਪਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੌਣੇ ਛੇ ਲੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇਸ਼ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਟੀਚਰ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ। ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖਾਤਰ ਖੁਦ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਵਧੇਰੇ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇਗਾ। ਤੇ ਟਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਲਈ ਮਾਸਟਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਦਿਓ ਤਾਂ ਕਿ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਦਿਓ, ਨੌਜਵਾਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਲੇਕਿਨ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਅੜਿੱਕਾ ਡਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਦੀਵਾਲੀ ਦਾ ਖਰਚ ਹੀ ਕੀ ਹੈ। ਪਟਾਕੇ ਤਾਂ ਬੈਠ ਹੋ ਗਏ। ਦੀਵਾ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਦੇਖੋ, ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ; ਫਿਰ ਵੀ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਕਾਲਜ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਿਰੰਗਾ ਅਤੇ ਤੋਪ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਭ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਿੱਤਰੋ! ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨੌਜਵਾਨ ਬਿਨਾਂ ਤਨਖਾਹ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਟੀਚਰ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਲਿਬਰਲ ਅਤੇ ਅਰਬਨ ਨਕਸਲ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿਣ, ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਛੁੱਟੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤਨਖਾਹ ਕੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਮਿੱਤਰੋ, ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ ਹੀ ਅਸਲ ਮੋਦੀ

ਐਨ.ਸੀ.ਐਮ. ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਅਯੁੱਧਿਆ ਮਸਲੇ ਦੇ ਨਿਬੇੜੇ ਲਈ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੌਮੀ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਐਨ.ਸੀ.ਐਮ.) ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜੀ. ਹਸਨ ਰਿਜ਼ਵੀ ਨੇ ਅਯੁੱਧਿਆ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਿਚੋਲਗੀ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਰਿਜ਼ਵੀ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਇਹ ਮਸਲਾ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ‘ਵੱਡਾ ਦਿਲ ਰੱਖਣ’।

ਇਸ ਖਬਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਰਿਜ਼ਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਚੋਲਗੀ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਸਲਿਮ ਅਯੁੱਧਿਆ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਾਸ਼ੀ ਤੇ ਮਥੁਰਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ

‘ਤੇ ਮਸਜਿਦਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬੇਲੋੜਾ ਵਿਵਾਦ ਨਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਰਿਜ਼ਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 14 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਵਜੋਂ ਅਯੁੱਧਿਆ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਵਿਚੋਲਗੀ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਰਿਜ਼ਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਇਕ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਾਏਗਾ, ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਨਿਬੇੜ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ, ਐਨ.ਸੀ.ਐਮ. ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਵਜੋਂ ਦੋਵਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਸਲਾ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।”

ਸਿੱਖ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ: ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਧੁਰ-ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਝੰਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਅਹਿਸਾਸ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਨਿਹਾਇਤ ਘਟੀਆ ਤੇ ਕੋਝਾ ਵਾਰ ਹੈ। ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਲਹਿਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਅਹਿਸਾਸ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਆਪਣੇ ਅਤਿ ਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅਹਿਸਾਸ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਉਚੇਰੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜੁਆਬ 'ਚ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤ ਹੋਰ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤੀ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ

ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਨਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੇ ਦੋ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਰੰਗ ਹਨ।

ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰੂਹਾਨੀਅਤ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਚਤੁਰੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਧੁਰ-ਅੰਦਰੋਂ ਟੁੰਬਿਆ। ਪੰਥ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੱਤ ਪਛਾਣੀ। ਜ਼ਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਇੱਕ ਬੋਲ 'ਤੇ ਨਿਛਾਵਰ ਹੋਣ ਲਈ ਆ ਖਲੋਤੇ। ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਹੈਕਤ 'ਤੇ ਅਣਕਿਆਸੇ ਵਦਾਣ ਵੱਜੇ। ਇਸ ਫਾਸ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਧਾਮਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਪੰਥ ਅੰਦਰ ਜਾਗੇ ਸਿੱਖ ਅਹਿਸਾਸ ਟੈਂਕਾਂ ਹੇਠ ਦਰਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਨਸੂਬੇ ਪੂਰੇ ਨਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਈ ਦੌਰਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਫਲਸਫੇ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਅਹਿਸਾਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਅਤਿ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕਾਰਜ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਧੁਨਿਕਵਾਦ ਦੇ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਬਿਪਰ ਦੇ ਸੂਖਮ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਰਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਸ਼ੀਰਾਂ ਦੇ ਵਜਦ ਅੰਦਰਲੇ ਸਾਬਤ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਜੁਬਾਨ ਦਿੱਤੀ। ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫਲਸਫਾਨਾ ਕੰਮ ਨੇ ਆਧੁਨਿਕਵਾਦ ਦੀ ਹਿੱਸਾ ਦੇ ਵਲੂਧਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਭਾਸ਼ਾ ਗੁਆਚੇ ਬੋਲਾਂ ਦਾ ਸੱਜਰਾ ਆਗਮਨ ਸੀ। ਭਾਸ਼ਾ ਮਹਿਜ਼ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਹ ਜਿਉਂਦਾ ਜਹਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰਥੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵੱਸੇ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਤਵ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਹੋਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਇਸ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੱਭਿਆਤਾ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਦੱਬੇ ਰੰਗ ਮੁੜ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਗਏ, ਥੋਰਾਂ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜ ਪਏ, ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਆਬਾਦੀਆਂ ਵਸਣ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਜਾਗ ਪਈਆਂ।

ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਸਲ ਸਰੋਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ, ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਲਾਮਿਸਾਲ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਚੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸਰੋਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦੀ ਵੀ ਇਹੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ। ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵਹਾਅ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਦੌਰ ਦੀ ਲੋੜ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪਾਠਕ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ) ਦੇ ਕੁਝ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਘੇ ਸ਼ਾਇਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚ ਆਏ ਉਭਾਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਛੇੜੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਸਾਬਤ ਬੌਧਿਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਦਮ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਕਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਜੋ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਜਹਾਨ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪੁਆਉਂਦੇ ਰਹਿਣ। ਪੁਰਾਣੇ ਜਹਾਨ ਦਾ ਆਬਾਦ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਵੇਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਹੀ ਜੁਆਬ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਹਮਲੇ ਮੂਲ ਰੂਪ 'ਚ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਸਾਮਰਾਜੀ ਆਪਣੇ ਫਲਸਫੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲਦੇ ਹਨ।

ਬਾਹਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਅਮਲ ਐਨੇ ਕੁ ਪ੍ਰਭਾਵਕਾਰੀ ਸਨ ਕਿ ਅੱਜ ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਸਲੇ ਵੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਆਧੁਨਿਕਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘਰ ਕਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੁਧਾਰਵਾਦ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤ ਸਭ ਕੁਝ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਫੜ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਆਧੁਨਿਕਵਾਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਰਾਹੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਵਿਤਾ ਅਜਿਹੀ ਸਤਹੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਹਿਸਾਸ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਰੂਪ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਂਕਵੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਪੰਥ ਦੇ ਹਰ ਅਹਿਸਾਸ, ਹਰ ਕੰਦਮ ਵਿਚ ਆਬਾਦ ਹੋਈ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੇ ਪੱਕੇ ਹਾਮੀ ਸਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ

ਸਪੱਸ਼ਟ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦਾ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੱਤਭੇਦ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਜੋ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹੋਣ, ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਸਾਰੂ ਸੇਧ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਸਿਰਫ ਚੰਗੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਬੌਧਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਰੋਤਾਂ, ਹਿੰਦੂ ਬੌਧਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ, ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਫਲਸਫੇ 'ਤੇ ਪਕੜ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜੁਆਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਹਰ ਵਿਦਵਾਨ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੌਧਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਹੋਵੇ ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਮਝ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁ ਚੰਗੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਬਤ ਬੌਧਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਕਾਫੀ ਮੁੱਢਲੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤਕ ਖੇਤਰ ਦਾ ਬੌਧਿਕ ਕੰਮ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਨਾਤਾ ਹੈ। ਉਚੇਰੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਬੌਧਿਕਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਹੁਤਾ ਸਾਹਿਤ ਬੌਧਿਕਤਾ ਤੋਂ ਖੁਰਾਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਹਿਤ ਬੌਧਿਕ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਅਣਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਹਿਸਾਸ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨ ਪਰਤਾਂ 'ਚੋਂ ਨਵੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਸਾਬਤ ਅਨੁਭਵ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਰ

ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਜੰਗ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਅਹਿਸਾਸ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਟੈਂਕਾਂ ਹੇਠ ਨਪੀੜ ਕੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੁਰੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚਲੀ ਸਸਤੀ ਤੁਕਬੰਦੀ ਨੇ ਵੱਡੀ ਠੋਸ ਪੁਚਾਈ। ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਉਤਮ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਲਈ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ, ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਗਲਪ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬੌਧਿਕਤਾ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਨਾਤਾ ਹੈ।

ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਟਿਕਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਣ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡੀ ਹੈ।

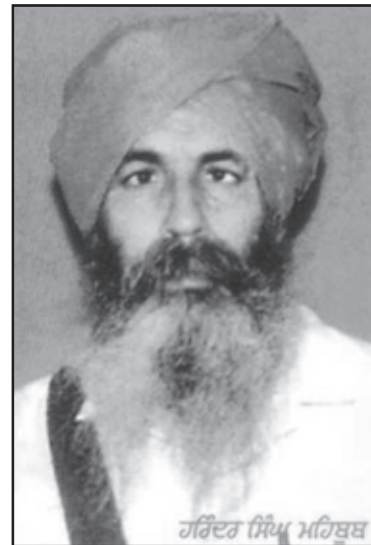
ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ, ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਲਾਮਿਸਾਲ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਆਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੀ ਕਰਨ? ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮੱਦੇ-ਨਜ਼ਰ ਹੁਣ ਕਿਹੋ-ਜਿਹੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ? ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜੁਆਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅੱਧੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁਨਾਸਬ ਤਵੱਜੋਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਬੌਧਿਕ, ਸਾਹਿਤਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਜੁਆਬ ਪੂਰਾ ਠੋਸ ਨਹੀਂ।

ਸਾਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ

ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਸਥੂਲ 'ਚੋਂ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਰੰਗ ਪਛਾਨਣ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਖਮ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਮਾਣਦੇ ਸਿੱਖ ਸਥੂਲ ਜਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਨਹੀਂ ਕਤਰਾਉਂਦੇ। ਬਹੁਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਰਾਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਸੰਤੁਲਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਅਨੁਭਵ ਕਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਹਿਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜਗਤ-ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਹਿਸਾਸ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਜਤਨਾਂ ਦਾ ਸਾਡੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜੁਬਾਨ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਫਰ ਵਿਚ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਅਜੇ ਕਾਫੀ ਪੈਂਡੇ ਮਾਰਨੇ ਪੈਣੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸੁਹਜ-ਸੁਆਦ ਉਚੇਰੇ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਜੇਕੋ ਦੌਰ ਵਿਚ ਖਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ

ਅੱਜ ਹਕੂਮਤੀ ਧਿਰਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜੰਗ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੁਹਾਜ਼ ਬਾਰੇ ਚੇਤਨ ਹਨ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਜੰਗ ਦਾ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਨਾਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਬੇਪਨਾਹ ਵਿੱਤੀ ਵਸੀਲੇ ਇਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਜੰਗ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ

ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ

ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਅਹਿਸਾਸ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਟੈਂਕਾਂ ਹੇਠ ਨਪੀੜ ਕੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ੁਰੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚਲੀ ਸਸਤੀ ਤੁਕਬੰਦੀ ਨੇ ਵੱਡੀ ਠੋਸ ਪੁਚਾਈ। ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਉਤਮ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਲਈ ਚੰਗਾ ਸਾਹਿਤ, ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਗਲਪ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬੌਧਿਕਤਾ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਨਾਤਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਅਹਿਮ ਖੇਤਰ ਹੈ ਸਿਆਸਤ। ਬਾਕੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਖਲਾਅ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਚਿਤਵਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਜੇ ਇੱਕ ਪਿਰ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚੋਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਲੈਣੀ ਹੈ; ਇੱਕ ਪਿਰ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਪਿਰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹਕੂਮਤ ਚਲਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਜੇ ਕੱਚੀ-ਪਿੱਲੀ ਨਮੋਸ਼ੀਜਨਕ ਖੇਡ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਖੇਡਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪੀਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਚੋਣਤੰਤਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਅਮਲ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਣੀਆਂ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਬਹੁਪਰਤੀ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਰੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਪਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਸਿਆਸੀ ਅਮਲ ਕਿਸੇ ਸੁਚੱਜੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤਾਲਮੇਲ ਵਿਚ ਗੁੰਦੇ ਹੋਏ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਅਜਿਹੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਲਈ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜਮਹੂਰੀ

ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਉਸਾਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੇਬਾਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਖਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੌਧਿਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਅਮਲ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਗੁੜ ਭੰਨਣ ਵਾਲਾ ਤਜਰਬਾ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਤਹਿਤ ਖਰਾਬ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਕਾਮਯਾਬ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਜੁਆਬਦੇਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਪਰ ਸੁਆਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੋਛੇ ਹਥਕੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ ਮੁੜ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਜੇਕੀ ਸਿਆਸੀ ਖੜੋਤ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰਲੀ ਬੌਧਿਕ, ਸਾਹਿਤਕ, ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਖੜੋਤ ਵਿਚ ਪਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਧਰਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਧਰਮ ਉਪਰੋਕਤ ਸਭ ਅਮਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ, ਦੂਜਾ, ਧਰਮ ਨਾਲ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਭ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਪਰਤੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਈ ਸ਼ਖਸੀ ਅਤੇ ਸਮੂਹਕ-ਦੋਹਾਂ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਜਤਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਤਬਾਹੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨਾਲ ਸਰੋਕਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਖਸੀ ਜਤਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨਿੱਜੀ ਉਦਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਕਰ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਲਗਭੱਗ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਿਕੰਮੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਨੌਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਚੁਣੌਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਓਟ ਆਸਰੇ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਈਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਸਿੱਖ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸੁਰਜੀਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਤਵੱਜੋਂ ਦੇਣੀ ਹੈ ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸੀ ਹਕੀਕਤਾਂ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਠ ਮੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਬੌਧਿਕ, ਸਾਹਿਤਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲਈ ਰੂਹਾਨੀ ਕਰਮ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਫਰ ਤੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸ਼ਿੰਦਤ ਭਰਨ।

ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਠ ਮੋੜ ਕੇ ਚੰਗੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਉਸਾਰੇ ਜਾਂਦੇ। ਚੰਗੇ ਚਰਿੱਤਰ ਜਾਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਘਾਤਤ ਤਾਂ ਔਖੇ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਮੱਥਾ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਬਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਬੰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਬੌਧਿਕ, ਸਾਹਿਤਕ, ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੰਦਰਲੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਦਮਾਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਾਰ ਪਰਾਏ ਬੈਸਣਾ ਨਮੋਸ਼ੀਜਨਕ ਹੈ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਚ ਹੀ ਬਿਗਾਨੇ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਆਪਣੇ ਦਰ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਿਗਾਨਾ,
ਮੰਨ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜੀਵੇ।
ਬਦਨਸੀਬ ਅੱਥਰੂ ਪਰਦੇਸੀ
ਹੋਲ ਚਰਖ ਦਾ ਪੀਵੇ।

(ਝਨਾਂ ਦੀ ਰਾਤ, ਪੰਨਾ 613)

ਜੰਗ 'ਚ ਚੀਨ ਤੇ ਰੂਸ ਤੋਂ ਹਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਮਰੀਕਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: 50 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਬਜਟ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਮਰੀਕਾ ਫੌਜੀ ਸੰਕਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਹੁਣੇ ਜੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਚੀਨ ਤੇ ਰੂਸ ਤੋਂ ਹਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਫੈਂਸ ਸਟ੍ਰੈਟੀਜੀ (ਐਨ.ਡੀ.ਐਸ.) ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਬਕਾ ਡੈਮੋਕਰੈਟਿਕ ਤੇ ਰਿਪਬਲੀਕਨ ਅਫਸਰ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ 'ਚ ਕਮੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਥੇ ਚੀਨ ਤੇ ਰੂਸ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਤਾਕਤ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਫੌਜ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਤਿਵਾਦ ਰੋਕਣ ਵੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਡਿਫੈਂਸ, ਸਾਈਬਰ-ਸਪੇਸ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਣਭੂ ਬੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਮਲੇ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਫੈਂਸ ਸਟ੍ਰੈਟੀਜੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪੈਂਟਾਗਨ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੈਨਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੇ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠੇਗਾ?

ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ

ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਏਸ਼ੀਆ, ਯੂਰਪ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਫੌਜੀ ਸੰਤੁਲਨ ਵੀ ਬਦਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਜੰਗ ਦਾ ਜੋਖਮ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਕਰ ਰੂਸ ਜਾਂ ਚੀਨ ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਹਾਰ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿੱਤ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਲੜਨਾ ਵੀ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਪੈਂਟਾਗਨ ਨੇ ਫੌਜ ਲਈ 700 ਅਰਬ ਡਾਲਰ (50 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਦੇ ਬਜਟ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਰੂਸ ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਕੁੱਲ ਬਜਟ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟੀਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਬਜਟ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ 3-5% ਵਾਧੇ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੇ ਪਾਸ ਮਤਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਸਟੇਟ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੇ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਵਾਲਾ ਮਤਾ ਕਾਨੂੰਨਘਾਤਿਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ 34ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਤੇ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖ ਨਸਲਘਾਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

1160 ਨੰਬਰ ਮਤਾ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਦਨ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਅਲਗਜੈਂਡਰ ਚਾਰਲਟਨ

ਅਤੇ ਜੈਮੀ ਸਨੋਤਰਾ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੀ ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ 190 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ 295 ਮਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਖਾਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਲੁਕਵੇਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਪਰ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਗਰੇਗ ਰੋਬਸੋਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਤੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਕਿ ਇਹ ਮਤਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

OM Transportation Inc. & Nand Freight Brokerage

Plainfield, IL

Owner Operators & Company Drivers Wanted

Valid CDL Class A License For Local, Regional & OTR Work.

Van & Reefer

omtrans1@yahoo.com

Manminder Heer 630-709-5331

Onkar Heer 630-396-0777

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 937-206-4674

ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਗ ਮਾਹਿੰ ਪਠਾਯਾ॥
ਚਰਨ ਧੋਇ ਰਹਿਰਾਸ ਕਰ ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖਾਂ ਪੀਲਾਯਾ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਕਲਿਜੁਗ ਅੰਦਰ ਇਕ ਦਿਖਾਯਾ॥
ਚਾਰੈ ਪੈਰ ਧਰੰਮ ਦੇ ਚਾਰ ਵਰਨ ਇਕ ਵਰਨ ਕਰਾਯਾ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਕੁਲ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਆਓ, ਸਾਰੇ ਰਲ ਕੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ
ਪਹੁੰਚਾਈਏ ਤੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਈਏ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ (ਓਹਾਇਓ) ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਸਖਤੀ ਬਣੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਮੁਸੀਬਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ.) ਨੇ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਗੰਦਗੀ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇੰਨੀ ਮੋਟੀ ਰਕਮ

ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. 'ਚ ਕੇਸ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਜੁਲਾਈ 2018 ਨੂੰ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਨਿਗਰਾਨ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਤੌਰ ਮੈਂਬਰ ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਦੇ

ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 19 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਵਿਚ ਕੇਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀ ਨਹਿਰ 'ਚ ਗੰਦਾ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਾਣੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਸਾਲ

ਨਿਗਰਾਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਦਿੱਲੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ, ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਭਾਗ

ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਠੋਸ ਰਣਨੀਤੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਣਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਪੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਣੇ 1974 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ।

ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਲ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਉਹ 135 ਲੀਟਰ ਦੀ ਕਪੈਸਟੀ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਦਕਿ ਵਗ ਰਿਹਾ ਪਾਣੀ 300 ਲੀਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਓਵਰਲੋਡ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪਾਣੀ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਟਰੀਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਬਾਈਪਾਸ ਸਿਸਟਮ ਉਪਰ ਫਲੋਅ ਮੀਟਰ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਬਾਈਪਾਸ ਸੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਦਾ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਸਤਲੁਜ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਰਹੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ 'ਏ' ਤੋਂ 'ਬੀ' ਗਰੇਡ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨਾ ਇਸ ਸਮੇਂਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਗੰਦਾ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ-ਐਨ.ਸੀ.ਆਰ. ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੌਮੀ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ.) ਨੇ ਸਖਤ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਲਈ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਦਰਅਸਲ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਕੋਰਟ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਿੱਲੀ

'ਚ ਹੋ ਰਹੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ, ਯੂ.ਪੀ., ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਕੋਰਟ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਏਗੀ ਕਿ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫੇਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਕਰਵਾਏ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡਾ ਸਿਆਸੀ ਮੁੱਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਪਤਾ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਨਅਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਰੀਬ 16 ਕਿੱਲੋਮੀਟਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚ ਬੁੱਢਾ ਨਾਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਲੀਪੁਰ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਚਿੱਟਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪਾਣੀ ਕਾਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਢਾ ਨਾਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਕਾਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾਇੰਗਾਂ ਤੇ ਸਨਅਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਬਤਾ ਰੋਡ ਤੇ ਤਾਜਪੁਰ ਰੋਡ ਦੀਆਂ ਡੇਅਰੀਆਂ ਦਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ ਦੀ ਸਫਾਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ 50 ਲੱਖ ਤੋਂ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਬੁੱਢੇ ਨਾਲੇ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਦਰਿਆਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਐਨ.ਜੀ.ਟੀ. ਵੱਲੋਂ ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੁੜ ਉਭਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ ਬਿਆਸ ਅਤੇ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਲੰਘਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਨਅਤੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਨੁੱਖੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਖੰਡ ਮਿੱਲ ਦਾ ਸੀਰਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੱਛੀਆਂ ਮਰ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਜਿੰਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਝਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਨਾਲੇ ਲੰਘਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੱਕੀ ਨਾਲਾ, ਹਡਿਆਰਾ, ਕਸੂਰ ਤੇ ਪੱਟੀ ਨਾਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੱਕੀ ਨਾਲਾ ਦੀਨਾ ਨਗਰ ਤੋਂ ਉਪਰੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਰਾਣੀਆਂ ਨੇੜੇ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਹਡਿਆਰਾ ਜਾਂ ਤੁੰਗ ਢਾਬ ਨਾਲਾ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਸੂਰ ਨਾਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਬਟਾਲਾ,

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਭਿੱਖੀਵਿੰਡ, ਕਲਸ ਆਦਿ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਰਲਦਾ ਹੈ। ਪੱਟੀ ਨਾਲਾ ਵੀ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵੱਸੇ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਗੰਦਗੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਤੁੰਗ ਢਾਬ ਨਾਲੇ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵਾਸਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਦੀ

ਨਾਲੇ ਦੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵਧੇਰੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਵਰਲਡ ਵਾਈਲਡ ਫੰਡ ਫਾਰ ਨੇਚਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਚੈਪਟਰ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗੁਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ 2012 ਵਿਚ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ

ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਨੀਰੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਸ ਨਾਲੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੂਟੀ ਰਾਹੀਂ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਨਵਾਇਰਨਮੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਵੀ ਉਲੀਕੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸ

ਵਿਚ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 13 ਨਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਲੁਜ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਨਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦੁਹਾਈ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਨੇ ਦੱਬਿਆ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਬਜਟ ਉੱਤੇ ਟੇਕ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ 300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਕ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਡੇ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ

ਕਰੀਬ 28 ਕਰੋੜ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 42 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲ ਦੇ ਹੀ ਤਾਰਨੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਖਰਚੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੱਗੇ ਨਵੇਂ ਗ੍ਰੈਂਡ-ਪੇਅ ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਕੱਚੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿਸਟਮ 'ਚ ਲੈਣ ਜਿਹੇ ਖਰਚ ਝੱਲਣ ਦੀ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਤੀ ਤੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭਾਵੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦਾ ਬਜਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਬੀ.ਐਸ. ਘੁੱਮਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿੱਤੀ ਘਾਟੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਤਜਵੀਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਰਬਨ ਹਾਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ 30 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ (ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ.) ਮੋਡ ਉੱਤੇ ਅਰਬਨ ਹਾਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ 30 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਰਬਨ ਹਾਟ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬਹੁਤ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਤੇ ਫੂਡ ਜੰਕਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਧੀਨ ਕੁੱਲ 18,615.5 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਖੇਤਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੰਤਰੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਰਬਨ ਹਾਟ ਵਰਗੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼

ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੇ ਬਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਰਤੋਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਫੂਡ ਜੰਕਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਇਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਅਰਬਨ ਹਾਟ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕ ਨਾਮੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ 30 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਫੂਡ ਕੋਰਟ ਤੇ ਹੋਟਲ ਆਦਿ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਦੀਵਾਲੀ ਬੰਪਰ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹੀ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਕਿਸਮਤ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪਿੰਡ ਗੁਲਾਬਗੜ੍ਹ ਦੇ ਇਕ ਗਰੀਬ ਘਰ ਵਿਚ ਵੱਜੀ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਨੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਘਰ ਦੀ ਕਾਇਆ ਪਲਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਹੋਮਗਾਰਡ ਜਵਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਚਾਨਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਪਰਮਜੀਤ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬੋਝ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਵੀ ਇਕ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਕਾਰਨ 4 ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਫੀਸ ਮੰਗਦੇ ਤਾਂ ਮਨ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਘੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਅਧਰੰਗ ਪੀੜਤ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਨਾ ਆਇਆ।

ਦੀਵਾਲੀ ਬੰਪਰ ਜੇਤੂ ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਜਿੰਦ ਕਰ ਕੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਰਤਨ ਲਾਟਰੀ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਭਲੇ

ਭਰਾ ਤੇ ਭੈਣ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੇਗੀ।

ਲਖਵਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਹਰਦੀਪ ਕੌਰ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਪਨਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਘਰ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹੁਣ ਵੱਡਾ ਘਰ ਬਣਾਉਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਬੇਵਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਬੱਕਰੀਆਂ ਵੀ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਲੜਕੀ ਦੇ ਭਰੇ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਤੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਛੋਟਾ ਹਾਥੀ ਲੈਣਗੇ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਰਲਿਆ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਹਰਮੋਹਨ ਧਵਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਹਰਮੋਹਨ ਧਵਨ ਨੇ 9 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਦੇ 'ਕਮਲ' ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ

ਆਵਾਜ਼ ਜ਼ੋਰ-ਸੋਰ ਨਾਲ ਚੱਕੇ। ਧਵਨ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਹਾਈਕਮਾਨ ਉਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ-

'ਆਪ' ਦੇ ਝਾਤੂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਿਆਸੀ ਰਾਹ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੱਕੇ ਸਾਥੀ ਵੀ ਆਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਪਾਰਟੀ ਬਦਲਦੇ ਹੀ ਧਵਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਕਿਰਨ ਖੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਦਰਦ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਜਨ-ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੀਆਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਦ ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਲਮ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੋ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਚ ਖਾਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਇਹ ਵੀ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਸੂਰੀਆ ਦਲ ਸ਼ਕਤੀ ਭਾਂਪਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਸਰਗਰਮ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ।

ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਨੇ ਸਾਊਦੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਖਸ਼ੋਰੀ ਦੇ ਕਤਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਿਆ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਸਲਮਾਨ ਨੇ ਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਮਾਲ ਖਸ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਊਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਆਪਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ 15 ਏਜੰਟ ਸਰਕਾਰੀ ਜਹਾਜ਼ 'ਚ ਇਸਤੰਬੁਲ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ

ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਿਰਸਾ ਤੇ ਫੂਲਕਾ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਚਪੇਤਾਂ ਮਾਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉਤੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਤੇ ਉਘੇ ਵਕੀਲ ਐਚ.ਐਸ. ਫੂਲਕਾ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ। ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨਾਲ ਕੇਸ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਨਿਆਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਬੱਝੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਅਤਿਕਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੂਲਕਾ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਸਿਰਸਾ ਦੀ ਕਲਾਸ ਲਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਸਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਮਾਰਕੁੱਟ ਤੋਂ ਜੱਜ ਕਾਫੀ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੂਲਕਾ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੂਲਕਾ ਕੋਰਜੀਵਾਲ ਤੇ ਹੋਰ ਆਪ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭਾਜ਼ਾ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਫੂਲਕਾ ਵਕੀਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੂਲਕਾ ਸਿਰਫ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਟਵੀਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ 1984 ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੰਗਾਮਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਦੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ

ਨੂੰ ਥੱਪਤ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਲਿਜਾ ਰਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਥੋੜ੍ਹੀ ਝੜਪ ਵੀ ਹੋਈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਰੇਸ਼ ਸਹਿਰਾਵਤ ਤੇ ਯਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ।

ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ

ਇਲਾਹਾਬਾਦ: ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਦੋ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੀਲੀਭੀਤ ਦੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਰੇਲੀ ਦੇ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਧੀ ਨੂੰ ਭੀੜ ਨੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੂਸਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੀੜ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਬਿਨੇਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 20-20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਐਂਡਰਿਮ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੰਗਾ ਪੀੜਤਾਂ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਬਾਕੀ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjabtimes1@gmail.com

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

Now Open

1480 N State Road 1, Cambridge City, IN 47327. 70
 Diesel/Gas Exit 137

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ
ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ

ਇਥੇ ਮੰਜਿਆਂ ਉਪਰ ਬੈਠਕੇ ਖਾਓ-ਪੀਓ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੋ...
ਸਵਾਦ ਅਤੇ ਮਾਹੌਲ, ਜਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਘਰ ਦੀ...

ਕੀਮਤਾਂ ਬਹੁਤ
ਹੀ ਵਾਜਬ!

ਸਹੂਲਤਾਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

ਸਸਤਾ ਡੀਜ਼ਲ

Liquor, Beer & Wine

truck repair,
new showers, scale.

Free Buffet
over 100 gallons

open 6am to midnight

Phone: 765-478-6300

For Lease

Two Gas-stations, Two Krispy Krunchy Chicken Franchise and U-Haul in Oklahoma

KRISPY KRUNCHY CHICKEN

- (Conoco) Inside sales 55k average with 10k Krispy Krunchy Chicken and outside 45k average Gallons in Ada, OK.
- (Valero) Inside sales 50k average with 15K Krispy Krunchy Chicken and outside 45k average Gallons near Ardmore, OK.

Please call for more info. at

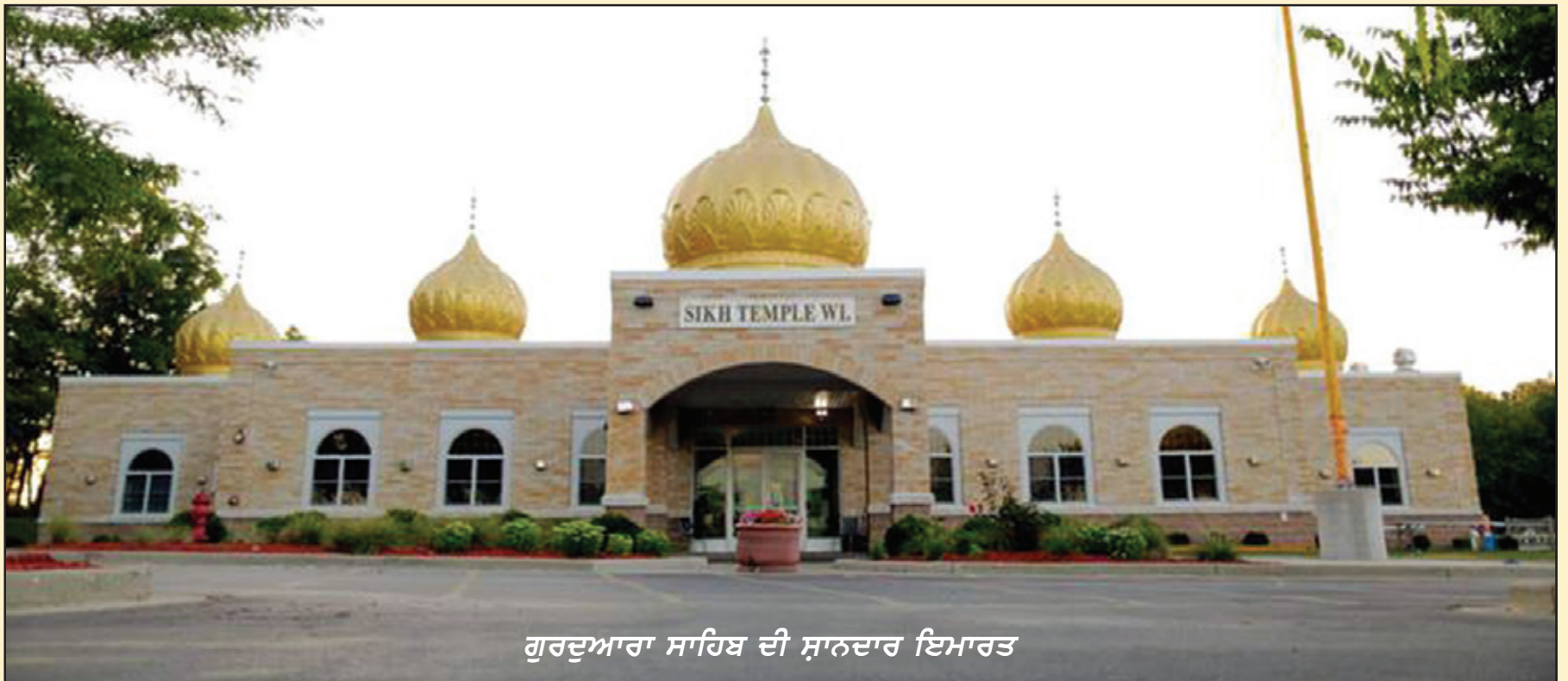
1-877-243-3621

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਕਿਛੁ ਕਰਮੁ ਨ ਜਾਣਾ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਾ ਤੇਰੀ॥

ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ॥

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਮਾਰਤ

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ, 23 ਨਵੰਬਰ 2018 – ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ

ਐਤਵਾਰ, 25 ਨਵੰਬਰ 2018 – ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ

ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ: ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ।

ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ
ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਾਸ

ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ

Sikh Temple Of Wisconsin

7512 South Howell Ave. Oak Creek, WI 53154

Ph. 414-764-7454

Web Site: sikhtempleofwisconsin.com

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਦ ਜਗ ਚਾਨਣ ਹੋਆ॥
ਜਿਉਂ ਕਰ ਸੂਰਜ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਰੇ ਛਪੇ ਅੰਧੇਰ ਪਲੋਆ॥

ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ
ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀਆਂ
ਧਾਲੀਵਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ

ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 630-290-7993

ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈਆਂ

ਵਲੋਂ: ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਮਨਰਾਜ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਗਟੇ, ਦਹਿਦਿਸ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਯਾ॥
ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਮੋਖ ਤਿਸ ਪਲਾਈ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦਾਸ ਭਯਾ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ
ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਮੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

Azad Driving School

100 S. Atkinson Road, #116, Grays Lake IL 60030

We teach driving car in North West Chicagoland suburbs.

Providing all driving school services - Adult, Senior Citizen and Teen programs.

ਵਲੋਂ: ਮੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਢਿੱਲੋਂ ਪਰਿਵਾਰ

ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਤੇ ਮਨਦੀਪ ਚਾਹਲ; ਅਮਨਦੀਪ ਤੇ ਕਿਰਨ, ਸੋਨੀ ਢਿੱਲੋਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਢਿੱਲੋਂ

Ph: 847-308-5411 or 847-548-8367

English, Hindi, Punjabi, Urdu language, experienced instructors. We have lady instructors too. We teach teens too, Ask for special teen package, with class room and behind the wheel. We have Saturday and Sunday teens program too.

ਚੋਟਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੋਫਾੜ, ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਉਠੀਆਂ ਬਾਗੀ ਸੁਰਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਦਲ (ਇਨੈਲੋ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਜੈ ਚੋਟਾਲਾ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਾਹ ਵਿਖਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਚੋਟਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਇਨੈਲੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਫਾੜ ਹੋ ਗਏ। ਇਨੈਲੋ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ੋਕ ਅਰੋੜਾ

ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਚੋਟਾਲਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਅਭੈ) ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਜੈ ਚੋਟਾਲਾ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਅਜੈ ਚੋਟਾਲਾ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸੰਸਦ

ਮੈਂਬਰ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਚੋਟਾਲਾ ਅਤੇ ਦਿਗਵਿਜੈ ਚੋਟਾਲਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਲੂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਓਪੀ ਚੋਟਾਲਾ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 12 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੀ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਓਪੀ ਚੋਟਾਲਾ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰਾਂ ਵਾਲਾ ਪੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਓਪੀ ਚੋਟਾਲਾ ਨੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲੂ

ਜਾਣ ਦਾ ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਅਜੈ ਚੋਟਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰ ਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਧਰ, ਅਭੈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨੈਲੋ ਸੁਪਰੀਮੇ ਓਪੀ ਚੋਟਾਲਾ ਅਤੇ ਅਜੈ ਚੋਟਾਲਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ

ਅਜੈ ਚੋਟਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਜੀਂਦ: ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਿਆਸੀ ਘਰਾਣਾ ਚੋਟਾਲਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਨੈਲੋ 'ਚੋਂ ਕੱਢੇ ਮੁੱਖ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਜੈ ਚੋਟਾਲਾ ਨੇ ਜੀਂਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨਾਲ ਇਨੈਲੋ ਤੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜਦਿਆਂ ਵੱਖਰੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਅਜੈ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਜੀਜ਼ ਬਿਲੂ (ਅਭੈ ਸਿੰਘ ਚੋਟਾਲਾ) ਨੂੰ ਇਨੈਲੋ ਅਤੇ ਚਸ਼ਮਾ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ। ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਝੰਡੇ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਡੰਡਾ ਅਤੇ ਨਵਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਪਸਰੀ ਮਾਯਾਸੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉਪਰ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ।

ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀਆਂ 2 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਅਣਖੀ ਅਤੇ ਰਾਜਮਹਿੰਦਰ ਧੜੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਾਤਨ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸਰੂਪ ਬਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਧੜੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਧੜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਛੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਾਸਤੇ 12 ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਧੜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਲਗਭਗ 433 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ

ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਧਾਨ ਮੁੜ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੱਢਾ ਨੇ 2011 ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਵਿਧਾਨ ਬਹਾਲ ਹੋਣ ਉਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕੇ ਚਾਰ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਰਜ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਣਗੇ, ਵਿਆਪਕ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬੇਨੇਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਲੋਕਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਖਤਿਆਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਹ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਆਦਰਸ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪਤਿਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਇਸ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲਗਭਗ 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਕੇਸ ਖਾਰਜ

ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ (ਬਿਊਰੋ): ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਉਤੇ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਦਾ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਕੇਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਰਨ ਕਰਕੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਦਰ ਕਾਊਂਟੀ ਦੇ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਅਟਾਰਨੀ ਨੇ ਉਕਤ ਕਾਊਂਟੀ ਦੀ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਇਹ ਕੇਸ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤੋਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਗਵਾਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ।

ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਅਟਾਰਨੀ ਮੁਤਾਬਕ ਉਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਰ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਲੰਘੀ 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਚਰਚਾ ਇਹ ਛਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਸਿਆਸਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਆ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਕੁਝ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਰੈਫਰੈਂਡਮ 2020 ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲੱਗਾ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅਤੇ ਰੈਫਰੈਂਡਮ 2020 ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ

ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਗੋਲੀਬਾਰੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਇਥੇ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵਿਚ ਹੋਈ ਤਕਰਾਰ ਖੂਨੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਸਣੇ ਚਾਰ ਜਣੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਐਡੀ ਜੋਨਸਨ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਚਾਰ ਜਣੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ।

ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵਿਚ ਤਕਰਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਤਾਲੁਕਾਤ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਤੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵੈਣ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਹਸਪਤਾਲ ਪੁੱਜ ਗਈ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹਮਲਾਵਰ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਮੇਅਰ ਰੈਹਮ ਇਮੇਨੁਅਲ ਮੁਤਾਬਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਫਾਰਮਾਸਿਉਟੀਕਲ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਹਟਣ ਕਾਰਨ ਕੇਸ ਅਗਾਂਹ ਨਾ ਤੁਰਿਆ

ਹਨ। ਉਂਜ, ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਫੁੱਟ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਸਿਆਸੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਇਕ ਧੜੇ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀਆਂ ਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੰਜਿਸ਼ਾਂ ਹਨ।

ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਜੋ ਵੀਡੀਓ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਕੁਝ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਕਾਰਕੁਨ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖੇ ਗਏ ਕਿ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਲਈ ਉਹੀ ਲੋਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਸ ਧੜੇ 'ਤੇ ਅਸਿੱਧਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜੋ ਸ. ਜੀ.ਕੇ. ਦੇ ਨਾਲ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਯਾਦ ਰਹੇ, ਜਦੋਂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਈ ਸਥਾਨਕ ਅਹਿਮ ਆਗੂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਜੀ.ਕੇ. ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮਿਲਣ ਨਹੀਂ ਸਨ ਗਏ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਕਈ ਅਹਿਮ ਆਗੂ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਨੂੰ ਸੈਨ ਹੋਜੇ ਮਿਲਣ ਗਏ ਪਰ ਸ. ਜੀ.ਕੇ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਉਪਰੰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਟੀ. ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਰੋਸ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਇਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸ. ਜੀ.ਕੇ. ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੈਅ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦਲ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਵਰਕਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਹਮਲੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸ. ਜੀ.ਕੇ. ਨਾਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਮੋਹਤਬਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਜੀ.ਕੇ. ਦੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਲਈ ਆਮਦ ਬਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਏ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਸ. ਜੀ.ਕੇ. ਦੇ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਮੇਂ

ਸਿਰ ਨਾ ਆ ਸਕੇ।

ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਨੇ ਹਮਲੇ ਉਪਰੰਤ ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 20 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਹਨ ਅਤੇ ਰੈਫਰੈਂਡਮ 2020 ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਉਤੇ ਵੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਤ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਧੜਿਆਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕੇਸ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲੋਕ ਹੁਣ ਰੰਜਿਸ਼ ਅਤੇ ਬੁਖਲਾਹਟ 'ਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

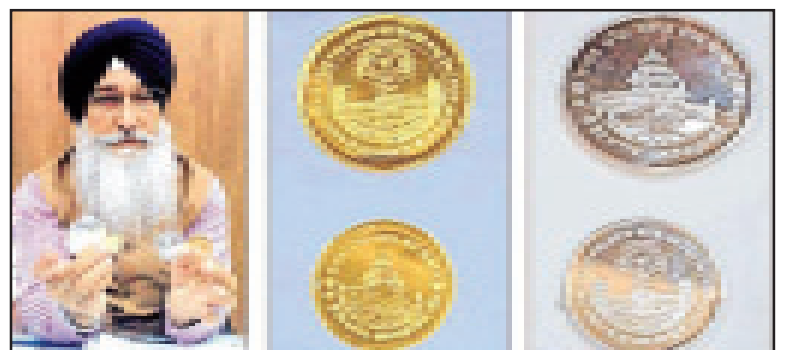
ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ. ਜੀ.ਕੇ. ਨੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਕਰੀਬੀਆਂ ਕੋਲ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੀ ਕੁਝ ਕਾਰਕੁਨ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਰਮ ਰੁਖ ਅਪਨਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਸ ਵਕਤ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੜਕਾਹਟ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਵੇਂ 20 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲੁਬਾਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦਿਆਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਸੈਕਸ਼ਨ 245 (ਏ-ਚਾਰ) ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। 'ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ' ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਘੰਟਿਆਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਤੇ ਰਿਹਾ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਵਾਇਰਲ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਸ. ਜੀ.ਕੇ. ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿਉ-ਪੁੱਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਿਹੜੇ ਹੋਰ ਲੋਕ 'ਤੇ ਚਾਰਜ ਲੱਗੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਥੀ ਖੰਗੂੜਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਸਨ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਕਥਿਤ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਦੇ ਕੇਸ 'ਚ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਜੋ ਕਦੇ ਦਿੱਲੀ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਗਵਾਹ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਨਾਲ ਰਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ

ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਕਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਜੇਲੂ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਮੰਤਰੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਏਜੰਸੀ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਦੇ ਏਜੰਟ ਤਕ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਖੈਰ, ਹੁਣ ਜੀ.ਕੇ. ਅਤੇ ਬਾਦਲਾਂ 'ਚ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਹੀਂ। ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ 'ਚ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ.ਕੇ. ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਹਮਲਾਵਰਾਂ 'ਚ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਭ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਯਾਦ ਰਹੇ, ਕੁਝ ਹਫਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੌਰਾਨ ਰੈਫਰੈਂਡਮ 2020 ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪੱਖੀ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ 'ਚ ਸਟਾਲ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਾਮੂਲੀ ਟਕਰਾਅ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਬੁਲਾਉਣੀ ਪਈ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੇਸ ਵੀ ਉਸ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇ।

550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਸੋਨੇ-ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਿੱਕੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਸੋਨੇ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਿੱਕੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਸਿੱਕੇ 24 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਆਮ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ ਪੰਜ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ 24 ਕੈਰੇਟ ਸੋਨਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਹਾਲਮਾਰਕ ਦੀ ਮੋਹਰ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿੱਕੇ 50 ਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ 25 ਗ੍ਰਾਮ ਵਜ਼ਨ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੇਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧੀ ਮਤੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ. ਸੀ. (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਵਫਦ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਅਮੀ ਬੇਰਾ, ਸਟੀਵ ਚਾਬੋਟ ਅਤੇ ਐਨ ਵੈਗਨਰ ਨਾਲ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ. ਸੀ. ਵਿਖੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧੀ ਯੂ. ਐਨ. ਵਲੋਂ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਵਫਦ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨਾਲ ਭਾਰਤ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਬੰਧੀ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਵਫਦ ਵਿਚ ਦਲ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਖੜੋਦ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਯੂਥ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਵਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਯੂਥ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਯੂ. ਐਨ. ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਰਾਵਤ ਵਲੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵਫਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਰਲ ਰਾਵਤ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਲਈ ਕੌਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾਕਾਬਲੀਅਤ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਬਰਗਾਤੀ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੰਗ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਸ

ਕੁਕਰਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਲ ਵਰਤ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਡੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਵਲੋਂ ਘੱਟ

ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਵੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿੰਜ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵਲੋਂ ਸੱਤਾ ਦਾ ਦੁਰਉਪਯੋਗ ਕਰਕੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਈਸਾਈ, ਬੋਧੀ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਲਿੰਗਾਇਤ, ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਪੱਛਤੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ, ਪੱਛਤੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੇ ਪੱਛਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਖਾਤਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹੱਥਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖੁਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦਾ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਕੀ ਸੰਭਾਲੇਗਾ: ਅਫਰੀਦੀ

ਲੰਡਨ: ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਬਿਆਨਾਂ ਕਾਰਨ ਅਕਸਰ ਸੁਰਖੀਆਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕ੍ਰਿਕੇਟਰ ਸ਼ਾਹਿਦ ਅਫਰੀਦੀ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿ ਕੋਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਦੇ ਲੋਕ ਤਾਂ ਸੰਭਾਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ, ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਕੀ ਸੰਭਾਲੇਗਾ। ਇਕ ਵਾਇਰਲ ਹੋਈ ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਅਫਰੀਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਚਾਈ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਉਭਰੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾਨਗਰ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਲਾਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਰਜੰਡ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੱਤਰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਮੋਰਜੰਡ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੰਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਰਥਕ, ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ-ਗੰਗਾਨਗਰ ਅਤੇ ਹਨੂਮਾਨਗੜ੍ਹ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲਾ ਸਲੂਕ ਕਰਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣ ਨਾਲ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੇਤੀਯੋਗ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੰਗ ਖੁਦ ਹਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਲਗਭਗ 350 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਫੁਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਦੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫਸਲਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 20 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਮੀ ਕੇਸਵਾਨੰਦ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸੰਗਰੀਆ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮਤਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬੀਕਾਨੇਰ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਨੂੰ

ਉਕਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਬਰਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਮੋਰਜੰਡ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ

ਐਕਟ 1955 ਤਹਿਤ ਗੰਗਾਨਗਰ ਤੇ ਹਨੂਮਾਨਗੜ੍ਹ ਜ਼ਿਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ 1990 ਵਿਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਲੱਖ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਪਾਰਟੀ 5 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ 2019 ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਲੜੇਗੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਸਵਾ ਦੇ ਕਰੋੜ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਵਾਚ ਨਾਮੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਵਾ ਦੇ

ਕਰੋੜ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤਹਿਰੀਕ-ਏ-ਇਨਸਾਫ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ 'ਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਸਵਾ ਦੇ ਕਰੋੜ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ।

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ 32% ਲੜਕੀਆਂ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 21% ਹੈ। ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ 59 ਫੀਸਦੀ ਲੜਕੀਆਂ ਸਕੂਲ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ 9ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਸਿਰਫ 13% ਕੁੜੀਆਂ ਹੀ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 2017 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀ. ਡੀ. ਪੀ. ਦਾ 2.8% ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ। ਸਿਆਸੀ ਅਸਥਿਰਤਾ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਬੋਲੇਤਾ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਦਮਨ, ਹਿੰਸਕ ਕੱਟੜਵਾਦ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤਣਾਅ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਸੰਸਦ 'ਚ ਹੰਗਾਮਾ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹੋਏ ਹੱਥਪਾਈ

ਕੋਲੰਬੋ: ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਅਖਾਤਾ ਬਣ ਗਈ ਜਿਥੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਹੱਥਪਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਪੀਕਰ 'ਤੇ ਵਸਤਾਂ ਸੁੱਟੀਆਂ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮੈਤਰੀਪਾਲ ਸਿਰੀਸੇਨਾ ਦੇ ਵਫਾਦਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਹੰਗਾਮਾ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਹਿੰਦਾ ਰਾਜਪਕਸੇ ਨੇ ਭਰੋਸੇਗੀ ਦਾ ਮਤਾ ਹਾਰਨ ਮਗਰੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਲਾਂਭੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਨੀਲ ਵਿਕਰਮਸਿੰਘੇ ਦੀ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਟੀ (ਯੂ.ਐਨ.ਪੀ.) ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਪਵਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਪੀਕਰ ਕਾਰੂ ਜੈਸੂਰੀਆ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

ਰਾਜਪਕਸਾ ਨੇ ਸਾਰੇ 225 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ

ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ 'ਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ। ਯੂ.ਐਨ.ਪੀ. ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਲਕਸ਼ਮਣ ਕਿਰੀਲਾ ਨੇ ਜੈਸੂਰੀਆ ਨੂੰ ਵੋਟਿੰਗ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਜੈਸੂਰੀਆ ਨੇ ਸਦਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮੰਗੀ ਤਾਂ ਸਿਰੀਸੇਨਾ ਤੇ ਰਾਜਪਕਸਾ ਦੇ ਵਫਾਦਾਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੋਟਾਂ ਪਵਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਯੂਐਨਪੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਜੈਸੂਰੀਆ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਪੀਕਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਸਪੀਕਰ ਦੇ ਕੁਰਸੀ ਵੱਲ ਵਸਤਾਂ ਸੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਇਕ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ।

Michigan Truck Driving School

6405 Middlebelt Road, Romulus, MI 48174

**ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!
ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!
ਹੁਣ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ
ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ**

*ਆਪਣੀ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਲਰਨਿੰਗ ਪਰਮਿਟ ਲੈ ਕੇ ਆਓ ਤੇ ਉਸੇ ਸਟੇਟ ਦਾ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਓ

*3-4 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Raj Jamarai Cell:734-644-1010 Office:734-747-4298

Drivers Wanted

For NGL DBA Shan Freight Way Inc. Out Of Clinton Township, MI

Pays up to 50c Single, 55c Team (Loaded/Empty)

From California Or Mid West. Company Operation From Michigan To California & California To Michigan, Ohio, Pennsylvania, New York.

Automatic Trucks. Pay By Weekly Lay Over, Overnight, Paid.

Minimum 1 Year Experience Required. Automatic Trucks

Contact Ajay Parmar Or Binder Rai Or Prince Parmar

Ph: (440) 334-7318 (301) 640-6746 Or (425) 362-4592

NGL DBA Shan Freight Way Inc.

44543 N Gratiot, Clinton Twp, MI 48038

Fax: 216-763-0496

ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਬਾਬਤ ਲਿਖੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਦੇ ਯਤਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਹੈ- ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਜਾਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ। ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਜਮਾਤੀ ਘੋਲ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਰਾਹੀਂ ਖੋਜਣ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਫਲਸਫੇ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਉਤ-ਪੋਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਧੀਨ

ਯੋਗੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ
ਫੋਨ: +91-97805-85890

ਦਲਿਤ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਉਲੀਕਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਜਾਤੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਕੋਈ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ

ਦੇ ਉਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਅਖੌਤੀ ਉਚ ਜਾਤੀ ਦਾ, ਭਾਵ ਜੱਟ ਗਲਬਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਮਿਥ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਅਜੋਕੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਤੇ ਵਧਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਹਾਸੀਆਗਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਮਨ ਲਈ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਕੱਢ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਘੱਟ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਫਲਸਫਾ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਰਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਜਾਤ ਧਰਮ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ) ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਲਿਖਾਰੀ ਤੇ ਖੋਜਕਾਰੀ ਹਾਲੇ ਤਕ ਨੌਲਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਸਿਆਸੀ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਤਕਰੀਬਨ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਆਦਿ ਧਰਮ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਗੂ ਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਸ ਬਾਬਤ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਮਾਰਕ ਜੁਰਗਨਸਮੇਅਰ ਨੇ 1982 ਵਿਚ ਲਿਖੀ: 'ਰਿਲੀਜਨ ਐਂਡ ਸੋਸ਼ਲ ਵਿਜ਼ਨ: ਦਿ ਮੂਵਮੈਂਟ ਅਗੇਸਟ ਅਨਟਚਏਬਿਲਿਟੀ ਇਨ ਟਵੈਂਟੀਐਥ ਸੈਂਚਰੀ ਪੰਜਾਬ'। ਹੁਣ ਇਸ ਲੀਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੂੜ੍ਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਖੋਜੀ ਆਦਿ ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਰਵਿਦਾਸ ਤੇ ਅਨੇਕ ਹੋਰ ਧਾਰਮਕ ਡੋਰਿਆਂ ਜ਼ਰੀਏ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਅੱਡ ਪਛਾਣ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਖੂਬ ਕਲਮ ਅਜ਼ਮਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਧੇਰੇ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਖਾਸਕਰ ਰਵਿਦਾਸੀਆਂ ਬਾਬਤ ਹੀ ਰਚਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 39 ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਲਿਤ ਸਮੂਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ, ਧਾਰਮਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਤੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਰਤਮਾਨ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਕ ਡੋਰਿਆਂ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਉਥਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਡ ਪਛਾਣ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ

ਦਲਿਤਾਂ ਬਾਬਤ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਥਾ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ? ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੁਆਬੇ ਤੇ ਰਵਿਦਾਸੀ ਡੋਰਿਆਂ ਤਕ ਹੀ ਆਪਣੀ ਲੇਖਣੀ ਸੀਮਤ ਰੱਖੀ ਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਤਕ ਹੀ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਲਿਤ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਅਗਵਾਈ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਹੱਥਲੇ ਲੇਖ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਇੰਜ ਹੈ:

ਤੰਗ ਗਲੀਆਂ, ਕੱਚੇ ਜਾਂ ਨਿਰੇ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਚਬੂਤਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਘਰ, ਮੁੱਖ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਅੱਡ ਨੁਹਾਰ ਤੇ ਜ਼ਬਾਨ, ਹੁੰਮਸ ਭਰਿਆ ਵਾਤਾਵਰਨ, ਗੰਦੀਆਂ ਗਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਆਏ ਦਿਨ ਲਤਾਈ-ਕਲੇਸ਼। ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਟਕਾਈਆਂ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਈਸਾ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜੋ ਬਾਹਰ ਹੀ

ਨੇ। ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿੱਤਰਾਂ, ਕਾਲੀ, ਦੁਰਗਾ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿੱਥਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ, ਆਪਣੇ ਵਰਗ ਤੇ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਤਾਹੀਉਂ ਇਹ ਲੋਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੁੱਖ ਧਾਰਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਧਾਰਮਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ, ਕਦਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਨਤ ਲੇਖਕ ਡੀ.ਆਰ. ਨਾਗਰਾਜ ਨੇ 'ਰੰਗਲਾ ਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਸੰਸਾਰ' ਆਖ ਕੇ ਉਲੀਕਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਿਹਨੂੰ ਅਖੌਤੀ ਉਚ

ਜਾਤੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਤੇ ਤੁੱਛ ਸਮਝ ਕੇ ਨਕਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਫਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ। ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਠੇਕੇਦਾਰੀ ਪ੍ਰਥਾ ਅਧੀਨ ਕਮੇਟੀ ਘਰਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਸਫਾਈ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਮੁੱਖ ਕਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਥਣੇ ਦਾਰੂ ਪੀਣੀ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਗਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ। ਫਿਰ ਬੀਤੀ ਸੁਲਗਾਉਦਿਆਂ ਰਤਾ ਧੁੰਦੇ ਵੱਲ ਵਿੰਗਦਿਆਂ ਚੁੱਪ ਵਰਤਾਈ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਥਮ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਅਨੇਕ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਤੀ ਘ੍ਰਿਣਾ ਵਿਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਜਿਥੇ ਮਿਡ-ਡੇ-ਮੀਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਕਾਰ ਵਿੱਦਿਆ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਦਲਿਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਲੱਖਣ, ਅਭਿੱਜ ਤੇ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੋਖਿਆ ਸੰਸਾਰ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅੱਡ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜੇ ਤਕ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ

ਵਿਚ ਇਕਮਿਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਲਿਖਣਾ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ; ਕਿਉਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਪਿਤ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਫਲਸਫੇ ਨੇ ਮੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰਾਹੀਂ ਵਾਚਣ ਤੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਲਿਖਤ ਦਲਿਤ ਜੀਵਨ ਕਥਾ ਦੀ ਅਧੂਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਜੋ ਉਨੀ ਸੌ ਸੱਠਵਿਆਂ ਤੇ ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ 'ਮੜ੍ਹੀ ਦਾ ਦੀਵਾ' ਅਤੇ 'ਅੰਨ੍ਹੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਦਾਨ' ਵਿਚ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੂੰ 'ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਘੋਰਨੇ' ਦੱਸਣ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 2018 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਅਖੌਤੀ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਰਹਿਣੀ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਮਾਤਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਵਿਚੇਰਨ ਤੇ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਲਿਖਣਾ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ; ਕਿਉਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਦਲਿਤ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਪਿਤ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਫਲਸਫੇ ਨੇ ਮੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰਾਹੀਂ ਵਾਚਣ ਤੇ ਲਿਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ ਐਸ. ਰਾਵਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਬੜੇ ਢੁੱਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਗਰਭ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ 'ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਪਰੀਤ ਇਤਿਹਾਸ' ਹੋਣ ਦਾ ਦਰਜਾ ਬਖਸ਼ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਦਲਿਤ ਖੋਜੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਥਾਪਿਤ ਖੋਜ ਵਿਧੀਆਂ, ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਾਚਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ। ਰਾਵਤ ਦੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਖੋਜੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲਾਹੇਵੰਦ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਹੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਪੜ੍ਹਚੋਲ ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨ ਕੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ 2018 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-353

ਨਿਕਲ ਗਏ ਰਸੋਈਆਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇਖੋ, ਬਚ ਸਕੇ ਨਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੁਲਿਆਂ ਤੋਂ।
ਸਿਆਣਪ ਪਰਖਦੇ ਸਨ ਸੁਆਣੀਆਂ ਦੀ, ਲਿਪੇ ਪੋਚੇ ਹੋਏ ਭੱਠੀਆਂ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-351

ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਦੇ ਮਸਲੇ ਭੁੱਲ ਕੇ
ਭਰਾ ਮਾਰੂ ਜੰਗ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ।
ਧਰਤੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਲ ਵਾਹਦੇ
ਏ. ਕੇ. ਸੰਤਾਲੀ ਮੋਢੇ ਪਾ ਲੀਤੀ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ
ਸੈਨ ਹੋਜੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਸੱਪ ਦੀਆਂ ਸਿਰੀਆਂ ਸਿੱਧਦਾ
ਉਪਰੋਂ ਲੈਣਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹੱਕ।
ਤੀਜਾ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰੱਖਿਆ
ਮੋਢੇ ਟੰਗ ਲਈ ਬੰਦੂਕ ਚੱਕ।
ਅੰਨ ਦਾਤਾ ਹੱਲ ਵਾਹ ਰਿਹਾ
ਰੋਹ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ।
ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਦਰਦ ਹੰਢਾਵਦਾ
ਮਨ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸਭ ਡੱਕ।

-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਧਰਤੀ-ਮਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਚੀਰ ਕੇ
ਧਰਤੀ-ਪੁੱਤਰ ਅੰਨ ਉਗਾਉਂਦੇ।
ਜੋਰਵਾਰ ਜਦ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਾਵਣ
ਫਿਰ ਹਥਿਆਰ ਉਠਾਉਂਦੇ।
ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ
ਨਕਦ ਹੀ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਂਦੇ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਪਿੰਡ ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਸੀ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ
ਨਵੀਂ ਮੁਸੀਬਤ ਗਲ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।
ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਦੇਹ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ
ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 718-690-8403

ਗਦਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਦਸੰਬਰ 1913 ਨੂੰ ਛਪਿਆ
ਲੇਖਕ ਭਾਰਦਵਾਜ

ਕਿਉਂ ਬਣੀ ਕਾਬਲ ਕਿਉਂ ਚਲੀਏ? ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੇਰੇ, ਬਰਫ ਤੋਂ ਪਠਾਣਾ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਭੀ ਨਹੀਂ? ਇਹ ਕੀ ਚਾਗਾਂ ਮਾਰਨ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਚਲੇ ਕਾਬਲ?

ਵਾਹ ਜੀ ਵਾਹ; ਜਾਗਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸੁਤੇ ਹੋ? ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗਦਰ ਤੋਂ ਭੀ ਅੱਗੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਹੈ? ਭੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੁਝ ਭੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ? ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਹ ਬਣਨ ਲਗ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਕੀ? ਉਹ ਕੀ? ਉਹ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਕੁਝ ਅਕਲ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਰ ਉਹ ਬਈ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਦੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ?

ਹੈ ਕੀ, ਬੰਬ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਲਗ ਪਏ? ਜੀ ਨਹੀਂ, ਬੰਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਹੀ ਹੈ। ਬੰਬ ਦੀ ਭੈਣ ਬੰਦੂਕ।

ਉਹ ਕੀ ਕਾਬਲ 'ਚ ਬੰਦੂਕਾਂ ਬਣਨ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ? ਵਾਹ ਵਾਹ ਕੋਹੀ ਅੱਛੀ ਖਬਰ ਹੈ।

ਜੀ ਹਾਂ, ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਨਮੂਨੇ ਤੇ ਬੜੇ

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਬਬੇਰੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬੜੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਸੁਣੋ ਜੀ, ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹਨ-ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੇ ਬੰਦੂਕ। ਪਠਾਣ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬੰਦੂਕ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ?

ਬਈ ਇਹ ਕਿਉਂ? ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਠਾਣ ਆਜ਼ਾਦੀ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਬੰਦੂਕ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਦੂਕਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚੁਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਖਰੀਦ ਕੇ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪਠਾਣਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੰਬ ਉਠੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਬੜੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਦੋ ਵਾਰ ਹਮਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਚਪੇੜਾਂ ਖਾ ਕੇ ਭੀ ਮੁੜੇ, ਪਰ ਅਜੇ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਧਰੋਂ

ਗਦਰੀ ਦੀ ਦਿਰੜਤਾ ਅਤੇ ਤਾਕਤ

ਨਹੀਂ ਝਿੜਕ ਗੀਭੀਰ ਅਟੱਲ ਡਾਢਾ, ਵਧਦਾ ਵਲ ਨਸ਼ਾਨੇ ਦੇ ਜਾਏ ਗਦਰੀ। ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਅਟਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਕੀ? ਦੁਨੀਆਂ ਚੀਰ ਪਹਾੜ ਸਧਾਏ ਗਦਰੀ। ਲਖਾਂ ਦੈਂਤ ਫਰੋਨ ਤੇ ਪਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ, ਫੇਰੇ ਅਖ ਦੇ ਵਿਚ ਮਿਟਾਏ ਗਦਰੀ।

ਜ਼ਾਰ ਕਿੰਗ ਸੁਲਤਾਨ ਤੇ ਸਾਹ ਕੈਜ਼ਰ, ਜਿਨ ਭੂਤ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨਵਾਏ ਗਦਰੀ। ਰਾਜੇ ਖਾਨ ਅਮੀਰ ਨਵਾਬ ਢਾ ਕੇ, ਲੀਕਾਂ ਨਕ ਦੇ ਨਾਲ ਕਢਾਏ ਗਦਰੀ। ਸਿੱਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਝੰਡੀਆਂ ਪਾੜ ਸੁਟੇ, ਢਾਢੇ ਮਹਿਲ ਤੇ ਤਖਤ ਉਲਟਾਏ ਗਦਰੀ।

ਅਰਸ਼ੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਭੋਏ ਪਟੱਕ ਮਾਰੇ, ਝਾੜੂ ਹੱਥ ਦੇ ਗਲੀ ਹੁੰਜਾਏ ਗਦਰੀ। ਮਾਣਸ ਖਾਣਿਆਂ ਤਾਈਂ ਅਜ਼ਾਦ ਕੇਵਲ, ਕੀਤੇ ਜੁਲਮ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਚਖਾਏ ਗਦਰੀ।

ਚਲੋ ਕਾਬਲ

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮੇਂ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਘੇ ਲੇਖਕ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ ਨੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਅੱਖੇਰਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਅਹਿਮ ਪੰਨਾ ਹੈ। ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਰਹੇ ਦੋ ਪਰਚਿਆਂ 'ਸੁਦੇਸ਼ ਸੇਵਕ' ਤੇ 'ਸੰਸਾਰ' ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਛਪਦੇ 'ਗਦਰ' ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ 'ਗਦਰ' ਵਿਚ ਛਪੇ ਫੁਟਕਲ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸਿਦਕ, ਸਿਰੜ ਅਤੇ ਸੁੱਚੀ ਸੋਚ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਉਠ ਰਹੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ। ਬਸ ਆਸਾਨ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਾਜ ਰਹਿਣ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੇ ਬੇਇਲਮੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਮੀਰ ਕਾਬਲ ਬੜਾ

ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਖਾੜੀ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਲਾ ਕੇ ਪਠਾਣਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਮੀਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫੇਰ ਜੁਗਤ ਕੱਢੀ ਕਿ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਬੰਦੂਕਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਅੱਛੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਬਰਖਿਲਾਫੀ ਤੋਂ ਅੱਛਾ ਮਤਲਬ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਖਬਰ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਅਮੀਰ ਨੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਛੱਤਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਨ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੌਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਬੰਦੂਕਾਂ ਤੇ ਕਾਰਤੂਸ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਪੰਝੀ (25) ਬੰਦੂਕਾਂ ਰੋਜ਼ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫੌਜ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਬੰਬਾਂ ਦਾ ਕਾਰਖਾਨਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਉਨੀ ਕੱਪੜੇ, ਸਾਬਣ, ਮੋਮਬਤੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਕਾਬਲ ਤੇ ਕੰਧਾਰ ਅਤੇ ਹਫਾਤ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਛੇਤੀ ਹੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਇਕ ਚਮਕਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਰਾ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਸਿਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਸੰਦੂਕ ਭਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਣ। ਸਮੁੰਦਰ ਰਾਹ ਬੰਦੂਕਾਂ ਲਿਆਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚਲੋ ਕਾਬਲ, ਹਦ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਬਣਾ ਲਉ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰ ਦਿਓ।

ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ

(3 ਫਰਵਰੀ 1914 ਨੂੰ ਛਪਿਆ)

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਅਨਾਜ ਦਾ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਚੌਲਾਂ ਦਾ ਹਾਲ:

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਅਨਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਪਲਿਆ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਬੋਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੱਦ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕਿਉਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੂੰਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹਰੇ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਸੁੱਕੇ ਪਏ ਹਨ, ਜੋ ਬਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕ ਮੇਰੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਚੱਬ ਸੁਟਦੇ ਹਨ, ਦੇਸੀ ਭਾਈਓ, ਮੈਂ ਭੀ ਹਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਕੋਈ ਐਸਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੋ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖਾਧੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਆਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਟੈਕਸ ਤੇ ਵਿਆਜ ਦੇਣ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਲੱਖਾਂ ਮਣ ਅਨਾਜ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਅਨਾਜ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਲ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਅਨਾਜ ਬਾਹਰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਗਤਬਤ ਹੈ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਅਨਾਜ ਦੇਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਪ ਪੇਟ ਭਰ ਕੇ ਖਾਣ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਣਖੱਟੂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਮਗਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਾਕਮ ਤੇ ਵਕੀਲ ਤੇ ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅਲੱਗ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗ਼ਰੀਬ ਲੋਕ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਨੇਰਗਰਦੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਗ਼ਦਰ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਤਨੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤਨੇ ਮਣ ਚੌਲ ਬਾਹਰ ਗਏ ਹਨ।

ਕੀਮਤ	ਕਿੰਨਾ ਵਜਨ	ਸਾਲ
18 ਕਰੋੜ 79 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	ਸਾਢੇ 23 ਲੱਖ ਟਨ	1902
18 ਕਰੋੜ 95 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	ਸਾਢੇ 22 ਲੱਖ ਟਨ	1903
19 ਕਰੋੜ 47 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	ਸਾਢੇ 24 ਲੱਖ ਟਨ	1904
19 ਕਰੋੜ 11 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	21 ਲੱਖ ਟਨ	1905
19 ਕਰੋੜ 33 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	19 ਲੱਖ ਟਨ	1906
20 ਕਰੋੜ 16 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	ਸਾਢੇ 21 ਲੱਖ ਟਨ	1907
15 ਕਰੋੜ 72 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	15 ਲੱਖ ਟਨ	1908

ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ

(27 ਜਨਵਰੀ 1914 ਨੂੰ ਛਪਿਆ)

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ

ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣ, ਜ਼ਮੀਨ ਸੋਨਾ ਉਗਲਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਲ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ? ਐਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨੰਗ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਐਸਾ ਦੇਸ਼ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਇਹ ਹਾਲ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਪਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਧੱਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਾਲ ਵਿਚ ਭੁੱਖ ਦੇ ਦੱਬ ਨਾਲ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਭੀ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਜਿਥੇ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਤੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪੰਜ ਮਣ ਅਨਾਜ ਇਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਤੇ ਵੀਹ ਸੇਰ ਘੀ ਇਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਕਾਲ ਉਸ ਪਰ ਕਿਉਂ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਪਿਆਰੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਭਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਕਿਤਨਾ ਅਨਾਜ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਰੇਲਾਂ ਦੀਆਂ ਰੇਲਾਂ ਅਨਾਜ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਥੇ ਦੀ ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਭੀ ਖਾਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਆਨੰਦ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੂਸ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਖਾਂ ਮਣ ਅਨਾਜ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਿਚਾਰੇ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਰੇਲਾਂ ਦੀਆਂ ਰੇਲਾਂ ਅਨਾਜ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਵਿਚਾਰੇ ਫਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਲਿਖ ਕੇ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਣਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਕੀਮਤ	ਕਿੰਨੀ ਕਣਕ ਬਾਹਰ ਗਈ	ਸਾਲ
4 ਕਰੋੜ 53 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	5 ਲੱਖ 14 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1902
11 ਕਰੋੜ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	12 ਲੱਖ 95 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1903
17 ਕਰੋੜ 91 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	21 ਲੱਖ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1904
8 ਕਰੋੜ 53 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	9 ਲੱਖ 37 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1905
7 ਕਰੋੜ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	8 ਲੱਖ 37 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1906
8 ਕਰੋੜ 59 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	8 ਲੱਖ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1907
1 ਕਰੋੜ 34 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	1 ਲੱਖ 9 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1908
12 ਕਰੋੜ 78 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	10 ਲੱਖ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1909
12 ਕਰੋੜ 96 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	12 ਲੱਖ 66 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1910
13 ਕਰੋੜ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ	13 ਲੱਖ 61 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1911

ਸੋਚ ਕਰੋ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਕਿਤਨੀ ਕਣਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੱਤ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਭੀ ਰੱਜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਅਚੰਭੇ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਦਾ ਲਗਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਵਿਚਾਰੇ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਫਸਲ ਵੇਚ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵਾਸਤੇ ਪੂਰਾ ਅਨਾਜ ਭੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਵੰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਰੁਪਿਆ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਜੋ ਰੁਪਿਆ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਮਦਰਾਸ ਵਿਚ ਪਏ ਕਾਲ (1877) ਦੀ ਤਸਵੀਰ।

ਹੈ, ਉਹ ਚਾਂਦੀ ਜਾਂ ਨਕਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸਗੋਂ ਰੇਊਤੀ ਦੇ ਫੇਰ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਸਤਿਆਨਾਸ਼ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਕਣਕ ਤੇ ਕਪਾਹ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜੋ ਰੁਪਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਲਗਾਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਬਾਕੀ ਬਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਸੀਂ ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੂਟੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੇਚ ਕੇ ਇਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਪਰਦੇਸੀ ਜ਼ਾਲਮ ਰਾਜੇ ਦੂਜੇ ਗ਼ਰੀਬ ਨੂੰ ਇਸ ਹੀ ਵੰਗ ਨਾਲ ਲੁਟਦੇ ਹਨ ਯਾਨੀ ਕਿ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਕਣਕ ਕਿਧਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਦੂਜੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਅਨਾਜ ਕਿਧਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ। ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅੰਕ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਤਨਾ ਅਨਾਜ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕਿਤਨੀ ਕਣਕ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ	ਕੁਲ ਕਿਤਨੀ ਕਣਕ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ	ਸਾਲ
7 ਲੱਖ 71 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	8 ਲੱਖ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1907
1 ਲੱਖ ਟਨ	1 ਲੱਖ 9 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1908
8 ਲੱਖ 81 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	10 ਲੱਖ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1909
10 ਲੱਖ 43 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	12 ਲੱਖ 66 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1910
10 ਲੱਖ 33 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	13 ਲੱਖ 61 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ	1911

ਸਾਫ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕਣਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋੜੀ ਕਣਕ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਕ ਦਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਗ਼ਰੀਬ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਪੇਟ ਕਿਹੜੇ ਪਾਜ਼ੀਆਂ ਖਾਤਿਰ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਮਾਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੇਟ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਲਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਸੁਦਾਗਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਭਾਰੀ ਲੁੱਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜੋ 'ਗਦਰ' ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇਗੀ।

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨੁਕਤੇ

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਿੱਖ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਬੇਝੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਵੀ ਬੇਝੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੀ ਚਰਚਾ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਲੋਂ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਓਹੀ “ਸਿੱਖ ਕੌਮ: ਹਸਤੀ ਤੇ ਹੋਣੀ” (ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, 2012) ਵਜੋਂ ਛਪਿਆ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਉਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਦੋ ਦਰਜਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਚਰਚਾ ਉਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰੀ ਜਾਂਦੀ।

ਮਸਲਾ ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਨੁਮਾ ਪਾਠਕ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ

ਪ੍ਰੋ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ
ਫੋਨ: +91-93163-01328

ਵਿਚ ਓਹੋ ਜਿਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮਾਰਕਸ ਨੂੰ ਆਮ ਬੰਦੇ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਲੈਨਿਨ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਸੀ। ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਧਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਥਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪੁਸਤਕ ਕਲਚਰ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਹਿਣ ‘ਚ ਵਹਿੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਸਲਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਾਂਗ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ, ਸਗੋਂ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਉਲਝਾ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਉਲਝਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਉਲਝਾ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਗਾਤੀ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ

ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਭੁਗਤਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਦੱਸੇ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਜੋ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਨ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਅਪਹਰਣ ਘਟ ਗਿਣਤੀ ਕਿਉਂ ਕਰੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ? ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਭਾਸ਼ਣਬਾਜੀ ਕਰਕੇ ਜਿਧਰ ਮੂੰਹ ਆਇਆ, ਉਧਰ ਕਿਉਂ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸਿੱਖ ਆਸਥਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ? ਮੈਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਬਰਗਾਤੀ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਆਸਥਾ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਉਭਾਰ ਕਿਧਰੇ ਚੱਬੇ ਵਾਲੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ?

ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਅਤੇ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਗਾਤੀ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨਾ ਕੇਵਲ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਇਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਧਰਮ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਫੇਲ੍ਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵਜੋਂ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਅਜਮੇਰ, ਕਰਮਜੀਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨ ਮੇਰੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਿੱਤਰ ਹਨ ਅਤੇ ਬੜੇ ਸਿਰਤ ਨਾਲ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਸਲਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ? ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮੋਢੀ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਣ ਦਾ ਮੋਢੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਲੋੜ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਪਹਰਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

ਬਦਲਕਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਲਝ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਉਲਝਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਧਾ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਤ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸੁੰਢ ਦੀ ਗੰਢੀ ਵਰਗੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਦੱਸੇ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਬਦਲ ਉਸਾਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਇਕਹਿਰੀ ਸਿਆਸਤ ਵਾਸਤੇ ਮਸਲੇ ਬਣਾ ਲੈਣ ਦੀ ਚਾਲਾਕੀ ਨੂੰ ਘਟੋ ਘਟ ਸਿੱਖੀ ਸਮਝਣਾ ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਥਕ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਵਧੀਕੀ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਗੁੰਮਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰ ‘ਤੇ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸੰਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਰਲਾ ਕੇ ਵੀ 5% ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। 95% ਦਾ 5% ਵਲੋਂ ਅਪਹਰਣ ਕਰ ਲੈਣ ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸੋਚੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ, ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਯੋਗ

ਸਪੇਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵਾਸਤੇ ਸਫਲ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਸਿਆਸਤਨੁਮਾ ਸਿੱਖ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਕਸਰ ਗੁੰਮ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਹਵਾਲੇ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਾਦਲਕੇ ਇਸੇ ਦਾ ਹੀ ਖੱਟਿਆ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੂੰ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਕਿਸ ਨੇ ਫੇਲ੍ਹ ਕੀਤਾ ਸੀ?

ਇਹ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਬਰਗਾਤੀ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਜਲੌਅ ਉਸ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਬਰਗਾਤੀ ਮੋਰਚਾ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਬਰਗਾਤੀ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਬਾਦਲ ਮੁਕਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬਦਲ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਧੜੇ ਬਰਗਾਤੀ ‘ਤੇ ਨਿਗਾਹਾਂ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਖੜੇ ਹੋਏ ਬਾਦਲਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਬਰਗਾਤੀ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ ਸੰਭਲਣ ਲਈ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।

ਪੰਥਕਨੁਮਾ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਸੁਜੱਗਤਾ ਨੂੰ ਘਰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਵਰਤਾਓ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਅਪਹਰਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਾਂਗੇ। ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜ ਸਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਅੱਗੋਂ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜ ਸਕਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਿੱਖ

ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਧਰਮ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਬੇਕਿਰਕ ਵਰਤੋਂ ਬਾਦਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਲੈ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬਕ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿਣਾ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤੀ ਸੁਜੱਗਤਾ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, “ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਰਥਕਤਾ ਦੇ ਸੂਤਰ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੁਪਿਆਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਣ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਚਤੁਰ-ਚਲਾਕੀ ਦੀ ਚੰਚਲ ਖੇਡ ਹੈ।”

ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, “ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦੰਭਾਂ ਤੇ ਹਲਕੇ ਹੋਏ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਰਥਕਤਾ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਉਲਟੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚਲਣ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਰਥਕਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਜਿਹੜੇ ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਗਲ ਵੱਢ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਥਕਨੁਮਾ ਲੇਖਕ ਸ਼ਹਿ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰਤੋਂਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਵੀ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, “ਆਪ ਜਿਉਣਾ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦੇਣਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਿਆਏ ਪੂਰਵਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਤੇ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਸਾਦਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਉਣਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।”

ਕੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਇਸ ਸਾਦਾ ਜਿਹੀ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ? ਇਸ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਆਗੇ ਸਮਝ ਚਲੇ ਨੰਦ ਲਾਲਾ

ਵਧੇਰੇ, ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਵਿਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਨੂੰ ਬਲਦਾ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਸਾਡੇ ਬਹੁਤੇ ਉਪਦਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਖੈਰ! ਮੈਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ? ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ‘ਅਨੰਦ ਸੰਸਕਾਰ’ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਪੰਨਾ 22 ‘ਤੇ ਸਾਫ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਸਿੱਖ-ਸਿੱਖਣੀ ਦਾ ਵਿਆਹ, ਬਿਨਾ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਗੋਤ ਵਿਚਾਰੇ ਦੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।” ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਾਤ ਗੋਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਉਲੰਘਣਾ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਸਿੱਖ-ਸ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਲੰਘਣਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ‘ਮੋਡਰਨ’ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ‘ਲਾਜ਼ਮੀ’ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁਕੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਗੁਗਲ ‘ਤੇ ਸਰਚ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਤ ਗੋਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਬਾਕੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਇਸ ਸ਼ਾਦੀ ਸਮੇਂ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਸੱਚ ਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ!

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਇਹ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸ਼ਾਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਬਤ ਨਘੋਚਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸਾਡੇ ਘੁਣਤਰੀ ਅਤੇ ਖੁਣਸੀ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਹੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਜ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੁੱਖ ਰੁੰਡ ਮਰੁੰਡ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਫਾਂਗੇ ਹੋਏ ਰੁੱਖ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਪੰਛੀ ਆਲ੍ਹਣਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ।

ਮੈਂ ਕਈ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਆਖਰ ਇਸ ਸ਼ਾਦੀ ‘ਚ ਕੀ ਗਲਤ ਹੋ ਗਿਆ? ਇੱਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੋਟਲ ‘ਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਖੇ ‘ਮਾਹਰਾਜ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।’ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਅਖੇ, ਜਥੇਦਾਰ। ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਆਇਆ ਕਿ ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਹਰਾਜ ਦਾ ਸਰੂਪ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲਸ ‘ਚ ਨਾ ਲੈਜਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਜਥੇਦਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਪੁਰਾਤਨ ਮਰਿਆਦਾ

ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਤੇ ਕਰਾਉਣਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਨਵੀਂ ਮਰਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ। ਮਰਿਆਦਾ ਪੰਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਪੰਥ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹਮਰੁਤਬਾ ਹੈ, ਜਥੇਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਂ ਪੰਥ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਥ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਪੰਥ ਹੀ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ। ਜਥੇਦਾਰ ਉਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਥੇਦਾਰ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਤੇ ਉਹ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿਚ ਕਦੀ ਕੋਈ ਸੋਧ ਨਹੀਂ ਹੋਈ; ਨਾ ਕਦੀ ਕੁਝ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕੁਝ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੱਡ ਮਾਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਕਾਮਰੂਪ ਦੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਕੌਡ ਰਾਕਸ਼ ਦੇ ਗਏ, ਸੱਜਣ ਨੱਗ ਦੇ ਗਏ, ਕੋਹਤੀ ਦੀ ਝੁੱਗੀ ‘ਚ ਚਲੇ ਗਏ, ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਲਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਗਏ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਲੇਕਿਨ ਕਾਗਜ਼ ‘ਤੇ ਉਤਰੇ ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੋਟਲ ‘ਚ ਜਾਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ! ਇਹ ਕੋਹੀ ਦਲੀਲ ਹੈ?

ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਰੁਮਾਲਿਆਂ ‘ਚ ਲਪੇਟ ਲਪੇਟ ਕੇ ਗੁੰਗਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ ਹਾਂ। ਕਿਤੇ ਤਾਂ ਬੱਸ ਕਰੀਏ!

ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਪੀ

ਰਾਈਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਲਿਖ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਛਾਪਣ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਪਰੰਪਰਾ ‘ਚ ਪਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਡਿਕਟੇਟਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਪੀ ਰਾਈਟ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਲੈਣ ਨਾਲ ਇਹ ‘ਦਸ਼ਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੀ ਆਤਮਕ ਜੋਤ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ’ ਦੇ ਆਸਣ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸਰਕ ਕੇ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਣ ਕਿਤਾਬ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਬੇਹੱਦ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਖਤ ਲੋੜ ਹੈ।

ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ, “ਜਿਥੈ ਜਾਇ ਬੈਰੇ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੋ ਬਾਨੁ ਸੁਹਾਵਾ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥” ਗੁਰੂ ਦੀ ਛੋਹ ਤਾਂ ਪਤਿਤ ਨੂੰ ਪਾਵਨ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਪਤਿਤ ਇੰਨਾ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਭਿੱਟ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਮਰਿਆਦਾ ਹੈ! ਮਾਹਰਾਜ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਹੈ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪਤਿਤ ਨੂੰ ਪੁਨੀਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦਾ ਚਾਅ ਕਿਰਕਰਾ ਕਰਨਾ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਉਪਦਰ ਨਾ ਬਖਸ਼ਣਯੋਗ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਬਾਜ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਓਟ ਆਸਰੇ ਜਾਂ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਆਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮੁੱਖ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ।

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਰਸਬਜ਼ ਅਤੇ ਲਹਿਲਹਾਉਂਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੁੱਖ ‘ਤੇ ਚਹਿਚਹਾਉਂਦੇ ਪੰਥੇਰੂਆਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਦੇ ਗੁਲੇਲੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਨਿੰਦਕਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇਖੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਬਹੁਤ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। “ਆਗੇ ਸਮਝ ਚਲੇ ਨੰਦ ਲਾਲਾ, ਜੋ ਬੀਤੀ ਸੋ ਬੀਤੀ।”

ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਿਲਮੀ ਹਸਤੀਆਂ ਦੀਪਿਕਾ ਪਾਦੁਕੋਣ ਅਤੇ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਸਮ ਇਟਲੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਟਲ ਦੇ ਹਾਲ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸੰਪੰਨ ਹੋਈ। ਸੱਚ ਖੰਡ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਪੱਕੇ ਰਾਗੀ ਭਾਣੀ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਰਸੀ ਨੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦੀ ਰਸਮ ਸਮੇਂ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਲਈ ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ‘ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੋਕੀ ਮਾਤੀ ਜਿਹੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਹੀ ਆਪਣਾ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਰਸਾ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰੋ.)
ਫੋਨ: 91-94175-18384

ਵਿਸਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੀ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਅਥਾਹ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਉਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹਰ ਰਸਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਾਵਨ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿੰਘੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕੁੱਝ ਘੁਣਤਰੀ, ਘੋਚਰੀ ਤੇ ਖੁਣਸੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵਾਵੇਲਾ ਜਿਹਾ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਤੱਤਭੜੱਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਖੜਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡੂੰਘੇ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਬਿਨਾ ਖਬਰਾਂ ਛਾਪ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸਾਡੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਸਿਰਫ ਬਲਦੀ ‘ਤੇ ਤੇਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਮੌਕੇ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗ ਵੀ ਬਾਲ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਗ ਬਬੇਲਾ ਖਬਰਾਂ

ਧਨ ਜਨਨੀ ਜਿਨਿ ਜਾਇਆ ਤੈਨੂੰ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਖ 'ਤੇ

ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਉਦਾਸ ਹਨ। ਨਾਨਕ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਵਿਆਕੁਲ ਹਨ। ਪੁੱਤਰ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਅਤ੍ਰਿਪਤ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਭਾਵੇਂ ਜਗਤ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹੈ ਪਰ ਪੁੱਤਰ ਵਿਯੋਗ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿਨੇ ਚੈਨ ਤੇ ਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨੀਂਦ। ਪੁੱਤਰ ਮੌਹ ਵਿਚ ਵਿਆਕੁਲ ਉਸ ਦੇ ਨੈਣ ਵਿਚੋਂ ਛਮਛਮ ਹੋਝ ਵਰ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਬਿਰਧ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੀ ਪਤਾ ਕਦੋਂ ਸੱਦਾ ਆ ਜਾਵੇ। ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸਿੱਕ ਤੇ ਤਾਂਘ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਕਦੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, “ਬੀਬੀ ਤੇਰਾ ਵੀਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਘਰ ਸੁੰਨਾ-ਸੁੰਨਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਵੀਰ ਨੂੰ ਸੱਦ ਮਾਰ ਖਾਂ,

ਡਾ. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ ਰੈਣਾ

ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿ ਗਿਆ ਸੀ, ਭੈਣ ਜਦੋਂ ਯਾਦ ਕਰੇਗੀ ਭੱਜਿਆ ਤੁਰਿਆ ਆਵਾਂਗਾ।”

ਇਕਲੋਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮਾਂ ਬਸ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਸਿਆਲ ਆਏ ਤੇ ਗਏ ਪਰ ਨਾਨਕ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਸੁੱਖ ਸੁਨੇਹਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਟਿਕਾਣੇ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲ ਆਈਏ। ਹਾਂ, ਨਾਨਕ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸੋਭਾ ਦੀ ਸੋਭਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਆਏ-ਗਏ ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ, ਜੋਗੀਆਂ, ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਨਕ ਦੁਖੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਅਸ਼ਾਂਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪਿਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠਾਰ ਚਿਹਾ ਹੈ; ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਕਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਵੈਰ ਭਾਵ ਦੂਰ ਕਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਹੜਾ ਤਾਂ ਇਕੋ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਬਾਝੋਂ ਸੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸੀ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਂ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਕਲੋਜਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਠਰਦਾ ਸੀ। ਭਰ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਸੁਲੱਖਣੀ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਯੋਗਣ ਵਾਂਗ ਬੀਤ ਗਈ। ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬਾਲ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਤੇ ਲੱਖਮੀ ਚੰਦ ਦਾ ਬਚਪਨ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਲਈ ਸਹਿਕਦਾ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੇ ਵਰ੍ਹੇ ਤਾਂ ਬੀਤ ਗਏ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਪਤਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਹੀ ਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਸੰਨਿਆਸ ਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ

ਦਿੰਦਾ।

ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਰਹਿ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਏਨੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਆਇਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਮਨ ਬੇਕਰਾਰ ਹੈ। ਜ਼ਰਾ ਜਿਹਾ ਖੜਕਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਨਾਨਕ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਨਾਨਕ ਆਇਆ ਹੈ। ਕੀ ਮੈਂ ਕਦੇ ਰੱਜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਚੰਨ ਮੁਖੜੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਾਂਗੀ। ਉਹ ਸੁਭਾਗਾ ਦਿਨ ਕਦੋਂ ਆਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਨਾਨਕ ਘਰ ਆਵੇਗਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਗੁਆਂਢਣ ਨੇ ਆ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਰਦਾਨਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਮਾਂ ਭੱਜੀ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ। ਨਾਨਕ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਯਾਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਮਰਦਾਨਾ ਜਿਸ ਨੇ ਦੀਨ ਦੁਨੀਆਂ, ਪਰਿਵਾਰ ਬੱਚੇ, ਮਾਂ-ਬਾਪ ਸਭ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਦੀ ਯਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਖਾਤਰ ਜੋ ਬਸ ਨਾਨਕ ਦਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਧੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਾਹ ਨਾਲ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮਰਦਾਨਾ ਹੀ ਸੁਭਾਗਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਸਾਥ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਇਕੱਲਾ ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਹੈ? ਨਾਨਕ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਸਾਡਾ ਪਿਆਰਾ ਨਾਨਕ, ਅੱਖੀਆਂ ਦਾ ਤਾਰਾ ਨਾਨਕ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਮਾਂ ਨੇ ਗਲਵਕਤੀ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਲਿਆ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ। ਭਾਵ ਬਿਹਬਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸੁੱਧ ਹੀ ਨਾ ਰਹੀ। ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਦੀ ਛੋਹ ਦਾ ਅਨੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਇਸ ਪਿਆਰ ਦੀ ਵਿਸਮਾਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਅਨੰਦ ਰਸ ਮਾਣਨ ਬਾਅਦ ਮਾਤਾ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਆਇਐ? ਤੇਰਾ ਯਾਰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਮੇਰਾ ਨਾਨਕ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?”

ਗਲਾ ਭਰ ਆਇਆ, ਬੋਲਿਆ ਨਾ ਗਿਆ, ਮਰਦਾਨਾ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਰੱਖੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਾ। ਉਹ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਕੁਝ ਦੱਸ ਹੀ ਨਾ ਬੈਠੇ। ਇਧਰ

ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਵੇਗ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਸਿਕਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹੋਝ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਦੇਖੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬੈਠਿਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਆਵੇਗ ਉਸ ਦੇ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਧੂਹ ਚਿਹਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਦੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ‘ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਦੱਸ ਮੇਰਾ ਨਾਨਕ ਕਿੱਥੇ ਹੈ’, ਦਾ ਉਹ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬੈਠਿਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਤੁਰ ਚੱਲਿਆ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਦਾਸ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਕਲੇਜੇ ਤੀਰ

ਵੱਜਿਆ, ਰੁੱਗ ਭਰ ਆਇਆ, ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਇਕ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਚਮਕੀ। ਕੀ ਪਤਾ ਪੁੱਤਰ ਸਾਧੂ ਹੈ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਨਾ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਚੋਜੀ ਦਾ ਕੋਈ ਚੰਜ ਹੋਵੇ।

ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਨੇ ਸੁਲੱਖਣੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ, ਸ੍ਰੀਚੰਦ-ਲੱਖਮੀ ਚੰਦ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਅਤਿ ਅਕੁਲਾਏ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ, ਨਵੇਂ ਬਸਤਰ ਲਈ ਤੁਰ ਪਏ। ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਂਢੀ-ਗੁਆਂਢੀ ਵੀ ਤੁਰ ਪਏ। ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਵੱਲ ਧੂਰੀ ਲਿਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ-ਨਾਨਕ ਦਰਖਤ ਦੇ ਬੱਲੇ ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਧੁਨਿ ਰਮਾ ਕੇ ਬੈਠਿਆ ਹੈ। ਧਾਹ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕਤੀ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਚੁੰਮਦੀ ਵੀ ਜਾਵੇ, ਪਿਆਰ ਵੀ ਕਰਦੀ ਜਾਵੇ, ਅੱਜ ਮੁੱਦਤਾਂ

ਬਾਅਦ ਨਾਨਕ ਦੇ ਚੰਨ ਮੁਖੜੇ ਦੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਕਲੇਜੇ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਘੁੱਟ ਲਿਆ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਖੁਮਾਰੀ ਵਿਚ ਬੇਸੁਧ ਹੋ ਗਈ, “ਵੇ ਪੁੱਤ, ਮੈਂ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਸਦਕੇ-ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਚੱਲ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ।”

ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਾਤਾ ਦਾ ਵੈਰਾਗ ਦੇਖ ਕੇ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਸੁਲੱਖਣੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਢਹਿ ਪਈ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਉਸ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮੂਕ ਪਿਆਰ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਤ੍ਰਿਪ-ਤ੍ਰਿਪ ਹੋਝੁਆਂ

ਦੇ ਸਿਵਾ ਉਹ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕੀ। ਸ੍ਰੀਚੰਦ-ਲੱਖਮੀ ਚੰਦ ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ ਚਿਬੜ ਗਏ। ਏਨੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਤਲਵੰਡੀ ਵਿਚ ਖਬਰ ਫੈਲ ਗਈ, ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਆਇਆ ਹੈ, ਬਾਬਾ ਕਾਲੂ ਬ੍ਰਿਧ ਜਿਸ ਨੇ ਸੱਚੇ ਸੱਚੇ ਸਮੇਂ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਪਿੱਛੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਚਪੇਤਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ, ਅੱਜ ਪੁੱਤਰ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਹੋਝ ਵਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੰਮੇ ਵਿਛੋੜੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮੋਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੁੱਤਰ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਧਾਅ ਕੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਗਲਵੱਕਤੀ ਵਿਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਮੱਥਾ ਚੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਉਸ ਲਈ ਇਕ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਭਰਦਾ ਨਹੀਂ।

ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਪੁਛਦੀ ਹੈ, “ਵੇ ਨਾਨਕ! ਤੂੰ ਸਾਲਾਂ-ਬੱਧੀ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਸਾਡੀ ਯਾਦ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ? ਮੈਂ ਆਵੇ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ ਤੈਸਤਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨ ਵੇ ਲਾਲੋ। ਉਹ ਇਕ ਪੈਰੀਬਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਧਨ ਸਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇਪਣ ਦਾ ਜਲਵਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰ ਕਾਰਜ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਸੀ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਕੂਕ ਉਠੇ:

ਨਾਨਕ ਦੁਨੀਆ ਕੈਸੀ ਹੋਈ॥
ਸਾਲਕੁ ਮਿਤੁ ਨ ਰਹਿਓ ਕੋਈ॥
ਭਾਈ ਬੰਧੀ ਹੋਤੁ ਚੁਕਾਇਆ॥
ਦੁਨੀਆ ਕਾਰਣਿ ਦੀਨੁ ਗਵਾਇਆ॥
ਜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਪਸਾਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ, ਉਹ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਹੱਕ-ਹਲਾਲ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੱਕ-ਸੱਚ ‘ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਉਹ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਥੀ ਬਣ ਗਏ।

ਇਹ ਵਿਡੰਬਨਾ ਹੀ ਕਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾ ਸੁਣਾ ਦੇ ਬੁੱਧੂਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਬਾਣੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਥਾਂ ਥਾਂ

ਇਸ ਸੁਲੱਖਣੀ ਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਪਲਕਾਂ ਵਿਛਾਈ ਬੈਠੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬਾਲ ਜੋ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਲਈ ਸਹਿਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।”

ਨਾਨਕ ਹੱਸ ਛੱਡਦਾ ਹੈ, “ਮਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਮੇਰਾ ਘਰ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੈ, ਸੰਤਾਪ ਹੈ। ਮੈਂ ਘਰ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਬੱਝਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ।”

ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, “ਨਹੀਂ ਮਾਂ ਨਾਨਕ ਯਾਦ ਕਰੋ ਨਾ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਨਾਨਕ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁਰਦਾ ਰੂਹ ਅੰਦਰ ਰੂਹ ਫੂਕਦਾ ਹੈ, ਦੁਖੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਿਵਾਲਦਾ ਹੈ, ਠੰਢ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੁਖੀ ਰੂਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਠਦੀ ਹੈ, ‘ਧੰਨ ਜਨਨੀ ਜਿਨਿ ਜਾਇਆ ਤੈਨੂੰ, ਧੰਨ ਪਿਤਾ ਵਡਭਾਗੀ।’ ਜਗਤ ਜਲੰਦਾ ਤਾਰਨ ਖਾਤਰ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਤੂੰ ਸਚਮੁੱਚ ਧੰਨ ਹੈਂ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਅਣਮੋਲ ਹੀਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਧੰਨ ਜਨਨੀ-ਧੰਨ ਜਨਨੀ ਅੰਮੀ ਤੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰ ਕੋਈ। ਮਾਂ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਬੋਲਿਆ, “ਨਹੀਂ ਮਾਂ, ਨਹੀਂ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਅੰਮੀ, ਮੈਂ ਹਰ ਪਲ, ਹਰ ਘੜੀ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਪਿਆਰ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਸਮਰੱਥ ਮਾਤਾ ਹੈਂ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਛੱਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸੁਲੱਖਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਔਖ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਪਣੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੱਟ ਕਲੇਜੇ ਨਾਲ ਲਾਈ ਤੂੰ, ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਸੁਲੱਖਣੀ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਹੋਝ ਹੈ। ਸ੍ਰੀਚੰਦ-ਲੱਖਮੀ ਚੰਦ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ ਹਨ, ਭੈਣ ਨਾਨਕੀ, ਆਪ ਜੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਤੁਸਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੱਜਵਾਂ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਸ਼ਬਦ ਕਿੰਨਾ ਮਿੱਠਾ ਤੇ ਪਿਆਰਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤੇਰੀਆਂ ਸੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਮੇਰਾ ਰਾਹ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਰਸੀ ਪਿਆਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿਆਂ-ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦਾ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਆਂ।”

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਅਸੀਂ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਰੂਪ ਤੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਮਝਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 15ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਅਨਿਆਂ, ਅੰਧਕਾਰ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ, ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਵਰਨ-ਭੇਦ ਉਪਰ ਅਜਿਹੀ ਚੋਟ ਮਾਰੀ ਕਿ ਸਭ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਸੁਧਾਰਕ ਜਾਪਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਹ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਔਲਖ

ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ। ਕਿਸੇ ਲਈ ਉਹ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਲਈ ਅਕਾਲ ਰੂਪ। ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨਾ ਆਖਦਾ, ਕੋਈ ਭੂਤਨਾ। ਉਹ ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ। ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਾਲਾ ਨਾਨਕ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਵਿਚਲਾ ਨਾਨਕ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

ਕਥਾ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਨਾਨਕ ਇਕ ਗੈਬੀ-ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹੈ ਤੇ ਭਾਗੋਆਂ, ਕੌਡੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ, ਲੋਧੀਆਂ ਤੇ ਬਾਬਰ ਨਾਲ ਕੌਤਕ ਕਰਦਾ ਉਹ ਇਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਜੋਗੀਆਂ, ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ, ਮੁਲਾਣਿਆਂ, ਪੰਡਿਤਾਂ ਲਈ ਉਹ ਤਰਕ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਨਾ ਚੱਲਿਆ। ਉਹ ਬਹੁ-ਪਰਤਾਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮੰਡਲਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਦੋਂ 10-20 ਕੋਰ ਜਾਣਾ ਹੀ ਦੁਰਗਮ

ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿਮਾਲਾ ਪਰਬਤ ਗਾਹ ਮਾਰਨੇ, ਮੱਕੇ ਮਦੀਨੇ ਤਕ ਚਲੇ ਜਾਣਾ, ਜਿੱਥੇ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਿਮ ਲਈ ਜਾਣਾ ਹੀ ਵਰਜਿਤ ਸੀ, ਲੰਕਾ, ਅਸਾਮ, ਸਿੱਕਮ-ਸਭ ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੇ ਗਾਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਇਕ ਮੁਅਜ਼ਜ਼ਾ ਸੀ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਰਚਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਉਹ ਵੀ ਸੀ ਜੈਸੀ ਭਾਰਤ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਧਾਰਨਾ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਐਸਾ ਵੀ ਸੀ ਜੈਸਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਅਧਿਆਤਮਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸੀ, ਵਾਸਤਵਿਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ ਧਰਮ-ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਰਚਨਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਆਸਾਰ-ਪਾਸਾਰ ਇਤਨੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦੈਵੀ ਹਸਤੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਤੋਂ ਯੁੱਗ-ਪਲਟਾਉ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ, ਜਾਣ ਕੇ ਨਵੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਫੈਲਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਵੀ ਦੋ ਪਲ ਸੰਗਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ, ਉਹ ਪਾਰਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਭੱਟਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਾਣਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ‘ਘਟਿ ਘਟਿ ਸਹਿਜ’ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ:

ਦੂਰਬਾ ਪਰੂਰਉ ਅੰਗਰੈ
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਸ ਗਾਇਓ॥
ਕਬਿ ਕਲ ਸੁਜਸਮ ਨਾਨਕ

ਗੁਰ ਘਟਿ ਘਟਿ ਸਹਿਜ ਸਮਾਇਓ॥
ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂ ਵੇਖਿਆ ਉਹ ਫਿਰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਾ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ: ਸੁਣਿ ਅਰਦਾਸਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੇ ਸਰਬ ਕਲਾ ਬਣਿ ਆਈ॥ ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਸਗਲੇ ਜਗੁ ਅੰਤਰਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਡਿਆਈ॥

ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਕੀ ਕੋਤਕ ਬਾਤ ਹੈ ਕੋਟਿ ਅਪਰਾਧੀ ਤਰਿਆ ਰੇ॥ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਿਨ ਸੁਣਿਆ ਪੇਖਿਆ ਸੇ ਫਿਰਿ ਗਰਭਾਸਿ ਨ ਪਰਿਆ ਰੇ॥ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਰਾਇਣ ਰੂਪ ਕਿਹਾ:

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਮਦ ਨਾਰਾਇਣ ਰੂਪ॥
ਹਮਾਨਾ ਨਿਰੰਜਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਰੂਪ॥
ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਕਮਾਲ ਹੈ: ਕੋਈ ਆਖੈ ਭੂਤਨਾ ਕੋ ਕਹੈ ਬੇਤਾਲਾ॥ ਕੋਈ ਆਖੈ ਆਦਮੀ ਨਾਨਕ ਵੇਚਾਰਾ॥ ਭਇਆ ਦਿਵਾਨਾ ਸਾਹ ਕਾ ਨਾਨਕੁ ਬਉਰਾਨਾ॥ ਹਉ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁਨ ਜਾਨਾ॥ ਉਹ ਇਨਸਾਨੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਰੀਬਰ ਸਨ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਪਾਉਣ ਆਏ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਸੀ ਤੇ ਉਸੇ ‘ਹੁਕਮਿ’ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ ਤੈਸਤਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨ ਵੇ ਲਾਲੋ॥ ਉਹ ਇਕ ਪੈਰੀਬਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਾਧਨ ਸਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇਪਣ ਦਾ ਜਲਵਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰ ਕਾਰਜ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਸੀ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਕੂਕ ਉਠੇ:

ਨਾਨਕ ਦੁਨੀਆ ਕੈਸੀ ਹੋਈ॥
ਸਾਲਕੁ ਮਿਤੁ ਨ ਰਹਿਓ ਕੋਈ॥
ਭਾਈ ਬੰਧੀ ਹੋਤੁ ਚੁਕਾਇਆ॥
ਦੁਨੀਆ ਕਾਰਣਿ ਦੀਨੁ ਗਵਾਇਆ॥
ਜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਪਸਾਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ, ਉਹ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਸੱਚ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਹੱਕ-ਹਲਾਲ ਭੁੱਲ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੱਕ-ਸੱਚ ‘ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਉਹ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਥੀ ਬਣ ਗਏ।

ਇਹ ਵਿਡੰਬਨਾ ਹੀ ਕਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾ ਸੁਣਾ ਦੇ ਬੁੱਧੂਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਬਾਣੀ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਥਾਂ ਥਾਂ

ਗਲਤ ਅਰਥ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਛੁਪੇ ਜਲਾ ਕੇ ਇਕ ਮੁਆਫ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੇ ਮੂਰਖਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲ ਹੈ ਜੋ ਅਖੌਤੀ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਣ ਲਈ ਮੰਤਰੀ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਜੱਜ ਵੀ ਆਦਮੀਅਤ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਖਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ‘ਅਸਲ’ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲੈ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਚਮਕਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਲੂ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰਨਾ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਹੈ। ਜੇ ਉਲੂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲੈਣੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਖਤਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਅੱਖ ਬਣੇ ਤੇ ਫਿਰ ਹੱਕ, ਹਲਾਲ, ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ, ਸੱਚ, ਨਿਆਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਸਾ ਰਾਜ ਜਿਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਸੀ:

ਕੂੜਾ ਲਾਲਚੁ ਛਡੀਐ
ਹੋਇ ਇਕ ਮਨਿ ਅਲਖੁ ਧਿਆਇਐ॥
ਫਲੁ ਤੇ ਵੇਹੋ ਪਾਈਐ
ਜੇਵੇਹੀ ਕਾਰ ਕਮਾਈਐ॥
ਗਲਤ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੂੜਾ ਹੈ: ਕੂੜ ਰਾਜਾ ਕੂੜਾ ਪਰਜਾ ਕੂੜਾ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰ॥ --- ਕਿਸੁ ਨਾਲਿ ਕੀਚੈ ਦੋਸਤੀ ਸਭੁ ਜਗੁ ਚਲਣਹਾਰ॥

ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ

ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਕਈ ਪੱਖ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਨਾਂ ਹੁਲ ਕੇ ਇਸ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜੰਗ 'ਚ ਫਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੰਗਰੇਡ ਤੋੜਨ ਦਾ ਸਹੀ ਮੌਕਾ ਆਣ ਢੁਕਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜੰਗ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਜੋ ਮਗਰੋਂ ਗਦਰੀਆਂ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਏ, ਨੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਦੇਖਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਾਅਵਾਰ ਗਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੁਢਲੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਕੇ ਤੁਰੰਤ ਗਦਰ ਮਚਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਅਖਬਾਰ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸਵਰਾਜਬੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਰਾਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਗੀਤਾਂਜਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਦਾਈ ਸ਼ਬਦ ਸਮਝਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਦਭੁੱਤ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।”

ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਦੋਂ ਲਿਖੇ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਵੇਖਦਿਆਂ ਅਚੰਭੇ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ, ਵਿਸ਼ਮਾਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ। ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਵਿਲਫਰੈਡ ਓਵਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਲੜਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਆਖਰੀ ਖਤ ਵਿਚ

ਸਵਰਾਜਬੀਰ

ਲਿਖੇ। ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੀ ਉਸ ਭਿਆਨਕਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਮਾਨਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਹੋਏ। ਵਿਲਫਰੈਡ ਓਵਨ ਖੁਦ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

1992-93 ਵਿਚ ਇਸ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ‘ਬਰਡ ਸਾਂਗ’ (ਇਹ ਨਾਵਲ 1993 ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ) ਨਾਂ ਦਾ ਨਾਵਲ ਲਿਖਦਿਆਂ ਸਬੈਸਟੀਅਨ ਫਾਕਸ ਨੇ ਫਿਰ ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ, ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੇ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਜਿਹੌਂ ਜਿਹੌਂ ਅਮਾਨਵੀ ਦਿਸ਼ਹੱਦੇ ਵੇਖੇ, ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦਾ ਕਹਿਰ ਤੇ ਭਿਆਨਕਤਾ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਅਮਾਨਵੀ ਪਰਵੇਸ਼ ਵਾਲੀ ਸੀ।

ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਰਮਨੀ, ਆਸਟਰੀਆ-ਹੰਗਰੀ ਤੇ ਇਟਲੀ ਦੀ ਤਿੱਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਫਰਾਂਸ, ਰੂਸ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ। ਜਾਪਾਨ ਤੇ ਰੋਮਾਨੀਆ ਨੇ ਫਰਾਂਸ, ਰੂਸ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਆਟੋਮਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਨੇ ਆਸਟਰੀਆ-ਹੰਗਰੀ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿਖਾਈ ਪਰ 1917 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਅੰਤਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਰਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਜੰਗ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਾਕਤਾਂ ਏਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਲੁੱਟਣ ਦੇ ਨਾਲ ਉਥੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਰਮਨੀ ਵੱਧ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਕਰਕੇ ਤਾਕਤਵਰ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਫਰਾਂਸ ਰੂਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵਧਦੇ ਪਸਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਜੰਗ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ। ਰੂਸੀ, ਜਰਮਨ, ਆਸਟਰੋ-ਹੰਗਰੀਅਨ ਤੇ ਇਟਾਲੀਅਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੌਮੀਅਤ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਏ। ਰੂਸ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਇਨਕਲਾਬ ਆਇਆ। 1918 ਵਿਚ ਜੰਗਬੰਦੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਵਰਸੇਲਜ ਦੀ ਸੰਧੀ ਰਾਹੀਂ ਜਰਮਨੀ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਆਇਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਨਾਜ਼ੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਉਦੈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਘਾਣ ਤੇ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੱਖੀ ਗਈ।

ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਗਈਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1918 ਤਕ ਚਾਰ ਲੱਖ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਗਈ ਫੌਜ ਦਾ 40% ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਗਏ ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 7.5 ਫੀਸਦ ਸੀ। ਲਗਭਗ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਏਨੀ ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।

ਜੰਗ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਸੱਤ ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੇ ਕਰੋੜ ਯੂਰਪੀ ਸਨ। ਲਗਭਗ 90 ਲੱਖ ਫੌਜੀ ਅਤੇ 7 ਲੱਖ ਆਮ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਭੁੱਖਮਰੀ, ਪਲੇਗ ਅਤੇ ਇਨਫਲੂਏਂਜਾ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਜਾਨਾਂ ਲਈਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹੋਈ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵਿਚ 15 ਲੱਖ ਅਰਮੀਨੀਅਨ, 2.5 ਲੱਖ ਅਸੀਰਅਨ (ਇਰਾਕ, ਟਰਕੀ ਆਦਿ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ) ਈਸਾਈ ਤੇ 3.5 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਨਤੋਲੀਅਨ ਤੇ ਪੋਟੋਕ

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਵਿਲਫਰੈਡ ਓਵਨ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ

ਗਰੀਕ ਮਾਰੇ ਗਏ।

ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਦਸ ਲੱਖ ਸਿਪਾਹੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ 74 ਹਜ਼ਾਰ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਗਈਆਂ ਫੌਜਾਂ ਅਫਰੀਕਾ, ਯੂਰਪ, ਮੈਸੋਪੋਟਾਮੀਆ (ਦੱਖਲਾ ਤੇ ਫਰਾਤ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚਲਾ ਖੇਤਰ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਰਾਕ, ਕੁਵੈਤ ਤੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ, ਸੀਰੀਆ ਤੇ ਟਰਕੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ), ਗੈਲੀਪੋਲੀ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਲੜੀਆਂ। ਮੈਸੋਪੋਟਾਮੀਆ ਵਿਚ ਲੜੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਬਸਰੇ ਦੀ ਲਾਮ’ ਕਹਿ ਕੇ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਗਈਆਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1918 ਤਕ ਚਾਰ ਲੱਖ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਤੋਂ ਗਈ ਫੌਜ ਦਾ 40 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੋ ਗਏ ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 7.5 ਫੀਸਦ ਸੀ। ਲਗਭਗ 13 ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਪਾਹੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਏਨੀ ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਇਸ ਭਰਤੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰਤੀ

ਹੋਏ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਭਰਤੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਭਰਤੀ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਜਗੀਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ।

ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਹੇਠ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਬਹੁਤ ਜਟਿਲ ਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰਤੀ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਸ ਹੋਣੀ ਵਜੋਂ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਲੜਨਾ ਪਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਮਾਨਸ ਵਿਚ ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਬਹੁਤ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਜੰਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਛਲੀਆ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਇਹ ਤਵਾ ਬਣਾਇਆ:

ਭਰਤੀ ਹੋ ਜਾ ਵੇ,
ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਰੰਗਰੂਟ।
ਏਥੇ ਖਾਵੇਂ ਸੁੱਕੀ ਹੋਈ ਰੋਟੀ,
ਉਥੇ ਖਾਵੇਂ ਫਰੂਟ।
ਏਥੇ ਪਾਵੇਂ ਫਟੇ ਹੋਏ ਲੀੜੇ,
ਉਥੇ ਪਾਵੇਂ ਸੂਟ।
ਏਥੇ ਪਾਵੇਂ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਜੁੱਤੀ,
ਉਥੇ ਪਾਵੇਂ ਬੂਟ।

ਜਦ ਲੜਾਈ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮਰਨ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਅਮਾਨਵੀ ਹਾਲਾਤ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਮਾਨਸ ਹਲੁਣਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸਮੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ:

ਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਟੋਏ ਨੀ
ਬੱਚਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ
ਬਸਰੇ ਵਿਚ ਮੋਏ ਨੀ।

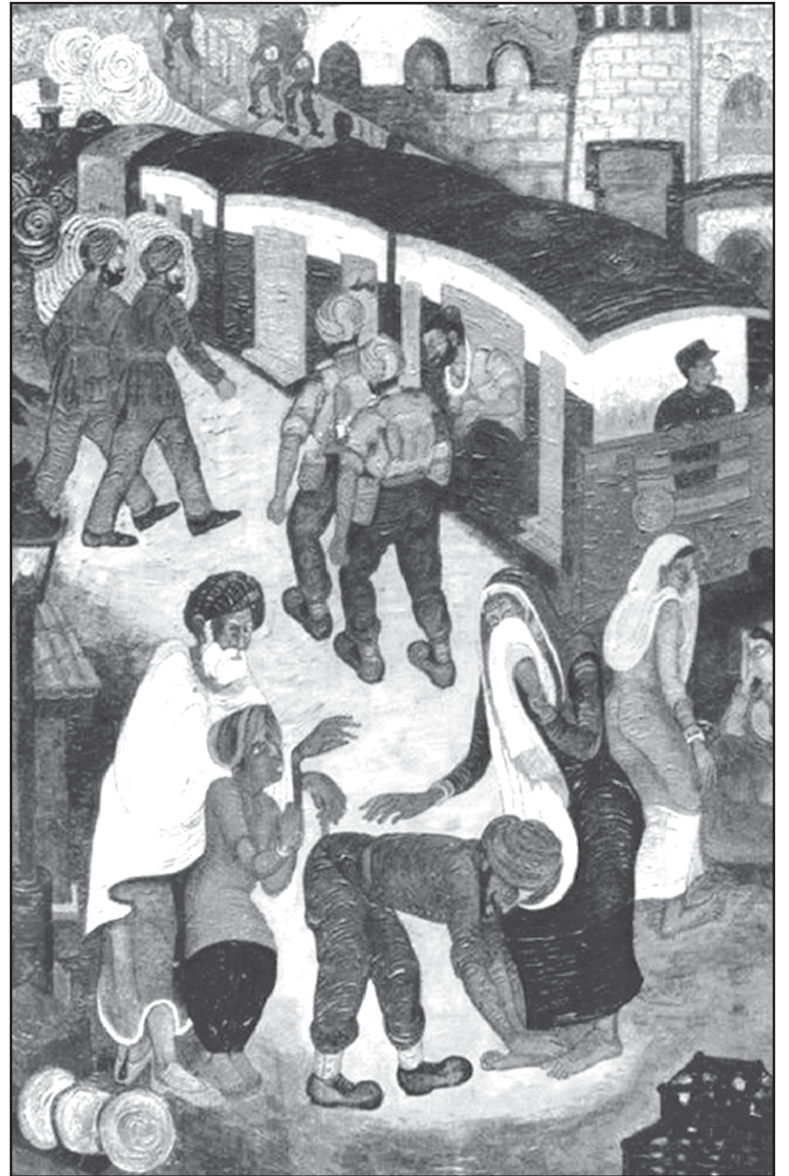
ਸਤਕਾਂ ‘ਤੇ ਜੰਡੀਆਂ ਨੀ
ਬਸ ਕਰ ਜਰਮਨ ਭੈੜਿਆਂ
ਘਰ ਘਰ ਰੰਡੀਆਂ ਨੀ।

ਤੱਤੀ ਰੇਤ ਕਤਾਹੀਆਂ ਦੀ
ਬਸ ਕਰ ਜਰਮਨੀਆ
ਨਈਂ ਲੋੜ ਲੜਾਈਆਂ ਦੀ।

ਮਰ ਗਏ ਪੰਛੀ, ਮਰ ਗਏ ਹਾਸੇ,
ਸੱਭੇ ਬੋਝੀਆਂ ਡੁੱਬੀਆਂ।
ਖਾ ਖਾ ਮਾਸ ਲਹੂ ਵੀ ਪੀਣੇ,
ਕਬਰ ਦੀਆਂ ਨੇ ਰਮਜ਼ਾਂ ਗੁੱਝੀਆਂ।
ਦਿਲ ਨੂੰ ਧੂਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਹਨ:

ਬਸਰੇ ਦੀ ਲਾਮ ਟੁੱਟ ਜੇ
ਨੀ ਮੈਂ ਰੰਡੀਓਂ ਸੁਹਾਗਣ ਹੋਵਾਂ।
ਤੇ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ:

ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ ਸਭ ਬੱਚਤੇ ਪਰਦੇਸ
ਮੈਂਡੇ ਬੱਚਤਿਓਂ ਵੇ, ਮੌਲਾ ਲਾਮ ਤੁੱਝੇ ਨੇ
ਪੰਜ ਤਨ ਰਾਖਾ ਨੇ, ਅੱਲਾ ਖੈਰੀਂ ਮੈਂਡੇ ਨੇ।
ਪਰ ਗੱਲ ਇਥੇ ਹੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੰਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤੇ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ, ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੌਜੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਦਰੀ ਫਾਂਸੀ ‘ਤੇ ਟੰਗੇ ਗਏ ਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਲੰਬੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਭੋਗੀਆਂ।

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਥ ਮਾਗੇ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਚਿੱਤਰ ਵਿਦਾਇਗੀ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਲਾਮ ‘ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਫੌਜੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ

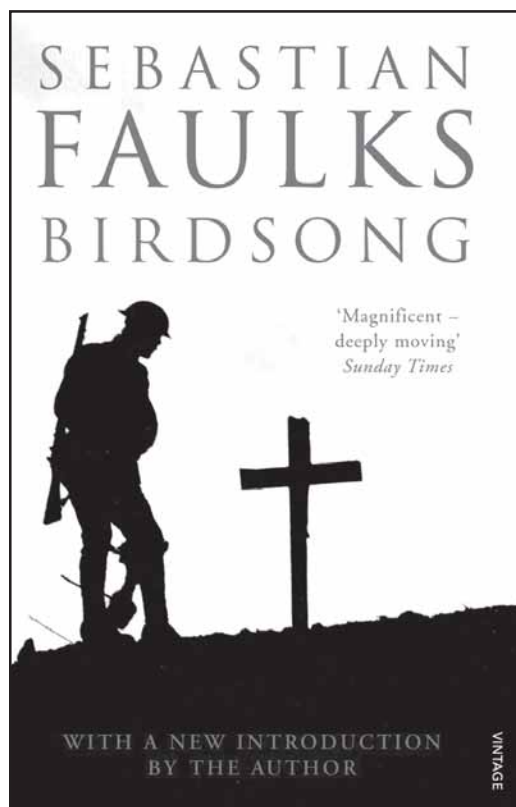
ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਈ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ‘ਚ ਸਥਿਤ ਪੰਜਵੀਂ ਲਾਈਟ ਇਨਫੈਂਟਰੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਤੇ ਪਠਾਣ ਸਨ, ਨੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਰਜਮੈਂਟ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਰੋਹੀਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੇ ਹੋਰ ਲੰਬੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਲੱਖਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਲੜੇ, ਉਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਜੂਲੇ ਨੂੰ ਗਲੇਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਵਡਿਆਇਆ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰ ਵਜੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ‘ਇੰਡੀਆ ਗੇਟ’

ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਜਿਥੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨਿਆ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਦੇ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਰਾਜਪੂਤਾਂ, ਗੋਰਖਿਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ, ਮਰਾਠਿਆਂ ਤੇ ਕਈ ਜਾਤਾਂ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਰਜਮੈਂਟਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਤਾਂ ਜਾਂ ਨਸਲਾਂ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਤਾਕਤਾਂ ਮੌਕਾ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਇਸ ਲੜਾਈ

ਵਿਚ ਗੈਰ-ਯੂਰਪੀ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਏ ਗਏ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ ਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਜੋਂ ਵਡਿਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਲਈ ਵਰਤਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬਹੁਤ ਬਹਾਦਰ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਵਡਿਆਇਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਰਿਪੇਖ ‘ਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਦਿਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਆਵਾ ਲਿਆ।

ਇਸ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਲਾਲਚ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਭਿਆਨਕ ਬੇਰਹਿਮੀ, ਕਰੂਰਤਾ ਤੇ ਬਰਬਰਤਾ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਬਕ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਨਿੱਜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਕਿਸੇ ਇਨਸਾਨ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਮੂਹਕ ਜਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ।

ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਲਿਖਾਰੀ ਸਬੈਸਟੀਅਨ ਫਾਕਸ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਨਾਵਲ ‘ਬਰਡ ਸਾਂਗ’

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਰਸ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਰਜ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰਾ ਗਿਆਨ ਵੇਦਾਂ, ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ, ਪੁਰਾਣਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਅਧਿਐਨ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੜ੍ਹਨ-ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਲਈ ਹੀ ਰਾਖਵਾਂ ਸੀ। ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਚਾਰੀਆ, ਉਪਾਧਿਆਏ, ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਮਸੀਤ ਜਾਂ ਮਦਰੱਸੇ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਇਥੇ ਮੌਲਵੀ ਜਾਂ ਮੁਣਸ਼ੀ ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਰਟਨ ਕਰਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਧਰਮਸਾਲਾ ਜਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕੰਮ ਭਾਈ ਆਦਿ ਹੀ ਸਾਰਦੇ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਲ ਵਿਚ ਧਰਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਅਸੰਪਰਦਾਇਕ, ਸੰਸਾਰਕ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੈਕੂਲਰ ਵਿਦਿਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਲਈ ਵਿਦਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਹੀ ਚੱਲ ਪਈ ਜਿਵੇਂ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਸਕੂਲ ਬਣ ਗਿਆ, ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਟੀਚਰ ਜਾਂ ਮਾਸਟਰ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਟੂਡੈਂਟ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਭਾਵੇਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਿਛੋਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ 'ਤੇ ਹੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਰਕਰਾਰ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਟੀਚਰ ਦੀ ਥਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਮਾਸਟਰ ਜਾਂ ਟੀਚਰ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਨ। ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਸੰਬੰਧਨੀ ਸ਼ਬਦ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਲਾ ਕੌਣ ਅਧਿਆਪਕ ਜੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਸ਼ਬਦ ਲਈ ਮੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਾਲਾ ਬਾਲਕਾਨਾ ਉਚਾਰਨ ਮਾਹਟਰ ਜੀ, ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਜਾਂ ਮਾਤ੍ਰਜੀ ਆਦਿ ਚੱਲ ਪਏ। ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ।

ਜ਼ਰਾ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਪੜਤਾਲੀਏ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬੜਾ ਟੇਢਾ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੱਸਾਂ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਈਏ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹਨ-ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਬੜਾ ਖਿੱਚ ਕੇ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ

ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਅਧੋਗਤੀ

ਇਕ ਬਹੁਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਗੇਤਰ ਹੈ, 'ਅਧਿ' ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਚਾਈ, ਉਪਰ ਉਠਣ, ਜ਼ਿਆਦਾ, ਵਾਧੂ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਬਹੁਤ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਅਧਿਕ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਹਨ: ਅਧਿਰਾਜ, ਜਿਸ

ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਜਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰ ਦਾ ਰਾਜਾ; ਅਧਿਅਕਸ਼ ਯਾਨਿ ਉਪਰੋਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਉਪਰ ਦਾ ਬੰਦਾ; ਅਧਿਕਾਰ ਅਰਥਾਤ ਉਪਰ ਦਾ ਕਾਰ (ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣਲਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ)। ਫਿਰ ਅਧਿ ਅਗੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦਾ ਹੈ, 'ਇ' ਧਾਤੂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਾਣ, ਆਉਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਇਹ ਧਾਤੂ ਕਈ ਭੇਸ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਤੂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਆਮ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸ਼ਬਦ 'ਆਉਣਾ' ਇਸੇ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਣੇ ਅਯਨਮ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਣਾ, ਆਵਾਗਮਨ, ਰਾਹ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਮਾਰਗ ਜਾਂ ਗਤੀ ਜਿਵੇਂ ਉਤਰਾਇਣ (ਸੂਰਜ ਦੀ ਮਕਰ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਕਰਕ ਰਾਸ਼ੀ ਵੱਲ ਰਵਾਨਗੀ, ਮੂਲ ਅਰਥ ਸੂਰਜ ਦੀ ਉਤਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਗਤੀ)। ਦੱਖਣਾਇਣ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਇ' ਦੇ ਟਾਕਰੇ 'ਤੇ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ਹੈ, 'ei' ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਰੋਪੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਣੇ ਬਹੁਤ

ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੂਲ ਦਾ ਚਰਚਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਰ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਇੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦ Exit ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਤੀਨੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ Ex (ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ) ਅਗੇਤਰ ਅੱਗੇ ire ਲੱਗ ਕੇ ਬਣਦਾ ਹੈ। ire ਸ਼ਬਦ 'ei' ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਐਗਜ਼ਿਟ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ 'ਨਿਗਮਨ' ਸ਼ਬਦ ਹੈ।

ਅਗੇਤਰ ਅਧਿ ਦੇ ਨਾਲ 'ਇ' ਲੱਗ ਕੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਅਧਯ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਲ ਨੂੰ ਮੁੜਨ, ਧਿਆਨ ਦੇਣ, ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਭਾਵ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਧਯ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ, 'ਆਪ' ਜੋ 'ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ' ਦੇ ਭਾਵ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਕਾਰਜਸ਼ੁੱਚਕ ਪਿਛੇਤਰ 'ਕ' ਲੱਗ ਕੇ ਪੂਰਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸਾਹਵੇਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਧਯ ਤੋਂ ਹੀ ਅਧਿਆਇ ਸ਼ਬਦ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਰਥ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਦਾ ਕਾਂਡ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ

ਪਰ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ: ਪਾਠ, ਸਬਕ, ਪਾਠਨ, ਵਿਖਿਆਨ, ਉਪਦੇਸ਼, ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਸਬਕ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ, ਕਾਂਡ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਂਡ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝੋ ਕੁੱਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਬਕ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਅਧਿਐਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੂਲ ਅਰਥ 'ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣ', ਮਨ ਨੂੰ ਭੁਆਉਣ, ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ। ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਆਪਣਾ 'ਧਿਆਨ ਪਠਨ-ਪਾਠਨ ਵੱਲ ਮੋੜਨ' ਤੋਂ ਹੈ।

ਅਧਿਆਪਕ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਉਪਾਧਯਾਯ (ਪੰਜਾਬੀ ਉਪਾਧਿਆਇ) ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂਕੁਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਉਪਾਧਯਾਯ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ 'ਅਧਯ' ਦੇ ਅੱਗੇ ਉਪ ਅਗੇਤਰ ਲੱਗ ਕੇ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਜੈਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਨੀ ਅਤੇ ਅਚਾਰੀਆ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਪਦ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਪਾਧਿਆਇ ਕਹਾਉਂਦੇ

ਹਨ। ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦੇ ਇੱਕ ਬਾਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਉਪਾਧਿਆਇ ਸੀ। 'ਮੁਗਲਸਰਾਇ' ਕਸਬੇ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਇਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ, ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਕਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਉਪ ਨਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਵਿਗੜ ਕੇ ਬਣੇ ਹਨ। ਤੈਲਗੂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਉਪਾਧਿਆਉਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਕੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਪਾਧਯਾਯ ਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਵਿਗੜ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਧਯ' ਧੁਨੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੋਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ 'ਜ' ਜਾਂ 'ਝ' ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ, ਉਪਾਧਯਾਯ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਓੜਾ ਵਿਚ ਵਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਓੜੇ ਵੀ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਾਧਿਆਇ ਹੀ ਸਨ। ਓੜਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ: ਉਪਾਧਯਾਯ> ਉਵਯਯਾਯ> ਉਅਯ> ਓੜਾ। ਸਰਜੂਪਾਰੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਮੈਥਿਲੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਓੜਾ ਗੋਤ ਇਹੋ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਂ ਗੋਰੀਸ਼ੰਕਰ ਹੀਰਾਨੰਦ ਓੜਾ

(1863-1947) ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਿਆ। ਕਾਲਅੰਤਰ ਨਾਲ ਓੜੇ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ, ਟੁਣਾ-ਟਾਮਣ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਅੱਜ ਕਲ ਅਜਿਹੇ ਓੜਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਓੜਾ ਤੋਂ ਹੀ 'ਓ' ਉਡ ਗਿਆ ਤਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਝਾਅ। (ਟਰਨਰ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਉਂਤਪਤੀ ਆਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਦਰਸਾਈ ਹੈ) ਕਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਪਣਾ ਗੋਤ ਝਾਅ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਮਨੀਸ਼ ਝਾਅ ਇਕ ਫਿਲਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਗੋਆ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਇਸ ਗੋਤ ਦਾ ਇਕ ਰੂਪ ਪਾਧੇਯ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਕੁਲ ਗੁਰੂਆਂ ਜਾਂ ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਾਧਾ ਜਾਂ ਪਾਧਾ ਵੀ ਇਹੋ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਅਖੌਤੀ ਪਾਧਾ ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਇਹੋ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, 'ਪਾਧਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਖੀਐ ਚਾਟਿਆ ਮਤਿ ਦੇਇ॥' ਅਰਥਾਤ ਉਹੀ ਪਾਧਾ ਗੁਰਮੁਖ ਕਹਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਦੇਖੋ, 'ਅਣਹੋਦਾ ਨਾਉ ਧਰਾਇਓ ਪਾਧਾ ਅਵਰਾ ਕਾ ਭਾਰੁ ਤੁਧੁ ਲਇਆ॥' (ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ); 'ਆਪੇ ਚਾਟਸਾਲ ਆਪਿ ਹੈ ਪਾਧਾ ਆਪੇ ਚਾਟਤੇ

ਪੜਣ ਕਉ ਆਣੇ॥' (ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ)। ਅੱਜ ਕਲ ਪਾਧਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੱਤਰੀਆਂ ਹੀ ਵਾਚਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੀਨ ਮੇਖ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਜਜਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਲਝਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਚੋਖੀ ਦੱਛਣਾ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਬੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹਰ ਮੰਦਰ ਮੇਂ ਆਇਕੇ, ਕਹੇ ਲੇਖਾ ਦਿਓ ਬੜਾ। ਪੜ੍ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਪਾਧੇ ਦੂਰ ਕੀਏ, ਅਹਿਮਕ ਲੀਏ ਬੁਲਾ।... ਤਾਂ ਤੇ ਪਾਧਾ ਨਾ ਹੀ ਪੁੱਛੀਏ!

ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਧਾਰਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਧੁੰਦ ਮਿਟਾ ਕੇ ਚਾਨਣ ਵੰਡਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਇਸਲਾਮਿਕ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਮਾਸਿਕ 'ਪਹੁ-ਫੁਟਾਲਾ' ਦਾ ਜੁਲਾਈ 2018 ਅੰਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਇੱਕ ਜੁਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਲੇਖ 'ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਦਰਿਆ ਕਿਉਂ?' ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹਨ: "ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਠੋਕੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੰਬਾਕੂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਆਂ, ਬੀੜੀਆਂ ਤੇ ਸਿਗਰਟਾਂ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵਿਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਤੰਬਾਕੂ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਤੰਬਾਕੂ, ਸ਼ਰਾਬ, ਡੋਡਿਆਂ ਤੇ ਭੰਗ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਗੋਸ਼ੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਲੋਕ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਛੱਡੋ, ਅਮੀਰ ਸੂਬਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਬਿਹਾਰ ਜਿਹਾ ਪੱਛੜਿਆ ਸੂਬਾ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਆਮਦਨ ਬਿਨਾ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?"

ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਇੱਕ ਈਸ਼ਵਰਵਾਦ ਦੇ ਪੈਗਮ ਲਈ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਸਿਹਤ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਸੂਬਾ ਸੀ, ਜੋ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਸੀ, ਅੱਜ ਨਸ਼ੇ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ-ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ

ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਅਤੇ 'ਪਹੁ-ਫੁਟਾਲਾ'

ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਨਤੀਜੇ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਨਸ਼ਾ ਕਿਥੋਂ ਤੀਕ ਜਾ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਜਰੂਰਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਇੱਥੇ ਵੀ 'ਸ਼ਰਾਬ ਮੁਕਤ ਪੰਜਾਬ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਸ਼ਾ ਰਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।"

'ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ ਨਾਨਕਾ' ਚੜ੍ਹੀ ਰਹੇ ਦਿਨ ਰਾਤ' ਚੇਤੇ ਰੱਖੀਏ!

ਸਾਹਿਰ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਮਾਈ ਦਿੱਤਾਂ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਸਾਂਵਲ ਧਾਮੀ

ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਯੂ ਟਿਊਬ ਚੈਨਲ 'ਸੰਤਾਲੀ ਨਾਮਾ' ਰਾਹੀਂ ਸੱਤਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਿਛੜਿਆਂ ਦੇ ਦੁਖ ਦਰਦ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ ਅਧਿਆਪਨ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ੁਗਲ ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ। ਦੁਆਬੀਏ

ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਰਦੂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਔਤ ਨੇੜੇ ਮਾਈ ਦਿੱਤਾਂ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਉਦੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਸਾਂਵਲ ਧਾਮੀ ਦੀ ਗੱਲ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾ ਕੇ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਚੌਧਰੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਮੋਹਨਣ ਨਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੇ ਪੁਰਖੇ ਵੀ ਮਾਈ ਦਿੱਤਾਂ ਤੋਂ ਉਧਰ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਲੌਰ-ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਸੜਕ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹਟਵਾਂ। ਇਸ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਵਸੋਂ ਢਾਈ ਸੌ ਤੋਂ ਘਟ ਹੈ ਤੇ ਡਾਕਘਰ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ। ਦੋਹੇਂ ਪਿੰਡ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ 9-10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਗੁੱਜਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਮੋਹਨਣ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਹਿਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੱਬਾ ਦੋਸਤ ਸਨ। ਸਾਹਿਰ ਦੇ ਅੱਬਾ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇੜੇ ਜਮੀਨ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਅੱਯਾਸ਼ ਏਨਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦ ਦੇ ਅੱਬਾ ਨਾਲ ਇਕ ਸਫਰ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਔਰਤ ਦੇ ਪੈਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਉਤੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਗੋਰੇ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਦੇ ਘਰ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਹਿਰ ਦਾ ਅੱਬਾ ਕਈ ਦਿਨ ਉਥੇ ਹੀ ਟਿਕਿਆ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਝੂਠੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਮਠ ਵਾਲੀ ਪੱਦੀ ਦੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਨੂੰ ਧਰਮ ਭੈਣ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਮੇਰੇ

ਜੱਦੀ ਪਿੰਡ ਸੂਨੀ ਤੇ ਬੰਗਾ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਰ ਕੇ ਜਾਂਦੇ। ਆਉਂਦੇ ਉਹਦੇ ਘਰੋਂ ਪਾਣੀ ਮੰਗ ਕੇ ਪੱਲੇ ਬੱਧੀ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਸੁਸਤਾ ਲੈਂਦੇ। ਉਹ ਸਮੇਂ ਹੀ ਏਦਾਂ ਦੇ ਸਨ।

ਦੀਵਾਲੀ ਦੇ ਤੋਹਫੇ: ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਲੀ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ: 1. ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦੀ ਜਾਣੀ ਪਛਾਣੀ ਹਸਤੀ ਅਬੂਦੁਸ ਸਕੂਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ, ਦੀਵਾਲੀ ਐਂਡ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ ਮੁਬਾਰਕ। 2. ਡਾ. ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸਰਘੀ ਨਾਂ ਦੀ ਸੀ. ਡੀ. ਅਤੇ ਡੀ. ਵੀ. ਡੀ. ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ ਧੁਨੀ। 3. ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਹਿਰੀਏ ਦਸਤਖਤਾਂ ਵਾਲਾ ਕਾਰਡ।

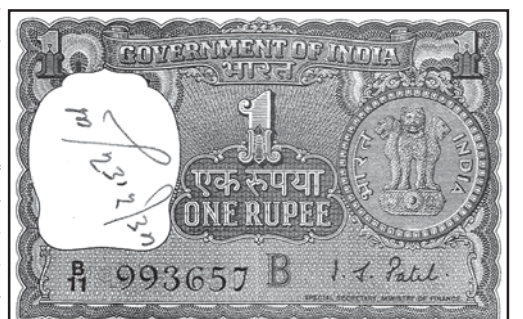
ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਦਾ ਰੁਪਈਆ: ਮੈਥੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਵੱਡਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰਾ ਚਾਚਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਚਾ ਚਰਨਾ ਕਹਿੰਦੇ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨੋਟਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਆਈ ਰੁਕਾਵਟ ਵੀ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਆਇਆ ਕਿ ਸਾਡੀ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Sandhugulzar@yahoo.com

ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਨਵਾਂ ਨਵਾਂ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਚਾਚਾ ਚਰਨਾ ਇਹ ਨੋਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਮਲਮਲ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਦੀ ਅਗਲੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਚਿਥਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਵਿਖਾਉਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਦੋ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਪਾਉਂਦਾ। ਨਵੇਂ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਮੁਰਦਾਬਾਦ!

ਅੰਤਿਕਾ: ਕਰਮ ਸਿੰਘ 'ਸੋਹਣੀ' ਵਾਲਾ ਹੰਸਾਂ, ਮੋਰਾਂ, ਕਬੂਤਰਾਂ ਵਾਂਗ ਜੀਵੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਣਾ ਛੱਡ ਦਿਓ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ)

ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ...

ਇਰਾਕ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਐਸ. ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਜ਼ੀਦੀ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਲੋਕ ਉਜੜ-ਪੁੱਜੜ ਗਏ। ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆਈਆਂ ਜਾਜ਼ੀਦੀ ਕੁੜੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਰੁਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕੁੜੀ ਆਸਮਾ ਨੂੰ ਸੀਰੀਆ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਾ ਵੜਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਲਗਾਤਾਰ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਪੱਛਤਿਆ ਪਿੰਡ ਸੀ, ਪਰ ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਵਸਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲੇ ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਜ਼ੀਦੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਕਬੀਲੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਗਏ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟਣ ਲਈ ਇਰਾਕ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੱਦਾਮ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਨਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਆ ਗਈ ਪਰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਧੜੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਜਾਜ਼ੀਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕਹਿਰ ਕਮਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਐਸ. ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਤੇ ਜਾਜ਼ੀਦੀਆਂ 'ਤੇ ਕਹਿਰ ਢਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਪੜ੍ਹੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ...

(5)

ਉਹ 2014 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਜਾਲੇ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਪਿੰਡ ਆਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਸਈਅਦ ਨੂੰ ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਅਸੀਂ ਉਡੀਕ ਹੀ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਜਦੋਂ ਜਾਲੇ ਅਤੇ ਸਈਅਦ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਆ ਖੜੋਤੇ। ਮਾਂ ਨੇ ਭੱਜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਬੜ ਗਏ। ਕੋਈ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਛੁੱਟੀ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ

ਹਰਮਨਿੰਦਰ ਚਹਿਲ
ਫੋਨ: 703-362-3239
chahals57@yahoo.com

ਨਹਾਉਣ ਧੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਖੈਰੀ ਵੀ ਖੇਤੋਂ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਟੋਕਰਾ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੱਥ ਲਵਾ ਕੇ ਟੋਕਰਾ ਹੇਠਾਂ ਰਖਵਾਉਂਦਿਆਂ ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਖੈਰੀ ਪੁੱਤਰ, ਕੀ ਕੁਝ ਲੈ ਆਇਆ ਐ?”

“ਮਾਂ, ਇਹ ਮੀਟ ਐ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਦੁੱਬਾ ਵੱਢੁੰਗਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਜਾਲੇ ਤੇ ਸਈਅਦ ਈ ਨੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕ ਦਰਮਿਆਨਾ ਜਿਹਾ ਬੱਕਰਾ ਈ ਬਣਾ ਲਿਆ।”

“ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਪੁੱਤਰ। ਮੈਂ ਆਸਮਾ ਨੂੰ ਭੇਜਦੀ ਆਂ, ਹੱਟੀ ਤੋਂ ਮਸਾਲੇ ਲੈ ਆਵੇ।” ਇੰਨਾ ਆਖ ਮਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਤੇ ਮੈਂ ਹੈਂਜ਼ੀ ਵਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਈ। ਮਸਾਲੇ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਆਈ ਤਾਂ ਮਾਂ ਭੁੰਨਣ ਲਈ ਮੀਟ ਤਿਆਰ ਕਰੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਸਾਲੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਭਾਈ ਹੁਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਸਾਂਭਣ ਲੱਗੀ। ਭਾਈ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੈਂਡੀਆਂ, ਚਾਕਲੇਟ ਤੇ ਕਈ ਕੁਝ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਭੈਣ ਭਰਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਖਿੱਚਾ ਧੂਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਮੀਟ ਸੜਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਨੱਕ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆ ਗਿਆ। ਮਾਂ ਨੇ ਸੀਖਾਂ 'ਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਮੀਟ ਪਕਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਗੱਲ ਘੇਰੇ 'ਚ ਬੈਠ ਗਏ। ਮਾਂ ਨੇ ਪਰਾਤ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਮੀਟ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਲੇ ਲਿਆ ਰੱਖਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਤੰਦੂਰ 'ਤੇ ਪਕਾਈਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸੂਪ ਲਿਆ ਧਰਿਆ। ਗਰਮ ਗਰਮ

ਕਿਆਮਤ

ਹਰਮਨਿੰਦਰ ਚਾਹਲ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਕਿਆਮਤ’ ਇਰਾਕ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਅਕੀਦੇ/ਕਬੀਲੇ ਜਾਜ਼ੀਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁੜੀ ਆਸਮਾ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੁਆਲੇ ਬੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਆਫ ਇਰਾਕ ਐਂਡ ਸੀਰੀਆ (ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਐਸ.) ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦਾ ਚਿੱਠਾ ਫਰੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਸੱਦਾਮ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਬਹੁਤ ਕਹਿਰ ਵਾਪਰਿਆ, ਪਰ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਐਸ. ਦੇ ਉਭਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਕਹਿਰ ਦੀ ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਕੇ ਕਾਲਜਾ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕ ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪੀ ਚਾਹਲ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਲਿਖਤ ‘ਆਫੀਆ ਸਿੱਦੀਕੀ ਦਾ ਜਹਾਦ’ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਤ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਕੁੜੀ ਆਫੀਆ ਸਿੱਦੀਕੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਸੀ। ਆਫੀਆ ਨੂੰ 2010 ਵਿਚ 86 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਮਰੀਕੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਮੀਟ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈਂਦੇ ਸਾਰੇ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਲੱਗੇ। ਹੈਂਜ਼ੀ ਵੀ ਦੁਕਾਨ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਖਾਉ-ਪੀਉ ਤੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਅਸੀਂ ਦਰੀ ਵਿਛਾ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਹੀ ਬਹਿ ਗਏ। ਮਾਂ ਵੀ ਕੋਲ ਆ ਬੈਠੀ। ਜਾਲੇ ਵਲ ਵੇਖ ਮਾਂ ਨੇ ਗੱਲ ਤੋਰੀ, “ਜਾਲੇ ਪੁੱਤਰ, ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲਦਾ ਐ?”

ਜਾਲੇ ਨੇ ਸਭ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਘੁਮਾਈ। ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਨ ਸੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਫਿਕਰਮੰਦ ਜਿਹਾ ਬੋਲਿਆ, “ਮਾਂ, ਕੰਮ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਐ। ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ ਵਕਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਐ।”

ਜਾਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਮਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ 'ਚ ਤਿਉੜੀਆਂ ਉਭਰ ਆਈਆਂ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਫਿਕਰ ਜਿਹੇ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, “ਉਹ ਕਿਉਂ ਪੁੱਤਰ?”

“ਮਾਂ, ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫੌਜੀ ਗੱਡੀਆਂ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਸਭ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਐ। ਮਤਲਬ, ਉਹ ਸਿੱਧਾਰ ਵਲ ਵਧਦੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ।”

ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕਦਮ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਛਾ ਗਈ। ਸਭ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਤਣਾਅ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਖੈਰੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਮੈਂ ਖੇਤ ਆਪਣੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਕੋਲ ਹੁੰਨਾ। ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡ ਬੰਬ ਚੱਲਦੇ ਦਿੱਸਦੇ ਨੇ। ਖੜਾਕ ਸੁਣਦੇ ਤੇ ਚਿੰਗਾਤੇ ਛੱਡਦੀਆਂ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਅਸਮਾਨ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਨੇ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਮਾਊਟ ਸਿੱਧਾਰ ਵਲ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਉਧਰ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਕਈ ਕੁਝ ਦੱਸਦੇ ਸਨ।”

ਗੱਲ ਬੰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ। ਸਾਰੇ ਸਾਹ ਰੋਕੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਜੁਆਬ 'ਚ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ, “ਉਧਰ ਸਿੱਧਾਰ ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਐ। ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੇ ਉਜੜੇ ਉਖੜੇ ਲੋਕੀ ਸਿੱਧਾਰ ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ।”

ਗੱਲ ਸੁਣ ਮਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਮਾਊਟ ਸਿੱਧਾਰ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਐ। ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਬਿਪਤਾ ਬਣਦੀ ਐ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਧਾਰ ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਈ ਸ਼ਰਨ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਖੈਰੀ ਪੁੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ ਤੇ ਉੱਤੇ ਇੰਨੀ ਗਰਮੀ?”

“ਮਾਂ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਤਾਂ ਹਾਲ ਮਾੜਾ ਈ ਐ। ਜਾਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਬਚ ਗਈਆਂ ਪਰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਐ।”

“ਭਾਈ, ਜੇ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲੇ ਇੱਧਰ ਨੂੰ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਕੀ ਬਣੇ?” ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਤੋਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੀ ਨੇ ਮੈਂ ਡਰ ਵੱਸ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਅਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮੋਸਲ ਵਲ ਈ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਵਲ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਨਾ ਈ ਆਉਣ।” ਹੈਂਜ਼ੀ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਦਿਲ ਧਰਵਾਉਣ ਪੱਖੋਂ ਕਿਹਾ।

“ਕੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਆਂ?” ਖੈਰੀ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਹੈਂਜ਼ੀ ਅੱਗੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ, “ਕੱਲ੍ਹ ਮੋਸਲ ਤੋਂ ਵਣਜਾਰਾ ਆਇਆ ਸੀ ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਸਾਮਾਨ ਭਰਨ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਥੇ ਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ

ਜਮਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਨਾਲ ਈ ਉਸ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਐ, ਜੇ ਉਹ ਅਗਾਂਹ ਵਧੇ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਫੌਜ ਭੇਜੇਗਾ।”

“ਧਮਕੀ ਤਾਂ ਖੈਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ। ਸਾਡੀ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚ ਵੀ ਬੜਾ ਭੈਅ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਐ। ਮੇਰੇ ਕਈ ਸਾਥੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਨੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਫਿਕਰਮੰਦ ਐ। ਪਰ ਸਾਡਾ ਕਮਾਂਡਰ, ਜੋ ਕੁਰਦਸਤਾਨ ਤੋਂ ਐ, ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੁਰਦ ਪੇਸ਼ਮਰਗਾ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਐ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇੱਧਰ ਉਹ ਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ੁਅਰਤ ਨੂੰ ਕਰਨਗੇ।” ਸਈਅਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹੀ।

“ਪੁੱਤਰੇ ਰੱਬ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਦਦ ਕਰੂਗਾ। ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਥੇਰੀਆਂ ਬਿਪਤਾਵਾਂ ਪਈਆਂ ਨੇ। ਤਾਉਸੀ ਮਲਕ ਈ ਆਪਣਾ ਆਸਰਾ ਬਣਵੇ।”

“ਮਾਂ, ਜਿੰਜਾਲ ਦਾ ਫੋਨ ਨੂੰ ਆਇਆ?” ਖੈਰੀ ਨੇ ਗੱਲ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲਿਆ।

“ਉਸ ਦਾ ਫੋਨ ਆਉਂਦਾ ਈ ਰਹਿੰਦਾ ਐ। ਕਹਿੰਦੇ, ਛੇਤੀ ਈ ਉਹ ਇੱਥੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਘਰ ਲੈ ਲਵੇ।”

ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿੰਜਾਲ ਦੀ ਬੀਵੀ ਜਿਨਾਲ ਗਰਭਵਤੀ ਹੈ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਗੱਲ ਛਿਤੀ ਤਾਂ ਸਭ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਰੌਣਕ ਆ ਗਈ। ਸਈਅਦ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਚਹਿਕਦਾ ਬੋਲਿਆ, “ਉਹ! ਮਤਲਬ ਮੈਂ ਚਾਚਾ ਬਣਨ ਵਾਲਾ।”

“ਤੇ ਮੈਂ ਭੂਆ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਆਂ। ਜਿੰਜਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਭੂਆ।” ਮੈਂ ਵੀ ਹੱਸਦਿਆਂ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਬੜਾ ਚਿਰ ਹੋਰ ਘਰੇਲੂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਦੇਰ ਰਾਤ ਖੈਰੀ ਖੇਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਦਾ ਨੌਕਰ ਇਕੱਲਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਕੋਠੇ 'ਤੇ ਜਾ ਸੁੱਤੇ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਜੇ ਮੂੰਹ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਅਸੀਂ ਅੱਭੜਵਾਹੇ ਉਠੇ। ਸਈਅਦ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਕੇ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਸਾਹਮਣੇ ਨੌਕਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ, ਕੰਥ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਬੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਦੋਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸਈਅਦ ਨੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਗੱਲ ਦੱਸਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਨੌਕਰ ਕੰਥਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ, “ਖੈਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਨੇ।”

“ਕੌਣ?” ਮਾਂ ਨੇ ਇਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਬਾਂਹ ਝੰਜੋਤੀ।

“ਪਤਾ ਨੂੰ ਕੌਣ ਸਨ ਉਹ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਢਕੇ ਹੋਏ ਸੀ ਤੇ ਗਲੀਂ ਰਾਈਫਲਾਂ ਲਟਕਦੀਆਂ ਸਨ।”

ਸਭ ਦੇ ਹੋਸ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਸਭ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਹੋ ਨ ਹੋ ਇਹ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ। ਜਾਲੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਹੁੜਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੁਛ ਹੋਰ ਵੀ ਲੈ ਗਏ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਖੈਰੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ?”

“ਉਹ ਦਸ ਭੇਡਾਂ ਵੀ ਟਰੱਕ 'ਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਨੇ।”

ਗੱਲ ਸੁਣ ਸਈਅਦ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਫਿਕਰ

ਕੁਝ ਘੱਟ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਸਭ ਵਲ ਵੇਖਦਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਬਹੁਤਾ ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਇਹ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਾਪਦੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਲੁਟੇਰੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਮੁਖਤਾਰ ਵਲ ਨੂੰ ਜਾਨਾਂ। ਪਤਾ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਆਂ।”

ਉਹ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਰੋਂਦੀ ਹੋਈ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, “ਪੁੱਤਰ ਸਈਅਦ ਕੁਝ ਖਾ ਪੀ ਜਾਹ। ਇਵੇਂ ਭੁੱਖੇ ਪੇਟ ਜਾਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ।”

ਮਾਂ ਨੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਗਲਾਸ ਸਈਅਦ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਹੀ ਘੁੱਟਾਂ 'ਚ ਗਲਾਸ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੂੰਹ ਧੋਂਦਾ ਉਹ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਖਤਾਰ ਅਹਿਮਦ ਜਾਸੇ ਬੁਹਿਉਂ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਦਿੱਸਿਆ। ਸਈਅਦ ਨੇ ਅਗਾਂਹ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਕੁਰਸੀ ਡਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਜਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਬਹਿੰਦਿਆਂ ਹੀ ਬੋਲਿਆ, “ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਐ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣ ਈ ਗਏ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਰਾਤੀਂ ਕੀ ਹੋਇਆ?”

“ਹਾਂ ਜੀ ਹੁਣੇ ਈ ਨੌਕਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਖੈਰੀ ਬਾਰੇ। ਪਰ ਕੁਛ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੌਣ ਲੋਕ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਾਰਾ ਕੀਤਾ?” ਸਈਅਦ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਖੰਘੁਰਾ ਜਿਹਾ ਮਾਰ ਮੁਖਤਾਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ। ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲਾ ਨਹੀਂ ਐ। ਕਿਰਕੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਖਤਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੁਟੇਰੇ ਨੇ। ਪੈਸਾ ਮੰਗਦੇ ਨੇ।”

“ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਜੀ?”

“ਬਹੁਤਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਉਂਜ ਮੰਗਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਆਖਰ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਮੰਨ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।”

ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਸਈਅਦ ਹੈਂਜ਼ੀ ਅਤੇ ਜਾਲੇ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਤਸੱਲੀ ਜਿਹੀ ਝਲਕਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਰਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਵੱਡੀ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਫਿਰ ਸਈਅਦ ਨੇ ਮੁਖਤਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉ ਜੀ। ਅਸੀਂ ਪੈਸੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਦੇ ਆਂ।”

“ਮੈਂ ਵੀ ਇਹੀ ਸੋਚਦਾ ਸੀ। ਆਪਾਂ ਕਿਰਕੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਖਤਾਰ ਨੂੰ ਅੱਜ ਈ ਇੱਥੇ ਸੱਦ ਲੈਂਦੇ ਆਂ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਨਿਉਂਤਾ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਆਂ। ਕਿਵੇਂ ਰਹੂ?”

ਇਰਾਕ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜਾਂ

“ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਐ ਜੀ। ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਜੋ ਕਰਨਾ ਐ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਉ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਹੁਕਮ ਐ?”

“ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਬੱਕਰਾ ਵੱਢ ਕੇ ਭਿਜਵਾ ਦਿਉ। ਇਕ ਜਣਾ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਿਹੋ।”

“ਹਾਂ ਜੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹੂੰ।” ਹੈਂਜ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।

“ਠੀਕ ਐ। ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਆ ਜਾਵੀਂ।” ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਮੁਖਤਾਰ ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਗਿਆ ਤੇ ਹੈਂਜ਼ੀ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਰਕੀ ਦਾ ਮੁਖਤਾਰ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਟਰੱਕ 'ਚ ਅਹਿਮਦ ਜਾਸੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੈਂਜ਼ੀ ਵੀ ਉਧਰੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਦੁਪਹਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੈਂਜ਼ੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਖੈਰੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਕਿਰਕੀ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਉਹ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਦਿਨਾਰ 'ਚ ਖੈਰੀ ਨੂੰ ਮੋੜਨਾ ਮੰਨ ਗਏ ਨੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚੁੱਕੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਵੀ ਰੱਖਣਗੇ। ਰੋਂਦੀ ਹੋਈ ਮਾਂ ਨੇ ਖੈਰੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਹੈਂਜ਼ੀ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ, “ਮਾਂ ਉਹ ਠੀਕ ਐ। ਕਿਰਕੀ ਦਾ ਮੁਖਤਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਖੈਰੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਐ।

ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਵਲ

ਕਿਸਤ ਚੌਥੀ

ਜਿਵੇਂ ਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਕਮ ਮਿਲ ਗਈ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਛੱਡ ਜਾਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਆਂ।”

ਮਾਂ ਨੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦਿਆਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ। ਉਂਜ ਉਹ ਉਵੇਂ ਹੀ ਹੱਕੇ ਭਰਦੀ ਰਹੀ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਵੀ ਘਰ ਦੇ ਇਕ ਖੁੰਝੇ ਬੈਠੇ ਰੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਈਅਦ, ਜਾਲੇ ਅਤੇ ਹੈਂਜ਼ੀ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿੰਜਾਲ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਜਾਲੇ ਦੀ ਸਿੱਧਾਰ, ਉਸ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੈਸੇ ਮਿਲ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਸਈਅਦ ਨੇ ਜਾਲੇ ਨੂੰ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਪੈਸੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਜਾਲੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੋਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਦਾਸੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਆ ਬੈਠੇ। ਉਦੋਂ ਨੂੰ ਗਲੀ ਵਲੋਂ ‘ਖੜੱਪ ਖੜੱਪ’ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਸਾਡੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਕੁਝ ਘੱਟ ਗਈ। ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਨੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਂ ਵਲ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵ ਉਸ ਨੇ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਨੇੜੇ ਆਈ ਤਾਂ ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੰਬੜ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗੀ। ਅਸੀਂ ਸਭ ਵੀ ਸੁਬਕਦੇ ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਨੂੰ ਲਿਪਟ ਗਏ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਦੇ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਿਆਂ ਧਰਵਾਸ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਲਈ ਕੁਰਸੀ ਡਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਬਹਿੰਦਿਆਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲੀ, “ਸਾਇਰਾ ਬੀਬੀ, ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਐ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਖੈਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗੇ।”

“ਅੰਮਾ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਵਖਤ ਪਿਆ ਈ ਰਹਿੰਦਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਬ ਕਿਉਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਐ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਤੇ।”

“ਨੂੰ ਧੀਏ, ਰੱਬ ਦਾ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ। ਇਹ

ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਈ ਇਮਾਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਐ।” “ਅੰਮਾ ਉੱਤੇ ਵਕਤ ਕਿੰਨਾ ਖਰਾਬ ਐ। ਫਿਰ ਆਹ ਡਾਕੂ ਲੁਟੇਰੇ ਸਾਡਾ ਖਹਿਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡਦੇ।” ਸਈਅਦ ਨੇ ਇੰਨਾ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਬੋਲੀ, “ਪੁੱਤਰਾ, ਸਾਡਾ ਵਕਤ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਈ ਖਰਾਬ ਰਿਹਾ ਐ। ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁੰਨੀ ਅਰਬੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਵਸਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਕੁਛ ਕਰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਇਵੇਂ ਈ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਨੇ। ਤੇ ਫਿਰ ਫਿਰੋਤੀ ਲੈ ਕੇ ਈ ਛੱਡਦੇ ਨੇ।”

“ਅੰਮਾ ਖਤਰਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ?” ਮਾਂ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਪੁੰਝਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨੂੰ ਸਾਇਰਾ ਬੀਬੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਦਾ ਮੁਖਤਾਰ ਵਿਚ ਆ ਗਿਐ। ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗਣਗੇ ਪਰ ਮੁਖਤਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਹਿਮਦ ਜਾਸੇ ਨੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹੀ ਦੱਸਿਆ ਐ।”

“ਅੰਮਾ ਮੈਂ ‘ਕੱਲੀ ਜਾਨ ਕੀ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਪ ਤਾਂ...?’ ਇੰਨਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਮਾਂ ਉਚੀ ਉਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਪਤਾ

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਦੀ ਘੜੀ ਬਾਪ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਨੇ ਅਗਾਂਹ ਹੋ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾਇਆ। ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਹਟ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਲ ਵੇਖਿਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਬੋਲੀ, “ਬੱਚਿਓ, ਆਪਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਨੂੰ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇੱਥੇ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਈ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਹੋਰ ਫਿਕਰ ਮਾਰ ਰਿਹੈ...” ਅਗਾਂਹ ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਨੇ ਗੱਲ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਮਾਂ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, “ਅੰਮਾ, ਉਹ ਕੀ?”

“ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਲ ਕਿਆਮਤ ਦੀ ਕੋਈ ਖੂਨੀ ‘ਨੇਰੀ ਚੜ੍ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਦਿਸਦੀ ਐ। ਗੱਲ ਸੁਣ ਸਾਰੇ ਇਕਦਮ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਵਲ ਝਾਕੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੇ ਬੋਲਣ ਲੱਗੀ, “ਆਪਾਂ ਜਾਣਦੇ ਈ ਆਂ ਕਿ ਮੌਸਲ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ‘ਚ ਐ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਸਿੰਜਾਰ ਵਲ ਨੂੰ ਤੋਰ ਦਿੱਤੀ ਐ।”

“ਹੈਂ ਅੰਮਾ ਕੀ ਕਿਹਾ? ਇਹ ਕਦੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਐ?” ਸਈਅਦ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ‘ਚ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਹੁਣੇ ਟੀ. ਵੀ. ਵੇਖ ਕੇ ਆ ਰਹੀ ਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਖੈਰੀ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ ਕਰਕੇ ਕੁਛ ਵੇਖਿਆ ਈ ਨੂੰ ਹੋਣਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ...”

“ਹਾਂ ਅੰਮਾ ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਮੱਤ ਈ ਮਾਰੀ ਪਈ ਐ। ਪਰ ਹੁਣ ਬਣੂੰ ਕੀ?” ਮਾਂ ਨੇ ਅੱਬਰੂ ਪੂੰਝਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਬਣਨਾ ਕੀ ਐ ਬੱਚਿਓ। ਜੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ।” ਇੰਨਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਨੇ ਲੰਬਾ ਹਉਕਾ ਭਰਿਆ। ਇਕਦਮ ਚੁੱਪ ਪਸਰ ਗਈ। ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਮਾਂ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਦਿਲ ਧਰਵਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਉਹ ਸਿੰਜਾਰ ਆ ਵੀ ਗਏ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਲ ਫਿਰ ਵੀ ਨੂੰ ਆਉਣਗੇ। ਆਪਾਂ ਠੀਕ ਆਂ।”

“ਮਾਂ ਇੱਧਰ ਕਿਉਂ ਨੂੰ ਆਉਣਗੇ? ਕੋਈ ਵਜ੍ਹਾ ਤਾਂ ਜਾਪਦੀ ਨੂੰ।” ਜਾਹਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਮਾਂ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ, “ਆਪਾਂ ਧੀਏ ਇੱਧਰ ਸਰਹੱਦ ‘ਤੇ ਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ਮਰਗਾ ਵੀ ਤਾਂ ਹੈਗਾ।” ਮਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਉਦਾਸ ਆਵਾਜ਼ ‘ਚ ਬੋਲੀ, “ਸਾਇਰਾ ਬੀਬੀ, ਇਹ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲੇ ਬੜੇ ਜ਼ਾਲਮ ਨੇ। ਜੇ ਇਹ ਸਿੰਜਾਰ ਤੱਕ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਇਹ ਅੱਗੇ ਵੀ ਵਧਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇੱਧਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਜਾਜ਼ੀਦੀਆਂ ਦੇ ਨੇ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣਗੇ।”

“ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਪਾਂ ਕੀ ਕਰੀਏ ਅੰਮਾ?” ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੁੱਪ ਬੈਠੀ ਜ਼ੀਨਤ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਐ ਕਿ ਆਪਾਂ ਇਕਮੁੱਠ ਰਹੀਏ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਾਥ

ਦਈਏ। ਵੇਖੋ ਆਪਣੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ਮਰਗਾ ਹੈਗੇ। ਰੱਬ ‘ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖੋ।”

ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਈਅਦ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਦੀ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਅੰਮਾ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰੁਸਤ ਐ। ਪੇਸ਼ਮਰਗਾ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤਵਰ ਐ। ਨਾਲੇ ਪੇਸ਼ਮਰਗਾ ਦਾ ਤਾਂ ਮਤਲਬ ਈ ਜਾਨ ਵਾਰ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ। ਫਿਰ ਕੁਰਦਸਤਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਐ ਕਿ ਉਹ ਸਿੰਜਾਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਰਦਸਤਾਨ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਖਤਰੇ ‘ਚ ਪੈਂਦੀ ਐ। ਇੱਧਰ ਵਲ ਤੇਲ ਦੇ ਖੂਹ ਵੀ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੇ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਐ, ਕੁਰਦਸਤਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ‘ਤੇ ਸਿੰਜਾਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦੇਵੇਗਾ।”

“ਖੁਦਾ ਕਰੇ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੋਵੇ ਬੱਚਿਆ।” ਸੋਚਾਂ ‘ਚ ਗੁੰਮ ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਨੇ ਮੱਠਾ ਜਿਹਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ। ਸਈਅਦ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, “ਸਾਡੀ ਯੂਨਿਟ ‘ਚ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਆਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਸਾਵਧਾਨ ਐ, ਬਈ ਇੱਧਰ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਵਧਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਜੇ ਉਹ ਇੱਧਰ ਨੂੰ ਵਧਦੇ ਐ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕੇਗਾ।”

ਸਈਅਦ ਨੇ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਉਨਦਿਆਂ ਬੋਲੀ, “ਰੱਬ ਭਲੀ ਕਰੂ ਪੁੱਤਰੇ। ਚੰਗਾ ਮੈਂ ਹੁਣ ਚੱਲਦੀ ਆਂ। ਖੈਰੀ ਪਰਤ ਆਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦੇਣਾ। ਮੇਰੇ ਲਾਇਕ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਣਾ।” ਇੰਨਾ ਆਖ ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਤੁਰ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਤੁਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਈਅਦ ਦੇ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ। ਉਹ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ ਫੋਨ ਸੁਣਨ ਲੱਗਾ। ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮਾਂ, ਮੇਰੀ ਯੂਨਿਟ ‘ਚੋਂ ਫੋਨ ਆਇਐ। ਮੈਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਐ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਖਤਰੇ ਕਰਕੇ ਈ ਐ।”

ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਂ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਉਸ ਵਲ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਇਕਦਮ ਚਿੰਤਾਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਕਿਹਾ, “ਚੰਗਾ ਪੁੱਤਰਾ ਜਾਹ ਤੂੰ।”

ਸਈਅਦ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕੱਲੀ ਮਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਹਿਰਾਸੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਘਰੋਂ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪਰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ। ਸਈਅਦ ਬੜਾ ਉਦਾਸ ਚਿੱਤ ਘਰੋਂ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਅਸੀਂ ਜਾਲੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗੇ। ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਫੋਨ ਨਾ ਆਇਆ। ਇਵੇਂ ਉਡੀਕਦਿਆਂ ਅਗਲਾ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਿਆ।

ਪੂਰੇ ਦੋ ਦਿਨ ਜਾਲੇ ਦਾ ਫੋਨ ਨਾ ਆਇਆ। ਅਸੀਂ ਉਡੀਕ ਉਡੀਕ ਪਾਗਲ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਜਾਲੇ ਦਾ ਫੋਨ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਫਿਕਰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਵੱਡਾ ਫਿਕਰ ਖੈਰੀ ਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸੁੰਨੀ ਅਰਬਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਪੈਸੇ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਕਰਕੇ ਉਹ, ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਰਹੇ। ਪਰ ਇੰਨਾ ਧਰਵਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮੁਖਤਾਰ ਅਹਿਮਦ ਜਾਸੇ ਸਾਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਰਕੀ ਦੇ ਮੁਖਤਾਰ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਕਿਰਕੀ ਵਾਲੇ ਮੁਖਤਾਰ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖੈਰੀ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਉਹ ਠੀਕ ਠਾਕ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੈਸੇ ਨਾ ਪੁੱਜੇ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ।

ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਜਾਲੇ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਦੇਣੇ ਚੁੱਕਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਉਦਾਸ ਜਿਹਾ ਬੋਲਿਆ, “ਆਸਮਾ, ਇੱਥੇ ਸਿੰਜਾਰ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲੇ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਲੜਾਈ ਚੱਲ ਰਹੀ ਐ। ਬੈਂਕ ਵੀ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬੰਦ ਸਨ। ਇੰਟਰਨੈਟ ਵੀ ਡਾਊਨ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਫੋਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।”

“ਭਾਈ ਹੁਣ ਕੀ ਬਣੂੰ?” ਮੈਂ ਫਿਕਰ ‘ਚ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਇਰਾਕੀ ਫੌਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਐ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਰਜ਼ੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬੈਂਕ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ ਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਚਾਲੂ ਹੋਈ ਐ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਈ ਪੈਸੇ ਕਢਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰਿਓ।” ਇੰਨਾ ਕਹਿ ਉਸ ਨੇ ਫੋਨ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਾਕੀ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ। ਸਭ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਇਆ ਕਿ ਜਾਲੇ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਖਬਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹ ਸੁੱਕਣੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਦੁਪਹਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੈਜ਼ੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਉਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਦਾਸਿਆ ਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਹੁਣੇ ਵਣਜਾਰਾ ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨ ‘ਚ ਸਾਮਾਨ ਭਰਨ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲੇ ਸਿੰਜਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਐ ਤੇ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ‘ਚ ਨੇ। ਛੇਤੀ ਈ ਸਿੰਜਾਰ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ

ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਤੇ ਉਥੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣਗੇ।”

“ਭਾਈ, ਇਹ ਸੁੰਨੀ ਲੋਕ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਕਰਦੇ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ?” ਜ਼ੀਨਤ ਨੇ ਭੱਲੇਪਣ ‘ਚ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨੂੰ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਖੁਸ਼ ਨੇ। ਵਣਜਾਰਾ ਪੂਰਾ ਟਹਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆ ਰਹੀ ਐ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬੜੀ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਐ। ਕਈ ਤਾਂ ਦਾਅਵਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਹੇ ਨੇ।”

“ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਹੋਵੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ।” ਮਾਂ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ‘ਚ ਕਿਹਾ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੈਜ਼ੀ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਝਾਕਦਾ ਬੋਲਿਆ, “ਮਾਂ ਜਾਲੇ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਕੋਈ?”

“ਹਾਂ ਹੁਣੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਹੋਈ ਐ।” ਅਗਾਂਹ ਉਸ ਨੇ ਜਾਲੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਮਾਂ ਵਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਮਾਂ, ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਐ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਕੀ ਬਣੂੰ? ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਮੈਂ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਨਾ ਲਵਾਂ। ਉਸ ਮੈਂ ਵਣਜਾਰੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਫੋਨ ਕਰੋ ਬਿਨਾ ਦੁਕਾਨ ਲਈ ਸਾਮਾਨ ਨਾ ਲਿਆਵੇ।”

“ਠੀਕ ਐ ਪੁੱਤਰਾ ਤੂੰ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ। ਕੁਛ ਦਿਨ ਉਡੀਕ ਲੈਨੇ ਆਂ। ਨਾਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਖੈਰੀ ਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਬਿਨਾ ਕੁਛ ਨੂੰ ਸੁੱਝਦਾ।”

“ਮਾਂ, ਉਹ ਠੀਕ ਐ। ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਮਦ ਜਾਸੇ ਨੇ ਹੁਣੇ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਈ ਉਸ ਨੇ ਖੈਰੀ ਦੀ ਸੁੱਖ ਸਲਾਮਤੀ ਦੀ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਕੀ ਦੇ ਮੁਖਤਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ।”

“ਸ਼ੁਕਰ ਐ ਰੱਬ ਦਾ।”

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸੀਂ ਜਾਲੇ ਦਾ ਫੋਨ ਫਿਰ ਤੋਂ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗੇ। ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੀ ਦੁਪਹਿਰਾ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੈਂਕ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਦੋ ਦਿਨ ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਭੀੜ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਲੱਗੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਸਬਰ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਸਭ ਸੌਣ ਲਈ ਕੋਠੇ ‘ਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹੇ।

ਸਵੇਰੇ ਸਦੇਹਾਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਘਰ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਨ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਖੜਕਿਆ। ਅਸੀਂ ਤੁਝਕ ਕੇ ਉਠੇ। ਮੈਂ ਛੇਤੀ ਦੇਣੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੀ। ਮਾਂ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਡਰਦੀ ਡਰਦੀ ਨੇ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੈਰੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਹਵਾਈਆਂ ਉਡ

ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੱਪੜੇ ਪਾਟੇ ਤੇ ਉਹ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੇ ਨਾਲ ਲਿਬੜਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਾਂ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣ ਹੀ ਲੱਗੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਉਗਲ ਰੱਖਦਿਆਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕਿਹਾ। ਉਹ ਛੇਤੀ ਦੇਣੇ ਅੰਦਰ ਲੰਘ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖੈਰੀ ਅੰਦਰਲੇ ਕਮਰੇ ‘ਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਮਾਂ ਵੀ ਮਗਰੇ ਹੀ ਸਾਂ। ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ? ਉਹ ਡਰਦਾ ਜਿਹਾ ਬੋਲਿਆ, “ਮਾਂ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ‘ਚੋਂ ਭੱਜ ਆਇਆਂ।”

“ਹੈ! ਉਹ ਕਿਵੇਂ?”

“ਮੈਂ ਕਿਰਕੀ ਵਾਲੇ ਮੁਖਤਾਰ ਦੇ ਘਰ ਸੀ। ਰਾਤੀਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰੇ ਦਾਅਵਤ ਸੀ। ਉਹ ਇਸਲਾਮਕ ਸਟੇਟ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇੱਧਰਲੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਇਕੱਠੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਭ ਉਧਰ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਦਾਅ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਬਚ ਕੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਪਿਆ। ਬਾਹਰ ਆ ਮੈਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਭੱਜਦਾ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆਂ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਕਿਧਰੇ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਆ ਜਾਣ।”

“ਪੁੱਤਰ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਐ ਜੇ ਤੂੰ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਆ ਗਿਐਂ। ਪਰ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਠੀਕ ਐ ਕਿ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਆ ਜਾਣ। ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਐ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਐ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਲਏ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਸੁੰਨੀ ਅਰਬਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਐ। ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਲ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦੈ।”

“ਫਿਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਜੇ ਕਰੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੈਜ਼ੀ ਕੋਲ ਦੁਕਾਨ ‘ਤੇ ਚਲਾ ਜਾਨਾਂ।” ਹੈਜ਼ੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਦੁਕਾਨ ‘ਤੇ ਹੀ ਸੌਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਮਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਬੋਲੀ, “ਤੂੰ ਇਉਂ ਕਰ। ਸ਼ਾਮੀ ਅੰਮਾ ਦੇ ਘਰ ਚਲਾ ਜਾਹ। ਕੁਛ ਵਕਤ ਉਥੇ ਛੁਪ ਜਾਹ। ਜੇ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਆਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਇੱਥੇ ਨੂੰ ਆਇਆ।”

“ਠੀਕ ਐ ਮੈਂ ਅੰਮਾ ਦੇ ਜਾਨਾਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜਾਂਗਾ।” ਇੰਨਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਖੈਰੀ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦਾ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬੀਹੀ ‘ਚ ਤੌਰ ਦੇ ਕਰਵਾਜਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਇਆ। ਮਾਂ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰ ਲਈਏ। ਮੈਂ ਹਾਂ ਕਹੀ ਤੇ ਅਸਮਾਨ ਵਲ ਵੇਖਿਆ। ਛਿਪਦੇ ਵਲ ਚੰਨ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਟੋਟਾ ਦਿੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਮੂੰਹ ਹੱਥ ਧੋ ਚੰਨ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਇੱਧਰੋਂ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਮਾਂ ਤੰਦੂਰ ਤਪਾ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣਾ ਲੱਗੀ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਵਲ ਲਾਲੀ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਕਾਵਿ-ਜਗਤ

ਜੱਟ ਬੇ-ਜਮੀਨੇ

ਕਰਜੇ ਦੀ ਮਾਰ ਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਨੇ, ਕਰ‘ਤੇ ਜੱਟ ਬੇ-ਜਮੀਨੇ, ਕੁਝ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਬਾਕੀ ਨਿਕੰਮੀ ਔਲਾਦ ਨੇ, ਕਰ‘ਤੇ ਜੱਟ ਬੇ-ਜਮੀਨੇ।

ਇਕ ਭਾਰੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੁਜੀ ਮੁਫਤ ‘ਚ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਫਿਰ ਲੰਬਤਦਾਰੀ, ਤੀਜੀ ਯਾਰੇ ਨਿਕਲਦੀ ਕਿਸਮਤ ਖਰਾਬ ਨੇ, ਕਰ‘ਤੇ ਜੱਟ ਬੇ-ਜਮੀਨੇ।

ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ ਯਾਰੇ ਹੁਣ ਜੱਟ ਦੀ ਖੇਤੀ ‘ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰਤਾ, ਬਿਮਾਰ ਫਸਲਾਂ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਬੇਮੋਸਮੀ ਬਰਸਾਤ ਨੇ, ਕਰ‘ਤੇ ਜੱਟ ਬੇ-ਜਮੀਨੇ।

ਕਰਜ ਲੈ ਕਰਨਾ ਵੈਲਪੁਣਾ, ਕਸਰ ਛੱਡਣੀ ਨਾ ਕੋਈ ਲੋਕ ਦਿਖਾਵੇ ਦੀ, ਸਾਹੂਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਗਦੇ ਵਿਆਜ ਉਤੇ ਵਿਆਜ ਨੇ, ਕਰ‘ਤੇ ਜੱਟ ਬੇ-ਜਮੀਨੇ।

ਇੱਥੇ ਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਕੰਮ ਕੋਈ, ਲੱਗੀ ਹੁਣ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦੌੜ ਹੈ, ਵੇਚ ਕੇ ਜਮੀਨਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਵੀਜੇ ਦੇ ਜੁਗਾਤ ਨੇ, ਕਰ‘ਤੇ ਜੱਟ ਬੇ-ਜਮੀਨੇ।

ਨਿਕੰਮੀਆਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ,

ਕੁਝ ਅਫਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਲਗਦੇ ਬਦ-ਦਿਮਾਗ ਨੇ, ਕਰ‘ਤੇ ਜੱਟ ਬੇ-ਜਮੀਨੇ।

ਕਰ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ‘ਮਨਦੀਪ’ ਗੱਲ ਹੁਣ ਜੱਟਾਂ ‘ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਬਹੁਤੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ, ਵੇਚ ਕੇ ਜਮੀਨਾਂ ਆਪੂੰ ਬਣੇ ਦੇਸੀ ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ, ਕਰ‘ਤੇ ਜੱਟ ਬੇ-ਜਮੀਨੇ।

ਖੁਦ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰੇ ਨਾ ਕੋਈ, ਸਭ ਬਾਹਰੀ ਕਾਮਿਆਂ ‘ਤੇ ਗਿੱਝ ਗਏ, ਔਲਾਦ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਮਾਰ ਨੇ, ਕਰ‘ਤੇ ਜੱਟ ਬੇ-ਜਮੀਨੇ।

ਆ ਗਈਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਭਾਅ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਵਧ ਗਏ ਨੇ ਜਮੀਨਾਂ ਦੇ, ਗਿੱਲ ਕੱਟੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ, ਵਿੱਕਦੇ ਪਲਾਟ ਨੇ, ਕਰ‘ਤੇ ਜੱਟ ਬੇ-ਜਮੀਨੇ।

—ਮਨਦੀਪ ਗਿੱਲ ਧੜਾਕ

ਫੋਨ: 91-99881-11134

ਲਾਸ

ਵੇਖ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਲਾਸ ਟੰਗੀ ਨੂੰ, ਡਿੱਗ ਪਈ ਸੀ ਗੱਸ ਖਾ ਕੇ ਮਾਂ। ਇਹ ਕੀ ਸੱਲ ਤੂੰ ਲਾ ਗਿਆ ਪੁੱਤਰਾ, ਝੱਲੇਗੀ ਕਿੰਜ ਤੇਰੀ ਮਾਂ।

ਕਰਜ਼ ਸੀ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਭਾਰੀ, ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਤੂੰ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ। ਉਤਾਰ ਦਿਆਂਗਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਰਕੇ ਮਾਂ। ਇਹ ਕੀ ਸੱਲ ਤੂੰ ਲਾ ਗਿਆ ਪੁੱਤਰਾ, ਝੱਲੇਗੀ ਕਿੰਜ ਤੇਰੀ ਮਾਂ।

ਚੁੰਮ ਚੁੰਮ ਮੱਥਾ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਰੋਈ, ਸਦਮੇ ਦੇ ਵਿਚ ਕਮਲੀ ਹੋਈ। ਸੀਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ, ਪੁੱਤਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਵੀਂ ਨਾ। ਇਹ ਕੀ ਸੱਲ ਤੂੰ ਲਾ ਗਿਆ ਪੁੱਤਰਾ, ਝੱਲੇਗੀ ਕਿੰਜ ਤੇਰੀ ਮਾਂ।

ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸੀ ਤੱਕਦੀ ਤੈਨੂੰ, ਚਿਹਰਾ ਬੁਝਿਆ ਸੀ ਲੱਗਦਾ ਮੈਨੂੰ। ਗੱਲੀਂ ਗੱਲੀਂ ਪੁੱਛਦੀ ਸੀ ਮੈਂ, ਰਾਜ ਤੂੰ ਪੁੱਤਰਾ ਦੱਸਿਆ ਨਾ। ਇਹ ਕੀ ਸੱਲ ਤੂੰ ਲਾ ਗਿਆ ਪੁੱਤਰਾ, ਝੱਲੇਗੀ ਕਿੰਜ ਤੇਰੀ ਮਾਂ।

ਦੋਸ਼ ਦਿਆਂ ਕੀ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਕੁੱਖ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾ। ਚੰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਜੇ ਹੁੰਦੀ ਮੇਰੀ, ਘਰ ਦਾ ਦੀਵਾ ਬੁੱਝਦਾ ਨਾ। ਇਹ ਕੀ ਸੱਲ ਤੂੰ ਲਾ ਗਿਆ ਪੁੱਤਰਾ, ਝੱਲੇਗੀ ਕਿੰਜ ਤੇਰੀ ਮਾਂ।

—ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਪਿੰਡ ਗੁਲਾਮ ਪੱਤਰਾ
ਫੋਨ: 91-95010-15085

ਲਹੂ ਦਾ ਫਰਕ

ਸਿਤਮ ਉਦੋਂ ਸਿਤਮ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਜਦੋਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੁਲਮ ਵੀ ਉਦੋਂ ਜੁਲਮ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ‘ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿਤਮ ਉਦੋਂ ਸਿਤਮ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ‘ਤੇ ਤੇਜ਼ਾਬ ਬਣ ਡੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ

ਤੇ ਬੰਦਾ ਫੇਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਭੁਲਦਾ।

ਅੱਜ ਦਾ ਸਵਾਰਥੀ ਇਨਸਾਨ ਜੇ ਵੱਟਸਐਪ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਚਮੜੀ ਉਤਰਦੀ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਡਾ ਭਰ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ‘ਚ ਕੰਡਾ ਵੀ ਚੁਭਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਚਮੜੀ ਉਧੇੜ‘ਤੀ ਹੋਵੇ। ਬਸ ਏਹੀ ਫਰਕ ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ‘ਚ ਕਵੀ ਤੇ ਕਵੀ ‘ਚ ਲਹੂ ਤੇ ਲਹੂ ‘ਚ?

—ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਧਰਮਪੁਰਾ
ਫੋਨ: 91-98788-01561

ਅੱਜ ਦੀ ਗੱਲ

ਬਲਦੇ ਖੇਤ ਤਾਂ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਨ, ਲਾ ਅੱਗਾਂ ਅਸਾਂ ਨੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਵੀ ਹੋਇਆ ਦੁੱਭਰ, ਮਿੱਤਰ ਜੀਵ ਵੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਰਹਿੰਦੀ ਕਸਰ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਕੱਢੀ, ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਪਰਦੇ ਪਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਗੁਰੂ, ਪਿਤਾ ਤੇ ਮਾਤਾ ਵਾਲੇ, ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਸਾਂ ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿਆਂਗੇ, ਜੇ ਚੰਨ ਅਸਾਂ ਨੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। —ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਗਜ਼ਲ

ਹਰ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹਰ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਹਸਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਬੇਘਰੇ ਲੋਕ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਸਭ ਦੇ ਲਈ ਘਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਭੁੱਖੇ ਲੋਕ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਮੈਂ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਲੰਗਰ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਲਝਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਮੈਂ ਸਭ ਦੇ ਜਖਮੀਂ ਮੌਲੂਮ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੰਸਾ ਹੈ ਮੈਂ ਵੋਟਰ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਸਮਝਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੱਤ ਮਚਾਈ ਹੈ ਮੈਂ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰਾਂ ਦੇ ਧੰਦੇ ਹਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਬਹੁਧਰਮੀ ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਮਿਲ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਾਲਜਾਂ ‘ਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਡਿਗਰੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਤਾਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਬਣੇ ਨੂੰਹ-ਸੌਂਸ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੈਂ ਘਰ ਘਰ ਸੰਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਬੰਦਾ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦੇਖੇ ਘੁਰ ਘੁਰ ਮੈਂ ਧਰਮ ਜਾਤ ਦੀ ਦੁਰੀ ਮਿਟਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

—ਸੋਹਨ ਬੈਨੀਪਾਲ

ਫੋਨ: 91-28120-24940

ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਉਤਰ ਰਹੀ ਹਲਕੀ ਹਲਕੀ ਸ਼ਾਮ। ਚਾਂਦ ਪਾਸੇ ਉਤਰ ਰਹੀ ਚੁੱਪ ਦਾ ਪਹਿਰ। ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਸ਼ਾਂਤੀ। ਵਣ-ਤ੍ਰਿਣ ਵਲੋਂ ਸੌਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੀਆਂ ਸੁਗੰਤਾਂ ਮਾਣ ਰਹੀ ਅਲਸਾਈ ਲੋਕਾਈ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਹੀ ਨਾ ਸਮਝੋ। ਇਸ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਉਗਦਾ ਏ ਚੰਦਰਮਾ, ਗਰਭ ਵਿਚ ਪਨਪਦੇ ਨੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬਾਲ, ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਗਲੈਕਸੀਆਂ, ਸੋਚ-ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ ਸਿਮਦੇ ਨੇ ਸਲਾਹ-ਸਰਵਰ, ਧਰਾਤਲ 'ਤੇ ਸਿਰਜਦੇ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਲਾਲੇਖ ਅਤੇ ਕਰਮ-ਰੇਖਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਗਦੀਆਂ ਨੇ ਕੌਮ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਤਕਦੀਰਾਂ।

ਸ਼ਾਮ, ਦਿਨ ਭਰ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣਿਆਂ ਸੰਗ ਮਿਲਾਪ। ਸਕੂਨਮਈ, ਸਹਿਜਮਈ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖੀ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਦਾ ਸਬੰਧ। ਪੋਤਲੇ ਚਾਨਣ 'ਚ ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਤੱਕਲੇ 'ਤੇ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੀ ਉਮਰਾਂ ਲੰਮੇਰੀ ਤੰਦ। ਕਦੀ ਪਲ ਦਾ ਉਮਰਾਂ ਜੇਡ ਲੰਮੇਰਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ।

ਸ਼ਾਮ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਰ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਸੁਖਨ ਕਰਦਾ। ਹੰਭੇ ਹਾਰੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਦਾ ਸੱਦਾ ਅਤੇ ਸੋਚ ਦੀਆਂ ਰੁਆਂਸੀਆਂ ਖਲਜਗਣਾਂ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਗੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲਈ ਨਵਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਹੰਭੇ ਹਾਰੇ ਪਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸੁੱਖਦ ਪਲਾਂ 'ਚੋਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ।

ਸ਼ਾਮ, ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਲੁਕੇਂਦੀ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਨ ਭਰ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਲੱਖੇ ਲਾਉਂਦੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰਕਦੇ ਸਾਹਾਂ 'ਚ ਠਰੱਮਾ ਟਿਕਾਉਂਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਦਿਨ ਭਰ ਦੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦੀ ਅਤੇ ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਲੋਰੀ ਨਾਲ ਸੁਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦਾ ਸਫਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇਸ ਪੀਹੜੇ 'ਤੇ ਪੂਰਨ-ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਬੇੜ ਸਕੇ।

ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਕੁੱਖ, ਪੁੰਨਿਆ ਦੀ ਜਨਮਦਾਤੀ। ਚਾਨਣ ਦੀ ਕਰਮ-ਭੂਮੀ। ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕ ਮਹਿਫਿਲ। ਸੌਣ ਲੱਗੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਨ ਦੀ ਅਸੀਮਤ ਤ੍ਰੇਹ। ਕੋਮਲ ਲਗਰਾਂ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਸੰਤੋਖੀ ਸਰਗਮ। ਬ੍ਰਿਖ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਵਿਚ ਉਤਰ ਰਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਰਾਹੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਰ ਕੀਤੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦਾ ਵਸੀਅਤਨਾਮਾ।

ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਪਰਿੰਦੇ ਦੀ ਚੀਖ ਤੋੜਦੀ। ਕੋਈ ਕੋਚਰੀ ਬੋਲਦੀ ਤਾਂ ਘੁਸਮੁਸੇ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਦਰਦ ਉਗਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੁਖੀਏ ਦੀ ਲੋਰ, ਫਿਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਮ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਫਿਜ਼ਾ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਬ ਧਰੀ ਜਾਂਦੀ।

ਸ਼ਾਮ ਜਦ ਚੁੱਪ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਉਬਾਲੇ ਖਾਂਦਾ। ਦਿਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਇਲਾਹੀ ਆਲਮ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਦਾ ਚਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਾਮ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਹਿਰ ਦਾ ਹਰਫ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ਰਫ ਹਾਸਲ ਏ।

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਦਰਦ ਦੀ ਹਾਥ ਕਿਸੇ ਨਾ ਪਾਈ।

ਪੀੜ-ਪਰੁੱਚੀ ਸ਼ਾਮ, ਸਦੀਆਂ ਵਰਗੀ ਰਾਤ ਦਾ ਦਰਦ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਜਦ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਖੇਡਿਆਂ ਵਰਗੀ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਪਲ ਭਰ ਵਿਚ ਬੀਤਣਾ, ਮਨ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਖਾਲੀਪਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਧਰ ਜਾਂਦੀ। ਸ਼ਾਮ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਮਨੋ-ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਵਿਚਲਾ ਅਸਾਵਾਂਪਣ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਧਰਦਾ।

ਇਸ ਦੀ ਬਾਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਬਿਆਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੁਪਹਿਰ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਸੁਣੀ ਦੁਹਾਈ। ਧੁਆਂਖੀ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਅਉਧ-ਜਿਹੀ ਆਈ, ਤੇਰੀ ਨਾ ਆਈ।

ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਉਤਰਦੇ ਹਨੇਰ ਨੂੰ ਨਿੰਦਦੇ ਤੇ ਉਲਾਂਭੇ ਦਿੰਦੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਸਰੀ ਮਾਤਮੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਸੋਗ ਦਾ ਅਫਸਾਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ 'ਚੋਂ ਪੀੜਾ ਨਾਲ ਲੀਰਾਂ ਹੋਏ ਹਰਫਾਂ ਨੂੰ ਸਿਉਂਦੇ।

ਸ਼ਾਮ, ਕੁਲਹਿਣੇ ਪਲਾਂ 'ਚ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੀ

ਸ਼ਾਮ ਦੀਆਂ ਸੁਗੰਤਾਂ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਕਾਵਿ-ਰੰਗ ਇੰਨਾ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਹੈ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ। ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਦਾਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, “ਦਾਨ ਹੀ ਦੇਣਾ ਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਆਸਰੇ ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਦਿਓ। ਨਿਰਾਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਵਿਚ ਆਸ ਦਾ ਸੰਧਾਰਾ ਪਾਓ। ਤਿੜਕੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਰੋ। ਕਮ-ਦਿਲਿਆਂ ਲਈ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫਜਾਈ ਦਾ ਬੋਲ ਬੋਲੋ।” ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਡੁੱਬਣ ਵੇਲੇ ਆਈ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵਿਖਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਸ਼ਾਮ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਰ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸੰਤੋਖ ਤੇ ਸੁਖਨ ਕਰਦਾ। ਹੰਭੇ ਹਾਰੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਦਾ ਸੱਦਾ ਅਤੇ ਸੋਚ ਦੀਆਂ ਰੁਆਂਸੀਆਂ ਖਲਜਗਣਾਂ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਗੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲਈ ਨਵਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਹੰਭੇ ਹਾਰੇ ਪਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸੁੱਖਦ ਪਲਾਂ 'ਚੋਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ।” ਉਹ ਆਖਦੇ ਹਨ, “ਉਤਰ ਰਹੀ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਛੱਜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਮਕਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਦਾ ਬੀਜ ਧਰਦਾ।” -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਰਮ-ਭੂਮੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਔਗੁਣਾਂ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਉਗਦੀ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲੋਰ 'ਚ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਵਾਣਾਂ ਵੰਨੀ ਵਹਿੰਦਾ ਮਨੁੱਖ। ਜੁਰਮ ਦਾ ਲਿਖਦਾ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ। ਨੌਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਿਸਮ। ਖੋਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪਰ। ਸੁੰਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਨਿੱਘੀ ਗੋਦ। ਮੋਹ ਦੀ ਧਰਤ 'ਚ ਬੀਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਿਰਖ। ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਚ ਉਗਦਾ ਸੋਗ। ਹਰਫਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਸਦੀਵੀ ਸੰਤਾਪ।

ਸ਼ਾਮ 'ਚੋਂ ਚੋਂਦੀ ਰੱਤ ਵੀ ਉਗਦੀ ਅਤੇ ਸੰਧੂਰੀ ਰੁੱਤ ਵੀ। ਰਾਹ ਵੀ ਅਤੇ ਰਾਹੂ ਵੀ। ਰੋਣਕ ਵੀ ਅਤੇ ਰੋਣ ਵੀ। ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਵੀ ਅਤੇ ਰਹਿਤਲ ਵੀ। ਰਹਿਮ-ਦਿਲੀ ਵੀ ਅਤੇ ਰਹਿਮ-ਹੀਣਤਾ ਵੀ। ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵੀ ਕਰਦੀ ਪਰ ਨਸਲਾਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਫਖਰਯੋਗ ਹਾਸਲ ਵੀ ਅਤੇ ਕੁਲਹਿਣੀ ਕਮੀਨਗੀ ਵੀ।

ਦਿਲ ਚਾਹੇ ਕਿ ਕਾਲਖੀ ਸ਼ਾਮਾਂ ਬਹਿਣ ਨਾ ਮਨ-ਬਨੇਰੇ, ਸੋਗ ਨਾ ਚੜ੍ਹੇ ਸਾਹ-ਕੰਧਾਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲਕੋਣ ਚਾਨਣ-ਬਨੇਰੇ। ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਸ਼ਾਮਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪਹਿਰ 'ਚ ਹੀ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਜਾਣਾ।

ਖੁਦਾ ਕਰੇ! ਸ਼ਾਮ ਆਵੇ ਤਾਂ ਮਨ-ਮਸਤਕ 'ਤੇ ਰਾਂਗਲੀ ਰਾਤ ਦੀ ਦਸਤਕ ਦੇਵੇ। ਰਾਤ-ਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਖਿੜਨ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਡੋ।

ਸ਼ਾਮ, ਖੁਦ ਸੰਗ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁੱਚਾ ਪਲ ਵੀ। ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਤੇ ਬਾਹਰਲੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਤੋਂ ਖੁਦ ਜਦ ਕੋਈ ਸੁਖਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਇਨਕਾਰੀ ਤਾਂ ਜੀਵਨ-ਬ੍ਰਿਖ ਦੇ ਮੁੱਢੀ ਚਲਦੀ ਏ ਆਰੀ।

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਪਿੰਡੇ ਨੂੰ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣ ਦੀ ਹੋੜ ਵਿਚ ਅੰਬਰ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦੇ ਤਾਰੇ। ਚਾਨਣ ਚਾਨਣ ਹੋ ਕੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਕਣ ਕਣ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣ ਦੀ ਲੋਚ। ਹਨੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਆਵਾ ਲਾਉਂਦੇ ਜੁਗਨੂੰ। ਅਸਮਾਨ 'ਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਲੀਕ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਟੁੱਟਦੇ ਤਾਰੇ ਦੀ ਸਾਰਥਕ ਹੱਠ-ਧਰਮੀ। ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪੀਹੜਾ ਡਾਹ ਕੇ ਬੈਠਾ ਅੰਬਰ, ਰਾਤ ਦਾ ਸੱਗਵਾਂ ਸੱਜਣ। ਚਾਨਣ ਦੀ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ। ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਕਾਤਰ ਦੀ ਕਲਾ-ਨਿਕਾਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਲਾਕਾਰ। ਅੰਬਰ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾਵਾਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਬਲਹਾਰ ਜਾਂਦੀ ਧਰਤੀ ਮਾਂ।

ਸ਼ਾਮ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਹੀ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਏ, ਕਿਹੜੇ ਹਰਫਾਂ ਨਾਲ ਤਸ਼ਬੀਹ ਦੇਣੀ ਏ, ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਸੰਗ ਪੜ੍ਹਨਾ ਏ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁੱਚਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀ ਤਰਤੀਬ ਇਸ 'ਚੋਂ ਉਘਾਤਨੀ ਏ?

ਸ਼ਾਮ, ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਤਲਖੀਆਂ, ਤੰਗੀਆਂ, ਤਕਲੀਫਾਂ ਅਤੇ ਫਿਕਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਸੰਦਲੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਆਧਾਰਸ਼ਿਲਾ। ਸ਼ਾਮ, ਬਕਾਵਟ ਦੀ ਅਰਾਮ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਪਗਡੰਡੀ।

ਢਲਦੀ ਸ਼ਾਮ ਵਰਗੀ ਦੋਸਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲੰਮੇਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਪ੍ਰਫਾਵਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵੱਧਦੀ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਵੇਂ ਜੀਵਨ ਵਿਹੜੇ ਉਤਰਦੀ ਏ ਸ਼ਾਮ।

ਸ਼ਾਮ, ਦਿਨ ਦੇ ਚਾਨਣ ਤੇ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਮਿਲਣ ਬਿੰਦੂ, ਦਿਨ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਸੁਪਨੇ ਸਿਰਜਣ ਤੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਵਕਤ।

ਸ਼ਾਮ, ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ

ਅਹਿਸਾਸ, ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਧਰਵਾਸ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਿਸਮਾਦ, ਪਰਿੰਦਿਆਂ ਦਾ ਆਲ੍ਹਣਿਆਂ ਵੰਨੀ ਪਰਵਾਸ ਅਤੇ ਆਲਿਆਂ ਦੀ ਚਾਨਣ-ਚਾਨਣ ਹੋਈ ਆਸ।

ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਚੰਨ ਤੇ ਨਿਕਲਦੇ ਨੇ ਤਾਰੇ, ਸੌਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਪੰਛੀ। ਅੰਬਰ ਦੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਨਜ਼ਾਰੇ। ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਮਚਲਦੀ ਨੀਂਦ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰ-ਮੋਢੇ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ। ਦੀਦਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਗਤਾਈਆਂ ਭਰਦੇ ਨੇ ਸੁਪਨ-

ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿੱਲੇ ਹੋਏ ਕੋਏ ਜਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਪੁੱਤ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਦਰ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਹੋਏ ਦੀਦੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਬਰਕਤੀ-ਅਹਿਸਾਸ, ਸਿਉਂਕੀ ਸਾਹ-ਸੁਰਤਾਲ 'ਤੇ ਸੁਗਮ ਸਾਹ-ਸੰਗੀਤ ਖੁਣਦਾ।

ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦਾ ਦੀਵਾ ਡੰਗਣਾ, ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸੂਕਰਗੁਜਾਰੀ ਅਤੇ ਉਤਰ ਰਹੀ ਰਾਤ ਲਈ ਸਰਬ-ਸੁੱਖ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੋਈ, ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਸੱਚੀ

ਸ਼ਾਮ, ਕੁਲਹਿਣੇ ਪਲਾਂ 'ਚ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੀ ਕਰਮ-ਭੂਮੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਔਗੁਣਾਂ ਦੀ ਤਫਸੀਲ ਉਗਦੀ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਲੋਰ 'ਚ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਵਾਣਾਂ ਵੰਨੀ ਵਹਿੰਦਾ ਮਨੁੱਖ। ਜੁਰਮ ਦਾ ਲਿਖਦਾ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ। ਨੌਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਿਸਮ। ਖੋਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪਰ। ਸੁੰਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਨਿੱਘੀ ਗੋਦ। ਮੋਹ ਦੀ ਧਰਤ 'ਚ ਬੀਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਿਰਖ। ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਹਿੱਕ 'ਚ ਉਗਦਾ ਸੋਗ। ਹਰਫਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਸਦੀਵੀ ਸੰਤਾਪ।

ਸਿਤਾਰੇ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜੀਵਨੀ-ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਤੀਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਬੋਣੇ ਲੋਕ। ਇਸ ਦੀ ਅਸੀਮਤਾ 'ਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵਕਤ ਦੇ ਸਾਹ-ਅਸਵਾਰ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਜਗਾਉਣਾ, ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਉਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਚਾਨਣਾ ਪੱਖ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣਾ। ਹਰਫ-ਸਾਧਨਾ 'ਚੋਂ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਉਣਾ। ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਧੂਣੀ ਧੁਖਾ ਕੇ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੇ ਸਿਰਨਾਵਿਆਂ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕੋਰ ਪਾਉਣੀ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਵੇਂ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਤੋਫੀਕ ਮਿਲੇਗੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਮਰ ਦਾ ਸੰਜੀਲਾ ਪਹਿਰ ਮਿਥ ਕੇ ਪਹਿਲ-ਪੈਂਡਿਆਂ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੁੱਚਮ ਨੂੰ ਮੱਥਿਆਂ ਦੀ ਕਰਮ-ਰੇਖਾ ਬਣਾਉਣਾ।

ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਸੰਗਣੀ ਚੁੱਪ ਤੇ ਇਕੱਲ ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਸਾਥ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਅੰਤਰੀਵੀ ਇਬਾਦਤ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ 'ਚੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਉਸ ਰੂਪ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦੇ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ।

ਉਤਰ ਰਹੀ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਛੱਜ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਮਕਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਦਾ ਬੀਜ ਧਰਦਾ।

ਸ਼ਾਮ ਇਕ ਰੱਬੀ ਨਿਆਮਤ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਥੱਕੇ-ਹਾਰੇ ਰਾਹੀ, ਸੱਜਣ ਦੀ ਉਡੀਕ

ਅਰਦਾਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ।

ਸ਼ਾਮ, ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਦੀ ਸੂਭ-ਆਮਦ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ-ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਸੁਪਨਮਈ ਨੀਂਦ ਲੈ ਕੇ ਦਸਤਕ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਆ। ਸੁਖਨਮਈ ਨੀਂਦ ਹੀ ਸਿਆਣਪਾਂ, ਸੋਚਾਂ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਮੀਰੀ ਬਖਸ਼ਦੀ।

ਦਿਨ ਜਲਦੀ ਬੀਤਣ ਦਾ ਉਲਾਹਮਾ ਜਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰੀ ਗੁਣਗੁਣਾਵੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਧਰ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੀਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨਾ ਬਣੇ ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਲਈ ਸਵੇਰ ਜਰੂਰ ਬਣੇ।

ਸ਼ਾਮ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮਾਂ ਜਦ ਕਿ ਸਵੇਰ, ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵੰਨੀ ਜਾਂਦਾ ਰਾਹ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲਾ ਸਮਝੌਲ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੰਦਲੀ ਮਾਰਗ ਜਿਸ ਦੀ ਪੈੜ ਚਾਲ ਵਿਚੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰੇ ਹੁੰਦੇ। ਸ਼ਾਮ, ਰਾਹੀਆਂ ਦਾ ਸਫਰ-ਟਿਕਾਣਾ। ਸ਼ਾਮ-ਬੀਹੀਏ ਚੰਦ-ਫੱਕਰ ਦਾ ਬਹਿਣਾ। ਸ਼ਾਮ-ਸੰਧੂਰੀ ਨੂੰ ਤਦ ਆਪਣਾ ਕਹਿਣਾ। ਜੇ ਅੰਬਰ ਜੇਡਾ ਜੇਰਾ ਲੈਣਾ। ਸ਼ਾਮ-ਜੂਹ, ਚਾਨਣ ਲਈ ਰੋਣਾ। ਇਸ ਦੇ ਮਸਤਕੀਂ ਚਿਰਾਗ ਜਗਾਉਣਾ। ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਮੱਥੇ ਇਕ ਤਾਰਾ ਲਾਈਏ, 'ਨੇਰਿਆਂ 'ਚ ਜੁਗਨੂੰਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਉਗਾਈਏ, ਨੇਤਰਹੀਣ

ਕਣੀਆਂ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ
ਫੋਨ: 216-556-2080

ਡੰਗੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਥਮਾਈਏ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਕਾਲਾਂ ਦੇ ਦੀਵੇ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਈਏ।

ਸ਼ਾਮ, ਬੱਚੇ ਦਾ ਲੋਰੀਆਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਮਾਣਨਾ ਤੇ ਪਰੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਾਣ ਭਾਲਣਾ। ਔਲੂਤ ਵਰੇਸ ਲਈ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਤਸਬੀਹ ਵਿਚੋਂ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਨਾ। ਮਿੱਤਰ-ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਸਾਥ ਨਾਲ ਅਲਸਾਏ ਪਲਾਂ ਵਰਗੀ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਣਾ। ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਦਾ ਬੀਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਰਕੇ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਸੌਣ ਲਈ ਤਰਲੇ ਕਰਨੇ ਤੇ ਰਾਤ ਲੰਮੇਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਤਾਹਨਾ ਵਕਤ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰਨਾ।

ਪੋਹ ਦੀ ਸ਼ਾਮ, ਕਕਰੀਲੀ ਤੇ ਦਰਦੀਲੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਠੰਢੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਦਾਦੀ ਦੀ ਗੋਦ ਦਾ ਨਿੱਘ, ਪੋਤਰਿਆਂ ਲਈ ਸਾਹ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਬਣਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉਗਮੇ ਪਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਉਹ ਵਰਕਾ ਬਣਦੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਉਮਰਾਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀਆਂ।

ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਸਾਦਗੀ 'ਚ ਰਾਤ ਦੀ ਰਾਣੀ ਮਹਿਕਦੀ ਜਾਂ ਜੀਵਨ-ਸਾਥੀ ਦੀ ਸਾਥ-ਸੁਗੰਧੀ ਮਨ-ਪੌਤੀਆਂ ਉਤਰਦੀ ਤਾਂ ਘਰ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੱਗਦੇ ਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ।

ਸ਼ਾਮ, ਰੰਗੀਲੇ ਪਲਾਂ ਦਾ ਨਿਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਰੱਤਤੀ ਰੁੱਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਹਿਰ ਹੋਵੇ, ਰਮਣੀਕ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਹਯਾਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਾਨਵੀ ਤਤਪ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਾਹ-ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੌਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਕੜਨ ਦਾ ਅਦਬ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਦਰੀ ਨਿੰਮ ਦੇ ਪੱਤੇ ਬੰਨੇ ਜਾਂਦੇ।

ਕੁਦਰਤ ਇਕ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਬੱਝੀ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੂਰਜ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ। ਇਸ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਅਵਾਗਵਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ, ਜੀਵਨੀ-ਹਾਸਲ ਜਦ ਕਿ ਅਵੱਗਿਆ ਜੀਵਨ-ਤਲੀ 'ਤੇ ਸਾਹ-ਸਿੱਸਕਣੀ।

ਸ਼ਾਮ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਦਰੀ ਦਸਤਕ ਦਿੰਦੀ। ਕੁਝ ਸ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਬਤੀਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਹੱਥ ਜੋੜਦੇ ਜਦ ਕਿ ਕੁਝ ਦੇ ਸਦੀਆਂ ਜੇਡ ਲੰਮੇਰੀਆਂ ਹੋਣ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਦੇ। ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦਾ ਲੋਭ ਕੇਹਾ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਪੀੜ-ਪਰੁੱਚੀ ਸ਼ਾਮ, ਸਦੀਆਂ ਵਰਗੀ ਰਾਤ ਦਾ ਦਰਦ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਜਦ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀਆਂ-ਖੇਡਿਆਂ ਵਰਗੀ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਪਲ ਭਰ ਵਿਚ ਬੀਤਣਾ, ਮਨ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਖਾਲੀਪਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਧਰ ਜਾਂਦੀ। ਸ਼ਾਮ ਤਾਂ ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਮਨੋ-ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਵਿਚਲਾ ਅਸਾਵਾਂਪਣ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਧਰਦਾ। ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਚੁੱਪ ਦੇ ਨਾਂਵੇਂ, ਉਸ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਬੋਲ, ਆਬੇ-ਹਯਾਤ ਦੀ ਤਿੱਪ ਬਣ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਨਗਮਾ ਬੁੱਲੀ ਗੁਣਗੁਣਾਵੇ।

ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਰਾਹੀ ਸ਼ਾਮ-ਸਰਵਰ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ 'ਤੇ ਘੜੀ ਪਲ ਸੁਸਤਾ, ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੇ ਪੈਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੀਕ ਦਾ ਹਮਸਫਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਮਨ 'ਚ ਪਾਲਦੇ।

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਘੁਸਮੁਸੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਕੋਸਾ-ਕੋਸਾ ਚਾਨਣ ਤਰੋਂਕ, ਸੰਦਲੀ ਜਿਹੀ ਮਹਿਕ ਘਰ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਕਿ ਹਰੇਕ ਬੰਦਾ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਖੁਸ਼-ਆਮਦੀਦ ਕਹਿੰਦਾ ਰਾਤ ਦੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ, ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਆਰਤੀ ਉਤਾਰੇ। ਰਾਤਾਂ ਦੇ ਗਰਭ 'ਚੋਂ ਪਨਪੇ ਸਵੇਰ ਦੇ ਮੁਖੜੇ 'ਤੇ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਦੀ ਲਾਲੀ ਦਾ ਜਲੌਅ ਹੁੰਦਾ।

ਆਉ! ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਤਰ ਰਹੀ ਇਲਾਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਮੋਸ਼ ਬੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਧਰ, ਜੀਵਨ-ਧਾਰਾ ਦਾ ਕਲਕਲ ਕਰਦਾ ਨਗਮਾ ਆਦਮੀਅਤ ਦੇ ਨਾਮ ਕਰੀਏ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਪੁਛਨਿ ਗਲ ਈਮਾਨ ਦੀ ਕਾਜੀ ਮੁਲਾਂ ਇਕਠੇ ਹੋਈ। ਵਡਾ ਸਾਂਗ ਵਰਤਾਇਆ ਲਖਿ ਨ ਸਕੈ ਕੁਦਰਤਿ ਕੋਈ।
ਪੁਛਨਿ ਫੋਲਿ ਕਿਤਾਬ ਨੋ ਹਿੰਦੂ ਵਡਾ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨੋਈ। ਬਾਬਾ ਆਖੇ ਹਾਜੀਆ ਸੁਭਿ ਅਮਲਾ ਬਾਝਹੁ ਦੋਨੋ ਰੋਈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਕੁਲ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)
ਫੋਨ: 847-330-1421

ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸੱਤੀ) ਭੱਠਲ
(ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ
(ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

**Major Gurcharn Singh Jhaj
Jaidev Singh Bhathal & Sukhraj Singh Takher**

ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮਾਂ: ਜੁਮਲੇ ਤੇ ਜੁਗਤਾਂ

ਅਜੋਕੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਕਾਮੇਡੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਰਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਤੇ ਕਾਮੇਡੀ ਭਾਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਜੁਮਲੇ ਤੇ ਜੁਗਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਮੋਹ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਕਾਮੇਡੀ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਤਣਾਓਗ੍ਰਸਤ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਜਾਤ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਮੇਡੀ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੁਭਾਅ ਹੈ।

ਕਾਮੇਡੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜਗਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਲਾਸੀਕਲ, ਨਵੀਂ, ਰੋਮਨ, ਉਪੋਰਾ, ਨਵ-ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਵਰਗੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਜੁਮਲੇ ਤੇ ਜੁਗਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀਆਂ। ਕਾਮੇਡੀ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਗੰਢ-ਤੁਪ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਾਵ ਭਾਵ, ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ, ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ, ਹਾਜ਼ਰ ਜਵਾਬੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਦੇ ਮਤਲਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਕਾਮੇਡੀ ਸਮਝ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਕਾਮੇਡੀ ਤਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਨੂੰ ਅਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਅਸਾਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨਤਾ ਦਾ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ

ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ 'ਲੱਕੀ ਦੀ ਅਨਲੱਕੀ ਸਟੋਰੀ', 'ਬੈਸਟ ਆਫ਼ ਲੱਕ', 'ਜਿਹਨੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਲੁੱਟਿਆ', 'ਤੂੰ ਮੇਰਾ 22 ਮੈਂ ਤੇਰਾ 22',

ਭੱਲਾ, ਬੀਨੂੰ ਢਿੱਲੋਂ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ, ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੋਲ, ਰਾਣਾ ਰਣਬੀਰ, ਬੀ.ਐਨ. ਸਰਮਾ, ਸਰਦਾਰ ਸੋਹੀ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਹੋਈ,

'ਤੇ ਰਿਹਾਜ਼ਲ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰ ਹਾਵਾਂ-ਭਾਵਾਂ, ਅਦਾਵਾਂ ਨੂੰ ਓਵਰਐਕਟ ਕਰੇ। ਜਿਥੇ ਕਾਮੇਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਦੋ ਮਤਲਬੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੰਵਾਦ ਸੁਣ ਕੇ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਕੋਲ ਚੰਗੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਦੋ ਅਰਬੀ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਕਾਮੇਡੀ ਅਸਲੀਲਤਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

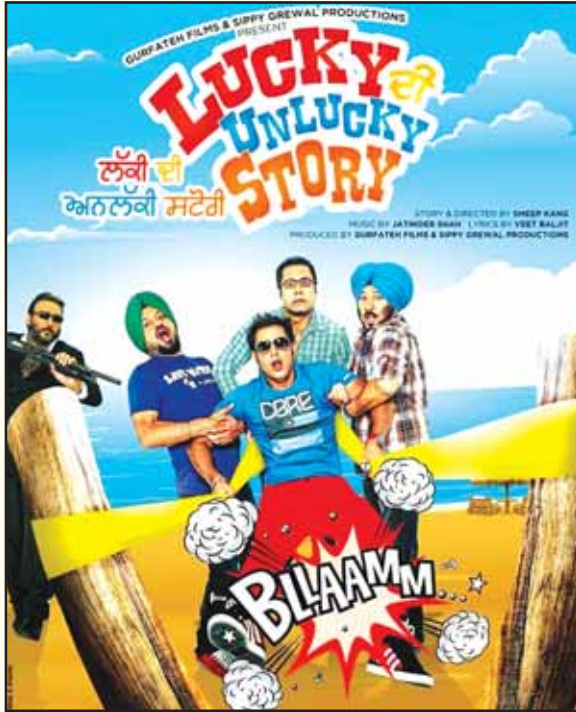
ਕਾਮੇਡੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਰਜ ਵੀ ਹੈ। ਹਾਸ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਕੋਲ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਸਮਝ ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਕੱਸਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਨਿਰੀਖਣ ਤੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਹਾਸ ਕਲਾਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਸਪਾਲ ਭੱਟੀ, ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਵਿੱਕੀ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ ਵਪਾਰਕ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਉਦੋਂ ਤਕ ਉਸ ਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਦੇ ਜੁਮਲਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੰਗ ਸੀ। ਕਾਮੇਡੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੁਵਿਧਾ ਇਹ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ

ਨਿਕਲ ਪਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਢਲ ਕੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ। ਉਹ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਸ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਵਰਤੇ ਜੁਮਲੇ ਵੀ ਹੁ-ਬ-ਹੁ ਵਰਤਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਢੁਕਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਬੀਨੂੰ ਢਿੱਲੋਂ ਕੋਲ ਵੀ ਜੁਗਤਾਂ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਜੋ ਮੁਹਾਰਤ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰਸਮੀ ਸਿਖਲਾਈ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਗੁਆਂਢ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਕੁਝ ਵੱਖਰੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਾਸ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਮਾਨ ਉਲਾ ਖਾਨ, ਉਮਰ ਸਰੀਫ਼, ਇਫਤਿਕਾਰ ਠਾਕੁਰ, ਸੋਹੇਲ ਅਹਿਮਦ, ਮੋਇਨ ਅਖਤਰ, ਅਮਾਨਤ ਚੰਦ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਟੀ.ਵੀ. ਸ਼ੋਅ ਤੇ ਸਟੇਜ ਤਕ ਹੀ ਮਹਿਦੂਦ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਜੋ ਹਾਲ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਵਾਕਿਫ਼ ਹੀ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਟੇਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ, ਜੁਮਲੇ ਤੇ ਜੁਗਤਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਘਾਟ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਰਤਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਕਾਮੇਡੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਜੀਦਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਚੰਗੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਤੇ ਰਸਮੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕਾਮੇਡੀ ਮੂਲ ਬਿਰਤੀ ਤੋਂ ਬਿੜਕ ਰਹੀ ਹੈ।

—ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਫਿਲਮ 'ਲੱਕੀ ਦੀ ਅਨਲੱਕੀ ਸਟੋਰੀ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

ਫਿਲਮ 'ਕੈਰੀ ਆਨ ਜੱਟਾ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ।

'ਡੈਡੀ ਕੂਲ ਮੁੰਡੇ ਫੂਲ', 'ਕੈਰੀ ਆਨ ਜੱਟਾ', 'ਵਧਾਈਆਂ ਜੀ ਵਧਾਈਆਂ', 'ਲਾਵਾਂ ਫੇਰੇ', 'ਮੰਜੇ ਬਿਸਤਰੇ' ਤੇ 'ਨਿੱਕਾ ਜ਼ੈਲਦਾਰ' ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਾਸ ਕਲਾਕਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ

ਉਸ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਕਾਰ ਅਜੇ ਜੁਮਲੇ ਕਸ਼ਤੇ ਤੇ ਜੁਗਤਾਂ ਕਹਿਣੀਆਂ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰ ਫਿਲਮੀ ਸੈਂਟ

ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਉਦੋਂ ਤਕ ਉਸ ਦੀ ਕਾਮੇਡੀ ਦੇ ਜੁਮਲਿਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੰਗ ਸੀ। ਕਾਮੇਡੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੁਵਿਧਾ ਇਹ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ

‘ਰੰਗ ਪੰਜਾਬ’ ਨਾਲ ਮੁੜ ਸਰਗਰਮ ਹੋਇਆ ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ

ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿਨੇਮੇ ਵਿਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਛਾਣ ਬਣ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਫਿਲਮ 'ਜ਼ੋਰਾ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆਂ' ਨਾਲ ਚਰਚਿਤ ਹੋਇਆ ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਹੈ। ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਪ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਵਕਾਲਤ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫਿਲਮ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਫਿਲਮ ਨਗਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੈਰੀਅਰ

ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਸਲ
ਫੋਨ: 91-98146-07737

ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਗੁੱਡ ਧਨੋਆ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਰਮਤਾ ਜੋਗੀ' ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਫਿਲਮੀ ਸਫਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਇੱਕ ਲਵ ਸਟੋਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ। ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਦਿਉਲ ਫਿਲਮ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।

ਫਿਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਮਗਰੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਮਰਦੀਪ ਗਿੱਲ ਨੇ ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਨੂੰ 'ਜ਼ੋਰਾ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆਂ' ਬਣਾ ਕੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਉਤਾਰਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੇ ਫਿਲਮੀ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਕਲਾਕਾਰ, ਨਿਰਮਾਤਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ।

ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਵੇਖੀ, ਉਹ ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਵੀਰਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਦਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਡਾਇਲਾਗ ਬੋਲਣ ਦੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੋਈ। 'ਜ਼ੋਰਾ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆਂ' ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਪ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋ

ਗਿਆ। ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਅੱਜ ਦੇ ਕਾਮੇਡੀ ਤੇ ਵਿਆਹਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿਨੇਮੇ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਦੇਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਰੰਗ ਪੰਜਾਬ' ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ

ਹੈ।

ਇਹ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਰੰਗ ਪੰਜਾਬ' ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਵਾਂਗ ਇਹ ਫਿਲਮ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਸੰਦ ਆਵੇਗੀ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਟਰੇਲਰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਲੀਜ਼

ਫਿਲਮ 'ਰੰਗ ਪੰਜਾਬ' ਦੇ ਇੱਕ ਟ੍ਰੇਸ 'ਚ ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਰੀਨਾ ਰਾਏ

ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਗੈਂਗਸਟਰ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਗੈਂਗਸਟਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਜਾਂਬਾਜ਼ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਬਣਿਆ ਵੇਖਣਗੇ।

ਦੀਪ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਇਸ ਫਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਕਿਰਦਾਰ 'ਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬੱਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਬਲਕਿ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਇਛੁੱਕ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਉਸ ਦੇ ਲੈਵਲ ਦਾ ਜਾਨਦਾਰ ਹੋਵੇ। ਹਲਕੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦਾ

ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ 'ਜ਼ੋਰਾ ਦਸ ਨੰਬਰੀਆਂ' ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕ ਵੇਖਣਗੇ।

'ਬਠਿੰਡੇ ਵਾਲੇ ਬਾਈ ਫਿਲਮਜ਼' ਅਤੇ ਸਿਨੇ ਮੈਸ਼ਨ ਮੀਡੀਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਨਿਰਮਾਤਾ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ 23 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਰੰਗ ਪੰਜਾਬ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ, ਰੀਨਾ ਰਾਏ, ਕਰਤਾਰ ਚੀਮਾ, ਕਮਲ ਵਿਰਕ, ਆਸ਼ੀਸ ਦੁੱਗਲ, ਹੋਬੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੱਧੂ, ਮਹਾਬੀਰ ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਬਨਿੰਦਰ ਬਨੀ ਨੇ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ

ਹਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਕਾਮੇਡੀ ਤੇ ਵਿਆਹ ਕਲਚਰ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੇਖ ਅੱਕ ਚੁਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਤੇ ਤਾਜ਼ੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਸੋਗਾਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਫਿਲਮ 'ਰੰਗ ਪੰਜਾਬ'

ਅਲੱਗ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਐਕਸ਼ਨ ਫਿਲਮ 'ਰੰਗ ਪੰਜਾਬ' ਦਾ ਟਰੇਲਰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਸਿਨੇਮੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਟੇਸਟ ਦੇਵੇਗਾ। 23 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਰੰਗ ਪੰਜਾਬ' ਵਿਚ ਦੀਪ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰਾ ਰੀਨਾ ਰਾਏ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੈ।

ਐਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਰੋਮਾਂਸ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪਸੰਦ ਆਵੇਗਾ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪਰਦਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਪਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਟੇਸਟ

ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨਕ ਮਸਾਲਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਰੰਗ ਪੰਜਾਬ' ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਸਿਆਸੀ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰੇਗੀ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰਾਕੇਸ਼ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਫਿਲਮ ਰਾਹੀਂ ਕਾਲਜੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧਦਾ ਗੈਂਗਵਾਰ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਦਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਾਇਕ ਇੱਕ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਹੈ, ਜੋ ਦਿਨ ਰਾਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ 'ਚ ਐਸ. ਪੀ. ਭਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਰਤਕਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥ -ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ

ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ਧੰਨ ਧੰਨ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 549ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ
ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਰੋ

ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੁਰ ਭਾਈਆਂ

ਸ. ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਵਲੋਂ: ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਰੋ, ਸ. ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ
ਸਮੁੱਚਾ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਪਰਿਵਾਰ

Amar Carpets Inc.

2423 W. Devon Ave. Chicago IL 60659 (ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੈਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ)

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043 Fax: 773-508-5249

ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸਟਾਫ਼, ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦ ਨਾ ਆਇਆ ਦਾ ਉਲੂਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਤੇਰਾ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਪਵਿੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਕੁਲ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ **ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ**

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਸਵਰਨਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ

ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਰਮਦੇਵ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ
ਗਾਖਲ

ਡਾ. ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਸੰਧੂ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ
(ਨਿੱਕੀ) ਸੇਖੋਂ

ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ
ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ
ਦਿਓਲ

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸਾਹੀ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਸੰਧੂ

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ
ਕਲੇਰ

ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ
ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਮੰਡੇਰ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਦਰੜ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਬੈਂਸ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
ਗਰੇਵਾਲ

ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਭੱਠਲ

ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ
ਟਿਵਾਣਾ

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਭੁੱਰਾ

ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ
ਮੁਲਤਾਨੀ

ਸਾਡੇ ਸਥਾਈ ਲੇਖਕ ਤੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਭੁੱਲਰ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ
ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼
ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਪੰਨੂ

ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Ph: 847-359-0746

ਬੇਲਾਗ, ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਈ

Published simultaneously from Chicago, California & New York.

e-mail: punjabtimes1@sbcglobal.net, website: www.punjabtimesusa.com